UČITEĽSKÉ NOVINY

49/2014, 11. jún 2014 | Dvojtýždenník o školstve a vzdelávaní | Rozširované bezplatne, Ročník LXI

Miesto školy

Aj keď sa oficiálne hovorí, že škola je iba výchovno-vzdelávacou inštitúciou, mohli by sme nájsť omnoho viac významov, ktoré má. Škola je ako jedna mať, ktorá sa dennodenne stará o to, aby sa jej deti čo najviac naučili a pripravili na život. Je to aj jedna rodina, v ktorej platia pravidlá hierarchie, ale aj spolupráce a pomoci. Každý člen má svoje práva a povinnosti. Má písané i nepísané pravidlá a zákony.

Škola je malý štát, na ktorého čele stojí premiér, teda riaditeľ, zodpovedný za chod inštitúcie, za jej ekonomiku, prosperitu i rozvoj. Má svojich vicepremiérov – zástupcov, ktorí sa starajú o pedagogický proces, chod, ekonomiku. Má kontrolné orgány, ako je rada školy, územná školská rada, študentská rada. Nechýbajú poradné a odborné orgány – predmetové komisie, pedagogická rada. Škola má svoj rozpočet, ekonomiku, má systém príjmov i výdavkov, na výplatnej listine má pedagógov, ale aj prevádzkových zamestnancov a ďalší obslužný personál.

Všade vo svete je škola vnímaná ako komplexná výchovno-vzdelávacia inštitúcia, ktorá poskytuje svojim klientom – žiakom, vzdelávacie a ostatné podporné služby. Okrem vyučovania i priestor na záujmovú činnosť, šport, krúžky, ale aj stravovanie, a ak treba, i ubytovanie.

Každá škola má svoje dejiny a dobrá škola aj plán svojej budúcnosti, svojho rozvoja. Pretože škola, to nie je len prítomnosť. Škola, to sú ľudia a udalosti, ktoré sa stali a ktoré nás čakajú. Škola je živý organizmus, živé striebro, ktorého hnacím motorom sú ciele, ktoré si dávajú učitelia i žiaci. Obsiahnuť množstvo informácií a poznatkov, naučiť sa s nimi pracovať, vedieť ich uplatniť a použiť je dnes ozaj majstrovstvom. Získať kompetencie, ale aj naučiť sa riešiť problémy, zvládať konflikty, komunikovať, spolupracovať, to sú atribúty, ktoré sa v iných spoločenských sferách oceňujú na stovky eur...

Škola, to sú tisícky absolventov, stovky a tisícky budúcich žiakov, to sú desiatky učiteľov, ktorí sa usilovali dokázať svoje pedagogické majstrovstvo. Škola je súboj s pohodlnosťou, zápas o múdrosť, o vedomosti. A informácie? V modernej dobe je informácia považovaná za najdrahší tovar. Evokuje to trhové prostredie. Je škola súčasťou trhu alebo spoločenskou nadstavbou, službou občanovi? V posledných rokoch sa nám to akosi pletie! V trhovej ekonomike sa niektorí snažia o to, aby trhové pravidlá platili všade, aby sa všetko prepočítavalo na peniaze, všade by mala byť ekonomická súťaž. Skúste však nanormovať láskavý prístup učiteľa, jeho trpezlivosť! Koľko stojí kilo dobra alebo dvadsať deka lásky? Škola je totiž aj o hodnotách, je aj o výchove.

Pravdaže, sú parametre, kde sa nejaké to číslo použiť dá, aby sme sa mohli porovnávať s inými. Napríklad, koľko má škola žiakov, koľko učiteľov, koľko žiakov pripadá na jedného učiteľa, koľko na jeden počítač, aká je priemerná naplnenosť tried žiakmi, koľko vyučovacích hodín sa odučí v tej-ktorej triede za rok, koľko sa učia jednotlivé predmety...

Škola je dielňou ľudskosti, dielňou človečenstva. Spoločnosť ju takto vníma odpradávna a treba veriť, že takouto dielňou i zostane. Lebo aj tento rozmer

(pokračovanie na strane 2)

Akokoľvek je naša mládež bystrá, zručnosti si nikde nevygoogluje, tie musí nadobudnúť odbornou praxou. Takéto i podobné pravdy si pripomínali účastníci konferencie Učiteľ nie je Google. Nemôže a nemusí vedieť všetko. **Foto Ľubomír PAJTINKA**

Pedagogické vírenie myšlienok a riešení

V Bratislave, ale aj na iných miestach sa v závere školského roka uskutočnilo viacero profilových učiteľských konferencií a workshopov, na ktorých sa veľmi živo diskutovalo o kvalite dobrej školy a školského systému i smerovaní práce učiteľov. V čase, keď sa aj na ministerstve školstva finišuje s viacerými zásadnými koncepčnými materiálmi, sa aj učiteľská a odborná verejnosť zaujíma o budúcnosť slovenského pedagogického sveta v medzinárodných súvislostiach.

Ku kľúčovým diskusným fórum minulých dní patrilo stretnutie takmer dvesto učiteľov v bratislavskom Kongresovom centre Družba, kde sa rokovalo na tému *Cesty k dobrej škole*. Účastníci sa zhodli, že nejestvuje jednoznačná odpoveď na otázku, kedy je škola dobrá. Potrebujeme nielen pluralitu cieľov školy, ale aj metód, ktorými sa k nim dostaneme. Musíme viac diskutovať i sledovať dobré príklady práce škôl v zahraničí, hľadať zaujímavé inšpirácie a riešenia. Veľa sa diskutovalo aj o tom, prečo naše školy generujú nezamestnaných absolventov, ľudí, ktorí nie sú zamestnateľní na našom ani na európskom trhu práce.

Pár dní nato sa na inom mieste v Bratislave stretlo takmer 300 učiteľov na konferencii s názvom *Učiteľ nie je Google. Nemôže a nemusí vedieť všetko.* K hlavným témam taktiež patrili otázky, čo je dnes považované za vzdelanie, či sa zmenila rola učiteľa a žiaka a v akom svete žijú naše deti.

O našej spoločnosti sa dnes hovorí ako o spoločnosti technologicky a jazykovo zručných ľudí. Žiak je často ako chodiaci pamäťový disk. Názov konferencie aj preto spájal nové slovo z digitálneho sveta s tradičnou hodnotou – učiteľ nie je Google. Nie je. Nemôže ani nemusí vedieť všetko. Zmenila sa však jeho úloha? „Učiteľ je stále ten, kto môže lámať dogmy, vytvárať hypotézy, spochybňovať spôsob, akým sa veci robili a robia. No naši učitelia podľa skúseností z praxe trávia až pätnásť percent vyučovacieho času vypĺňaním, kontrolou a opravou dokumentácie a viac ako desať percent im zaberie upozorňovanie na vyrušovanie. Potom zostáva už len

(pokračovanie na strane 2)

Práca s biologickým materiálom na vzdelávacom DVD pre učiteľov

(II. časť)

Vďaka národnému projektu *Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov* vznikol videofilm pre učiteľov chémie, ktorý prináša aj problematiku biologických metód. V rozhovore pokračujeme s Ing. Zoltánom Krascsenitsom zo Strednej odbornej školy chemickej v Bratislave, ktorý sa podieľal na príprave podkladov k tejto časti obsahu DVD.

Pán inžinier, v predchádzajúcej časti sme spolu hovorili o motivácii žiakov k záujmu o mikrobiológiu, a to formou spoluúčasti na skúmaní materiálu, ktorý si prinesú sami z domu. Súčasne ste sa zmienili, že žiakov najviac bavilo farbenie mikroorganizmov, inými slovami ich zviditeľňovanie. Podstatné však je, že aj pri tematickom zadaní z mikrobiológie pracujete vždy s chemikáliami, hoci skúmate mikroorganizmy.

Áno, aj preto vítajú pedagógovia a odborníci na chémiu podrobný metodický návod, ako pracovať a pripraviť pred vyučovacou hodinou živné médiá, v našom prípade zásobný vodný roztok chloramfenikolu s koncentráciou desať miligramov na mililiter. Chloramfenikol ako účinné polosyntetické antibiotikum zabezpečuje, aby na živnej pôde nenarástli baktérie. Nystatín je zas všeobecný fungicíd, ktorý inhibuje rast kvasiniek a húb na živnej pôde pre baktérie. Roztoky sme sterilizovali filtráciou cez injekčný membránový filter a až potom sme vytemperované aseptické živné médium naliali do Petriho misiek. Pochopiteľne, že po celý čas sme žiakov upozorňovali na hygienu, ktorú je počas tejto práce nutné dodržiavať, napríklad, aby zátku nikdy neodkladali na pracovný stôl ani sa ňou ničoho nedotýkali, a mohli tak ňou nádobu prípadne znova uzavrieť.

Aj keď ste v laboratóriu v rámci ukážkovej hodiny žiakov nehodnotili, na videofilme nechýba hodnotenie laboratórneho cvičenia. Je to podstatná časť výchovno-vzdelávacieho procesu v rámci každej vyučovacej hodiny?

Presne tak. My sme týmto spôsobom pozorovali Petriho misky po dvoch až piatich dňoch kultivácie. Na miske, ktorá bola exponovaná na vzduchu, sme spočítali vyrastené kolónie. Porovnali sme aj kolónie vyrastené na dvoch rôznych miskách. Do pracovného denníka sme zakreslili kolónie, ktoré majú odlišnú morfológiu. A napokon sme kolónie pozorovali pod stereomikroskopom. Na základe predvedenej demonštrácie viacerých spôsobov očkovania žiaci sami naočkovali správnym

(pokračovanie na strane 3)

Operačný program VZDELÁVANIE

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ.
Kód ITMS: 26110130085

Pozitívna pedagogika

Strany 4 a 5

Zamyslenie sa nad poslaním ZUŠ

Strana 5

Školstvo v regiónoch

Strany 6 a 7

OECD svojimi testami ohrozuje vzdelávanie

Postoj odborníkov k testovaniu PISA

Strana 8

SPOLUPRÁCA

Skvalitňovať vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov

Intenzívnejšia vzájomná spolupráca prispieva k budovaniu stabilných vzťahov v rámci vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov. Svedčí o tom aj skutočnosť, že Štátna školská inšpekcia (ŠŠI) v zastúpení Mgr. Jozefa Javorka, hlavného školského inšpektora, a Metodicko-pedagogické centrum (MPC) v zastúpení PaedDr. Dariny Výbohovej, PhD., poverenej zastupovaním generálnej riaditeľky, dňa 4. júna podpísali memorandum o spolupráci.

Podpis predchádzali viaceré prípravné stretnutia. ŠŠI a MPC vzhľadom na prepojenie činností oboch inštitúcií memorandom deklarujú zhodné záujmy kooperácie v oblasti napomáhania a skvalitňovania úrovne predprimárneho, základného a stredného vzdelávania.

Obe strany spresnili konkrétne body rámca partnerstva vrátane participovania na spoločnom projekte podporenom z Európskeho sociálneho fondu. Zabezpečia garantov, ktorí budú zodpovední nielen za plnenie konkrétnych aktivít memoranda, ale aj za vzájomnú informovanosť o zisteniach a skúsenostiach zo školských inšpekcií, o dopadoch kontinuálneho vzdelávania učiteľov na proces výchovy a vzdelávania, o aktuálne otvorených vzdelávacích moduloch a podobne. Očakávaným výsledkom tejto spolupráce pre profesijnú skupinu pedagogických a odborných zamestnancov je aktívne kooperovanie v reťazci učiteľ – dieťa/žiak – škola.

Zastupujúca generálna riaditeľka Darina Výbohová hovorí: „Veríme, že poskytovanie vzájomných konzultácií, poradenstva a výmena skúseností povedú k inovácii a napredovaniu v oblasti skvalitňovania procesu vzdelávania. Vždy je čo vylepšovať a inovovať. Potrebujeme skvalitniť transfer informácií a komunikáciu o nových poznatkoch a v kratšom čase ich dostávať k tým, ktorí sú nositeľmi zmien v spoločnosti, teda najmä učiteľom."

„Zmluva je spojením renomovaných subjektov, ktoré sú garanciou kvality, inovácie a napredovania v oblasti vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov," povedal na margo podpisu memoranda hlavný školský inšpektor Jozef Javorek.

PhDr. Nataša SLAVÍKOVÁ
Foto archív MPC

Miesto...

(dokončenie zo strany 1)

býva v ohrození. Škola je mimoriadne citlivá veličina. Uvedomujú si to vo veľkých mestách i v malých obciach. Nejeden starosta dedinky si je vedomý, že v prípade, že sa tam zatvorí škola, končí sa rozvoj obce a začína sa proces stagnácie a chradnutia života v nej. Vo Francúzsku ešte donedávna platil zákon, že každá obec musela mať školu. Vedeli veľmi dobre prečo.

PaedDr. Viera SKOUMALOVÁ,
Spoločný školský úrad Smižany

Odovzdávanie maturitných vysvedčení v školách Železiarní Podbrezová býva aj spoločenskou udalosťou.

Absolventom v Podbrezovej osobne zablahoželal minister

MATURITY

V piatok 30. mája zavítal minister školstva Dušan Čaplovič pri príležitosti odovzdávania maturitných vysvedčení študentom medzi maturantov Súkromnej strednej odbornej školy hutníckej a Súkromného gymnázia Železiarne Podbrezová. Podujatie sa konalo v priestoroch podbrezovského domu kultúry. Spolu s ministrom sa maturantom prihovoril aj štátny tajomník Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR Jozef Burian.

Slávnostný akt odovzdávania maturitných vysvedčení budúcim hutníkom a mechanikom sa už tradične spája aj s ich prijímaním do rodiny železiarov. Železiarne Podbrezová ako zriaďovateľ školy sa aktívne podieľajú na vzdelávaní a odbornej príprave študentov, pripravujú ich na budúce povolanie predovšetkým z praktickej stránky a po skončení štúdia im garantujú prijatie do zamestnania.

(mš), foto archív MŠVVaŠ SR

Historický úspech Slovenska

INTEL ISEF

Na najprestížnejšej svetovej súťaži vedeckých projektov stredoškolákov Intel ISEF, ktorá sa tento rok konala v dňoch 11. – 16. mája v americkom Los Angeles, Slovensko opäť zaznamenalo obrovské úspechy. Výprava štyroch mladých nadaných vedcov odchádzala z tohto prestížneho podujatia so zlatou a striebornou medailou.

Mladá zástupkyňa našej krajiny Michaela Brchnelová z bratislavského Gymnázia Jura Hronca, víťazka minuloročného Festivalu vedy a techniky, zaznamenala historicky najväčší úspech a zatiaľ najlepšie ocenenie Slovenska na tejto súťaži a zaradila sa medzi elitu nadanej mládeže v oblasti vedy a techniky z celého sveta. V hlavnom hodnotení sa spomedzi viac ako 1 700 žiakov stredných škôl z celého sveta umiestnila spolu s ďalšími dvoma súťažiacimi na prvom mieste v kategórii *Fyzika a astronómia*. Na súťaži Intel ISEF sa zúčastnila už druhýkrát (minulý rok bol ocenený druhým miestom jej projekt merania dynamiky vybraných pozostatkov supernov röntgenovými lúčmi). Tohtoročné umiestnenie a odmenu 3 000 dolárov za prvé miesto, 1 500 dolárov za špeciálnu cenu Koalície pre plazmovú vedu (CPS) a výlet do švajčiarskeho CERN-u v hodnote 5 000 dolárov získala za projekt *O urýchľovaní častíc v Tychovom pozostatku po supernove*. V tej istej kategórii ako Michaela skončila na druhom mieste spolu s ďalšími štyrmi súťažiacimi dvojica z košického Gymnázia sv. Tomáša Akvinského Marek Liščinský a Michal Géci s projektom *Štúdia topenia v dvojrozmernom systéme malých magnetov*.

Úspešná mladá vedkyňa Michaela Brchnelová.

Intel ISEF je najväčšia a jediná celosvetová súťaž pre študentov stredných škôl, ktorú od roku 1950 organizuje Spoločnosť pre vedu a verejnosť (SSP). Jej cieľom je inšpirovať študentov k riešeniu náročných otázok vedy a problémov blízkej budúcnosti. Finalisti sú nominovaní stovkami národných združení (na Slovensku Asociáciou pre mládež, vedu a techniku a združením Mladí vedci Slovenska). Projekty vo finále posudzuje viac ako 1 200 porotcov z rôznych oblastí vedy.

Mgr. Bronislava CZINEGEOVÁ a (tm)
Foto archív AMAVET

Pedagogické vírenie myšlienok...

(dokončenie zo strany 1)

málo času na dialóg a formovanie názorov," poznamenala jedna z organizátoriek konferencie Mira Schrimpelová.

Podľa nej sa v súčasnom systéme vzdelávania naše deti neučia myslieť, len akceptovať informácie. A čo je horšie – existujúci systém vzdelávacích inštitúcií stavia učiteľov do pozície nespochybniteľných autorít a žiakov/študentov do pozície už spomínaných chodiacich pamäťových diskov. A nehovoríme ani o samotnom vzdelaní a vzdelávaní. Nehovoríme o tom, v akom svete žijú naše deti, a nekreujeme svet, v akom budú žiť deti našich detí.

Na konferencii vystúpila tridsiatka odborných lektorov. Jedným z nich bol aj Christoph Eichhorn, ktorý v súčasnosti pôsobí na Univerzite St. Gallen vo Švajčiarsku. Na Slovensku vyšla v týchto dňoch jeho kniha *Manažment triedy*, ktorá sa stala dôležitou pomôckou pre pedagógov vo viacerých krajinách Európy. „Manažment triedy, teda vytvorenie usporiadaných a nerušivých vzťahov na hodine, je základom dobrého a efektívneho vyučovania. Ak učiteľ na vyučovaní musí reagovať na vyrušovanie žiakov, stráca tým priemerne desať percent vyučovacieho času. Ak však vyrušovaniu predchádza, na zabezpečenie poriadku vynaloží len dve percentá času," načrtol tému svojej knihy uznávaný psychológ. Aj účastníci tejto konferencie sa zhodli, že učiteľ by mal cieľavedome a premyslene rozvíjať osobnosť dieťaťa.

V neďalekom Tomášove sa v ten istý deň stretli ďalšie desiatky pedagógov na prezentácii projektu desiatich pilotných slovenských škôl, ktoré sa zapojili do testovania vyučovania s tabletmi, pod názvom *Škola na dotyk*. Tablety sú veľkou výzvou pre naše školstvo. V budúcom školskom roku ich bude v školách k dispozícii až 20 000 a pedagógovia sú zvedaví na ich praktické využitie. Učitelia z desiatich škôl ukázali, čo počas trvania projektu objavili a aká je perspektíva ďalšieho využívania informačných technológií v našich školách ako nástroja zefektívňovania vzdelávacieho procesu.

Na konferenciách sa zúčastnili nielen stovky našich učiteľov, ale aj zaujímaví hostia z pedagogicky vyspelého sveta v zahraničí. Pozitívom je, a azda sa to prenesie aj na pôdu a do mikrosveta samotných škôl a školských zariadení, že v slovenskom učiteľskom svete víria nové pedagogické myšlienky, ktoré môžu priniesť nové riešenia a najmä novú motiváciu k lepšej kvalite našej školy.

Ľubomír PODLUŽIANSKY

ŠTÚROVO PERO

Liaheň budúcich novinárov

Žiaci Gymnázia Ľudovíta Štúra vo Zvolene sú známi svojou aktivitou a kreativitou. Už mnoho rokov vydávajú vlastný žiacky časopis UNTITLED, ktorý je pokračovateľom predošlého úspešného periodika Ústav Ľudovíta Štúra. A práve s týmto časopisom sa prihlásili na celoštátnu súťaž stredoškolských a vysokoškolských časopisov Štúrovo pero 2013. Redaktori Marek Demeter, Filip Čonka, Tomáš Kortiš, Nicole Regecová, Lívia Šťastná a kreatívna pani učiteľka Mgr. Veronika Hamplová aj v tomto ročníku získali prestížne ocenenie – Cenu odbornej poroty za čoraz vyzretejšiu stredoškolskú publicistiku. Ocenenie je o to vzácnejšie, že konkurenciu tvorilo až 91 stredoškolských periodík z celého Slovenska. Hosťami podujatia boli také zvučné mená, ako

Ocenení mladí zvolenskí novinári.

riaditeľ televízie Markíza Matthias Settele, Tibor Mattyašovský, Pavol Fejér či slovenská olympionička Anastasia Kuzminová. A to nie je všetko! Dňa 4. júna členovia Študentského parlamentu na Gymnáziu Ľudovíta Štúra slávnostne začali s vysielaním vlastnej študentskej televízie, ktorej vznik inicioval žiak druhého ročníka Matej Miklian, víťaz celoštátneho kola súťaže moderátorov Sárova Bystrica.

PhDr. Eva CHYLOVÁ, foto archív školy

UČITEĽSKÉ NOVINY
Dvojtýždenník o školstve a vzdelávaní

Vydáva Štátny inštitút odborného vzdelávania pod poradovým číslom 12/2014.

Adresa vydavateľa:
Bellova 54/a, 833 63 Bratislava,
IČO: 17314852

Učiteľské noviny vychádzajú ako súčasť národného projektu *Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov*.

Adresa na doručovanie pošty:
Vydavateľstvo Parentes
P. O. Box 17, 902 01 Pezinok
e-mail: uciteliazneba@gmail.com

Šéfredaktor:
PhDr. Ľubomír Pajtinka, PhD.,
tel.: + 421 904 700 570,
e-mail: uciteliazneba@gmail.com

Redakčný tím:
Prof. PhDr. Miron Zelina, DrSc.,
e-mail: zelina@fedu.uniba.sk

Dušan Mikolaj,
e-mail: dusanmikolaj@gmail.com

Mgr. Milan Soukup,
e-mail: mgr.milan.soukup@gmail.com

Mgr. Tomáš Mikolaj,
e-mail: mykolight@gmail.com

Design:
Branislav Malík, ARTWORK

Nevyžiadané rukopisy nevraciame.

Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok príspevku a vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a ďalšie úpravy, ako aj rozhodnúť o jeho nezaradení.

Redakcia sa nemusí stotožňovať s obsahom príspevkov.

Forma zverejnenia:
internetová stránka vzdelávacieho portálu ŠIOV: http://distancne.vzdelavanie.siov.sk/mod/folder/view.php?id=25.

Europrojekty sú spojivom medzi remeslom a zamestnaním

ASFEU

Agentúra Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ

Operačný program VZDELÁVANIE

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ.

Cesta zo školských lavíc do zamestnania má byť čo najkratšia. Dlhodobý zámer Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu (MŠVVaŠ) SR, ktorým je aktívna podpora a zviditeľnenie študijných odborov, sa napĺňa aj aktivitami mnohých europrojektov. Absolventi stredných odborných škôl (SOŠ) sa vďaka ich realizácii už dnes stretávajú s novými, modernejšími spôsobmi výučby a najmodernejšími pracovnými postupmi. Príkladmi dobrej praxe sú aj tri aktuálne projekty SOŠ, ktoré sú finančne podporené z operačného programu Vzdelávanie prostredníctvom Agentúry MŠVVaŠ SR pre štrukturálne fondy EÚ (ASFEU).

Nebojme sa remesla, remeslo má zlaté dno

Projekt SOŠ hotelových služieb a obchodu zo Zvolena je zameraný na inováciu vzdelávacieho programu a vybraných učebných plánov odborných predmetov, didaktických pomôcok pre vybrané odbory, zavedenie moderných trendov v poskytovaní služieb, aktívne používanie informačno-komunikačných technológií pri praktickom výcviku. Lepšiemu napojeniu absolventov na potenciálnych zamestnávateľov má pomôcť aj kariérne poradenstvo.

Po skončení aktivít projektu bude súčasťou výučby odborných predmetov praktický odborný výcvik v súlade s najmodernejšími pracovnými postupmi, ktoré sú vysoko oceňované v praxi v oblasti poskytovania služieb gastronómie a remesiel v odboroch cukrár, kaderník, kozmetik, kuchár, čašník, servírka, hotelová akadémia.

Škola s vyše tisíc žiakmi je významným centrom odborného vzdelávania v regióne. Práve modernizácia stredísk odborného výcviku zabezpečí zvýšenie kvality ponúkaných remesiel v regióne a umožní kvalitnejšie vzdelávanie pre žiakov manuálne zručných a esteticky cítiacich, ktorí si tak budú môcť nájsť pracovné uplatnenie. Absolventi budú ovládať aj rozvíjajúce sa služby cateringu, ako nové a presadzujúce sa formy poskytovania stravovacích služieb s dovozom, obsluhou a vybavením až do domu klienta, alebo moderné trendy v estetickej realizácii cukrárskeho remesla. Škola na projekt získala nenávratný finančný príspevok vo výške 264-tisíc eur.

Tvorba a inovácia učebných predmetov odboru staviteľstvo

Na tento projekt získala podporu Stredná priemyselná škola stavebná Oskara Winklera - Winkler Oszkár Építőipari Szakközépiskola v Lučenci. Škola, ktorá má viac ako 60-ročnú tradíciu, zabezpečuje odborné vzdelanie zohľadňujúce aktuálne potreby trhu práce. Po ukončení realizácie projektu bude za pomoci expertov z radov zamestnávateľov kompletne inovovaný študijný program staviteľstvo, ktorý bude rozšírený o oblasť záhradná a krajinná tvorba. Inovácia vyučovacieho procesu prispeje k zlepšeniu kľúčových kompetencií žiakov a napomôže ich uplatnenie na pracovnom trhu. Zmodernizované učebné materiály využijú pedagógovia na vyučovaní spolu so zakúpenou technikou aj po ukončení projektu. Pedagogickí zamestnanci získajú dostatočné kvalifikačné predpoklady na zabezpečenie moderného vyučovacieho procesu, výsledkom čoho budú žiaci pripravení flexibilne reagovať na aktuálne potreby trhu práce. Škola na projekt získala 223 635 eur.

Projekt má čadčianskej škole pomôcť inovovať vybrané odborné predmety.

Zo školských lavíc do zamestnania

Pilotnou aktivitou projektu SOŠ technickej z Čadce je inovácia školského vzdelávacieho programu na základe konzultácií s odborníkmi z radov zamestnávateľov. Následne budú inovované vybrané predmety, ako napr. odborný výcvik, programovanie, výpočtová technika, technológia, kontrola a meranie, technické kreslenie a podobne. Pedagógovia absolvujú niekoľko odborných školení. Škola sa v projekte zameria na zvýšenie kompetencií žiakov a tým aj na vylepšenie štatistík nezamestnanosti absolventov v okrese. Na projekt škola získala nenávratný finančný príspevok vo výške 123 340 eur.

Odbor informovania a publicity ASFEU
Foto archív SOŠ technickej Čadca

PRIESKUM

Viac ako 59-tisíc žiakov potrebuje odbornú psychologickú starostlivosť

Podľa celoplošného zisťovania Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie (VÚDPaP) až 59 155 žiakov základných škôl odporúčajú ich učitelia do poradenskej starostlivosti. Ide o žiakov s poruchami správania, učenia, ako aj o deti zo sociálne znevýhodneného prostredia. Takmer 37 percent týchto žiakov podľa pedagógov nenavštevuje žiadneho odborníka. Tieto výsledky prinieslo depistážne zisťovanie realizované v rámci národného projektu *Komplexný poradenský systém prevencie a ovplyvňovania sociálnopatologických javov v školskom prostredí.*

VÚDPaP

Zisťovanie sa realizovalo v siedmich krajoch Slovenska s výnimkou Bratislavského kraja a zapojilo sa doň približne 75 percent základných škôl. „Dnes máme výsledky, ktoré nám umožňujú plánovať systém poradenstva a prevencie s päťročným predstihom," konštatoval gestor projektu Štefan Matula, vedúci Metodicko-výskumného kabinetu výchovného a psychologického poradenstva a prevencie VÚDPaP.

Medzi najzávažnejšie výsledky patrí výrazný nárast podielu problémových žiakov na prvom stupni oproti minulosti, keď ich zastúpenie medzi 8-ročnými žiakmi je takmer rovnaké ako vo vekovej kategórii 15-ročných (5 916 žiakov oproti 6 202). V porovnaní s rokom 2004 taktiež výrazne vzrástlo zastúpenie dievčat v skupine problémových žiakov – z 20 na 35,5 %. V prípade porúch učenia boli najčastejšie zastúpené poruchy písania (50,22 % problémových žiakov) a čítania (46,7 %).

Poruchy správania indikovali učitelia pri 56 % problémových žiakov, pričom najrozšírenejšie medzi nimi bolo impulzívne správanie (38,40 %), negativistické správanie (34,15 %) a inklinovanie k problémovej skupine (32,3 %).

Z hľadiska regionálneho rozloženia žiakov s jednotlivými poruchami správania sa ukázali ako najzávažnejšie zistenia v Košickom kraji, kde až v piatich kategóriách (impulzívne správanie, negativistické správanie, inklinovanie k problémovej skupine, antisociálne a asociálne správanie) presiahli 30-percentnú hranicu výskytu. Závažným zistením je aj nárast počtu neospravedlnených vymeškaných hodín na prvom stupni, ktorý sa v posledných rokoch už prakticky vyrovnal tomuto ukazovateľu na druhom stupni základnej školy.

Národný projekt *Komplexný poradenský systém prevencie a ovplyvňovania sociálnopatologických javov v školskom prostredí*, podporený z operačného programu Vzdelávanie, je naplánovaný na obdobie od januára 2013 do októbra 2015. Jeho cieľom je najmä zefektívniť a modernizovať systém výchovného poradenstva a prevencie, inovovať psychodiagnostické nástroje a metodiky a sprístupniť ich pre všetkých zamestnancov systému výchovného poradenstva a prevencie. Zameriava sa tiež na zlepšenie prípravy žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími problémami (ŠVVP) pre trh práce a uľahčenie ich sociálnej inklúzie. Cieľovou skupinou projektu je predovšetkým 1 300 výchovných poradcov, učiteľov zo základných škôl, 10 000 žiakov základných škôl s ŠVVP, ako aj 300 psychológov a 300 špeciálnych pedagógov zo systému výchovného poradenstva a prevencie. **(vú)**

Práca s biologickým...

(dokončenie zo strany 1)

spôsobom vlastné, respektíve modelové mikroorganizmy.

V chemickom laboratóriu a najmä pri práci s mikroorganizmami zohráva veľmi dôležitú úlohu čas. Nielenže pred vyučovaním musí každý chemik pripraviť živné médiá, ale ich na hodine ihneď aj vyhodnotiť.

Žiaci na to čakajú, chcú vidieť na vlastné oči výsledky svojho pokusu. Mikrobiológia je zážitkovejšia a zaujímavejšia ako bežné chemické pokusy. Aj preto získavajú žiaci vzťah k chémii najmä v ročníkoch, kde pracujú s mikroorganizmami. Dá sa povedať, že každého nášho žiaka nadchne chémia v druhom polroku tretieho ročníka, keď sa preberá mikrobiológia. Dovtedy robia rôzne chemické pokusy, kde nevidia napríklad list pod mikroskopom. Ozajstnými živými mikroorganizmami sa zaoberajú až neskôr, pričom sa musia naučiť dodržiavať prísne pravidlá, čo ich baví. Takto dosahujú aj vynikajúce výsledky na súťažiach a zdokonaľujú sa práve v oblasti mikrobiológie.

Získali vaši žiaci významné umiestnenie aj s využitím témy, ktorá je predmetom ukážkovej hodiny na DVD, o ktorom hovoríme?

Áno, jeden náš druhák izoloval rôzne mikroorganizmy zo životného prostredia, identifikoval ich, farbil a na Stredoškolskej odbornej činnosti získal so svojou prácou prvé miesto. DVD tak môže byť aj ukážkou pre učiteľov, ako pripraviť z úspešných študentov úspešných riešiteľov Chemickej olympiády. Môže byť súčasne výraznou motiváciou, ako spojiť chémiu s mikrobiológiou alebo aplikovanou mikrobiológiou. Žiaci tak získajú ďalšie vedomosti a, samozrejme, pomôže im to aj v ďalšom štúdiu i v živote. Aj keď sa nebudú venovať chémii, budú zvedaví, a to im pomôže pri objavovaní.

Na našu ukážkovú hodinu už reagovali žiaci zo Základnej školy na Turnianskej ulici v Bratislave, ktorá prejavila záujem o prácu v našom chemickom laboratóriu. Túto možnosť vieme ponúknuť viacerým školským kolektívom, keďže na takéto pokusy zrejme nemajú základné vybavenie. No a na záver by som rád konštatoval, čo už bolo povedané, že v chémii je pre žiakov najzaujímavejšia a najatraktívnejšia práve vyučovacia fáza mikrobiologických pokusov, pretože podnecuje ich myslenie a tvorivosť.

Mgr. Beáta REPÍKOVÁ, manažérka publicity národného projektu

DIGIPEDIA

Veľká súťaž pre učiteľov pokračuje

Sme veľmi radi, že môžeme uverejniť meno **šiestej výherkyne** Veľkej súťaže pre učiteľov. Je ňou **Mgr. Mária Štefanidesová** zo Základnej školy na Ul. P. O. Hviezdoslava v Trstenej. Cenou pre ňu je **letecký zájazd do Londýna pre 2 osoby na 3 dni**. *Pre ostatných učiteľov, ktorí chcú objavovať svet s portálom Planéta vedomostí, ponúkame ďalšiu atraktívnu cenu.*

Oslo – mesto utopené v zeleni

Patrí síce medzi najväčšie európske hlavné mestá, čo sa týka rozlohy, no najmenšie počtom obyvateľov. V priebehu času sa z vidieckeho sídla stalo kozmopolitným centrom a metropolou Nórska. Zachovalo si však aj status jedného z najzelenších miest, kde ešte stále nájdete nedotknuté lesy a chodníky vedúce k fjordom.

Mesto a pamiatky

Pevnosť Akershus slott. V Osle nájdete niekoľko hradov a pevností. Jednou z nich je Akershus slott, ktorej vznik sa datuje rokom 1299, keď sa Oslo stalo hlavným mestom Nórska. Túto pevnosť dal postaviť kráľ Haakon V. Magnusson. Jej stredoveké hradby a centrálna veža dodnes dominujú prímorskej časti Osla. Po veľkom požiari roku 1624 bola niekdajšia pevnosť prestavaná do podoby renesančného zámku.

Radnica Oslo Radhus. Z radnice Osla je nádherný výhľad na fjord, otvorená bola roku 1950. Netradične riešená stavba je postavená z pálených tehál a predstavuje modernú dvojvežovú budovu, ktorá dominuje okoliu. Interiér navrhli nórski umelci. Je zdobený freskami, ktoré vyjadrujú nórsku históriu a kultúrne dedičstvo – vikingskú mytológiu. Každý rok sa tu odovzdáva Nobelova cena za mier.

Galéria Nasjonalgalleriet. Národná galéria v Oslo uchováva diela vytvorené do roku 1945, medzi inými velikánov, ako Gauguin, Picasso či Cézane. Nachádzajú sa tu i diela romantických maliarov z 19. storočia.

Múzeum moreplavby Norsk Sjøfartsmuseum. Norsk Sjøfartsmuseum má vo svojich zbierkach mnoho lodí, od úplne malých až po skutočne veľké plavidlá. Lode zohrali v histórii Nórska dôležitú úlohu a práve toto múzeum má byť toho svedectvom. Nájdete tu pôvodné vikingské lode, ale aj olejové tankery. V múzeu sa nachádza aj pamätník nórskym námorníkom, ktorí padli počas druhej svetovej vojny.

Parky, príroda, oddych

Park Vigeland. Nóri milujú všetky svoje parky, no ak sa ich spýtate, ktorý by si vybrali, odpoveďou je veľmi často Vigeland, jedinečný svojimi sochami a atmosférou. V tomto parku sa nachádza 192 sôch Gustava Vigelanda vrátane 14-metrového monolitu zobrazujúceho 121 zvíjajúcich sa ľudských postáv.

Fjord Oslofjord. Oslofjord je dlhý približne 100 km a spája hlavné mesto Nórska s morom. Nachádzajú sa tu jemné pieskové pláže, ktoré v lete využívajú miestni obyvatelia na rekreáciu.

Nočný život. V Osle nájdete prvotriedne kaviarne a reštaurácie s veľmi bodrou atmosférou. K dispozícii sú aj mnohé bary a kluby, často otvorené až do 4. hodiny rannej, kde je možné do sýtosti sa zabaviť. Oslo patrí medzi obľúbené destinácie hudobníkov, hrá sa tu pop, rock, džez, ale aj vážna hudba.

Nechajte sa pozvať do Osla – nádhernej severskej metropoly, jednej z najzelenejších zo všetkých! Stačí splniť tieto podmienky:

- získajte **prístup** na portáli planetavedomosti.iedu.sk,
- zúčastnite sa **odborného metodického školenia** k digitálnemu obsahu Planéta vedomostí alebo didaktickej dielne ako nadstavbe týchto školení,
- **buďte aktívni** a vytvárajte s týmto obsahom úlohy pre žiakov alebo TUUL-y pre ostatných učiteľov.

Každý aktívny pedagóg môže získať víkendový letecký zájazd do jednej z **12 metropol Európy** (každý mesiac navštívime inú), letnú dovolenku v **Chorvátsku** alebo 5-dňový pobyt v **New Yorku**.

Sekcia informatiky MŠVVaŠ SR

Pozitívna pedagogika

NOVÉ SMERY VÝUČBY

V ostatnom čase sa v našej tlači objavili správy tohto typu: *„Na Slovensku pribúdajú deti s vývinovými poruchami učenia. Roku 2000 evidovala štatistika viac ako štyritisíc tristo žiakov základných škôl s takýmito problémami. Vlani ich bolo už takmer dvanásťtisíc tristo. Mnohí rodičia pritom ani netušia, že ich dieťa môže mať problém s učením. Čoraz viac detí má poruchy správania, učenia a s tým spojené úzkosti a depresie. Vyplýva to nielen z pozorovania pedagógov, ale aj zo štatistík ministerstva školstva.“*

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie (VÚDPaP) urobil iný prieskum. Triednych učiteľov z väčšiny slovenských základných škôl sa pýtal, koľko detí v triede majú nezvládnuteľných. Ide až o osemnásť percent. So zvyšujúcim sa počtom problémových detí sa však nezvyšuje počet detských psychológov, upozornil Štefan Matula z VÚDPaP: *„Niekde sú len dvaja psychológovia na všetky školy v okrese.“*

Takmer každý piaty žiak na Slovensku má poruchy správania či učenia, úzkosti a depresie, tvrdí školská psychologička Eva Gajdošová: *„Do školy prichádzajú stále častejšie deti, ktoré sú úzkostnejšie, s depresiami, neurotické deti, deti, ktoré sú hyperaktívne, deti, ktoré majú poruchy správania.“*

Pokiaľ sa zamýšľame, prečo je to tak, nie veľmi pomôžu všeobecné tvrdenia, že je to postmoderný čas a kultúra, že je to celková devalvácia hodnôt, superliberalizmus, kríza rodiny, chudoba či zlý školský systém. Tieto všeobecné príčiny môžu byť v zázemí uvedených problémov, ale potom vyvstáva otázka, prečo tento negatívny trend v správaní žiakov nie je aj v iných vyspelých krajinách. Na Slovensku sa opakovane robili a robia výskumy, prieskumy a je dosť dokladov aj z praxe výchovy rodičov, že správanie detí a mladých ľudí sa zhoršuje. Zarážajúce sú čísla o nude žiakov v škole, o nedôvere zdôveriť sa učiteľom s osobnými problémami, o vyhorenosti učiteľov, nezáujme žiakov o učenie sa, najmä zo sociálne znevýhodneného prostredia. Stúpa počet záškolákov, šikanovania vrátane kyberšikany, sebapoškodzovania, agresívneho správania, užívania drog, vulgárnych prejavov a nedisciplinovanosti žiakov. Nevystačíme s tvrdením, že je to tak, že je to nevyhnutný produkt postmodernizmu.

Humanistické trendy v pedagogike

Zaujímavým podnetom na riešenie uvedených problémov je hnutie pozitívnej psychológie, ktoré sa čoraz viac presadzuje v psychologickej praxi a má dopad aj na výchovu a vzdelávanie, na pedagogiku. *„Dnešná pozitívna psychológia sa deklaruje predovšetkým ako veda zaoberajúca sa štúdiom pozitívnych emócií (radosť, šťastie, láska, nádej) a pozitívnych individuálnych vlastností a rysov osobnosti (ako napr. optimizmus, zvedavosť, odolnosť, zmysel pre humor) a hľadaním faktorov uplatňujúcich sa v pozitívne fungujúcich spoločenstvách a inštitúciách.“* (Seligman, 2003; Peterson, 2006; Slezáčková, A.: Průvodce pozitivní psychologií. Praha: Grada 2012, s. 15) Cieľom pozitívnej psychológie je rozvíjanie najlepších kvalít života, podpora pozitívnych potencialít osobnosti.

V pedagogike, najmä humanisticky orientovanej, sa tiež zdôrazňuje rozvíjanie možností človeka, žiaka, študenta, odhaľovanie týchto možností a ich zdokonaľovanie pomocou facilitujúceho vedenia zo strany pedagóga. Humanistická orientácia je všeobecná orientácia; v pedagogike nachádza odozvu v mnohých alternatívnych školách, napr. v systéme Montessoriovej, Steinera, Olsonovej, v daltonskom systéme, v otvorených a slobodných školách, emancipačnej pedagogike, konfluentnej pedagogike, v školách tvorivosti a heuristických školách, personalisticky zameraných prístupoch. Je pozitívne, že na Slovensku školy tohto zamerania sú. Žiaľ, stále ich je v porovnaní s vyspelými krajinami málo.

Pozitívna psychológia aplikovaná do pedagogickej teórie a praxe si v prvom rade kladie otázku, čo je to normalita osobnosti, normálna osobnosť, k akým charakteristikám, vlastnostiam treba vychovávať deti, žiakov. R. L. Atkinson uvádza týchto päť znakov normality osobnosti (*Psychologie*. Praha: Portál 2003, s. 526):

1. *Primerané vnímanie reality*. Nechápať svet a seba nesprávne, vnímať to reálne, nepreceňovať ani nepodceňovať svoje schopnosti a nevyhýbať sa náročným úlohám. Poznať svet, ako reálne funguje, vedieť ho kognitívne dobre reflektovať. Opakom je skreslené vnímanie sveta, seba, napr. predsudky, nepoznanie, halucinácie, atď.
2. *Schopnosť ovládať svoje správanie, rešpektovať svoje normy a sociálne normy*. Opakom je impulzívne, nekontrolované správanie porušujúce sociálne normy aj vlastné normy.
3. *Sebaúcta a sebaakceptácia*. Dobre prispôsobení ľudia majú primerané sebavedomie a cítia sa prijímaní ľuďmi okolo seba. Pocity menejcennosti, odcudzenia, neprijatia prevládajú u jednotlivcov, ktorí majú túto funkciu porušenú.
4. *Schopnosť vytvárať citové väzby*. Duševne narušení ľudia sú často zameraní na ochranu vlastnej bezpečnosti, stávajú sa egocentrickí. Hľadajú lásku, ale nie sú schopní opätovať ju. Majú strach z blízkosti, pretože ich minulé vzťahy boli deštruktívne.
5. *Činorodosť, t. j. uplatnenie svojich schopností v činorodej aktivite*. Mať rád život a nepotrebovať sa nútiť do plnenia požiadaviek bežného života. Chronický nedostatok energie a nadmerná unaviteľnosť sú častými symptómami psychického napätia, ktoré vychádza z nevyriešených problémov.

Pozitívna pedagogika v praxi

Pri realizácii pozitívnej pedagogiky v praxi je východiskom uvedomenie si, že v škole, vo výchovno-vzdelávacom procese nejde len o zvládnutie učebnej látky, o školské výkony a dodržiavanie noriem, ale o osobnosť žiaka. Niekedy tento rozpor býva označovaný dilematicky: výkonové školstvo verzus zážitkové školstvo. Pozitívna pedagogika rieši túto dilemu tak, že je potrebné vzdelanie, učenie sa, ovládanie základných poznatkov, vedomostí, ale rovnako aj zošľachťovanie mimovýkonnostných charakteristík žiakov – emócií, citov, socializácie, hodnôt, samostatnosti, tvorivosti, motivácie. Problémom výstavby celého školského systému nie je ani tak zastúpenie „výchovných“ a „vzdelávacích, odborných“ predmetov, ako skôr to, aby sa aj pri jednej, aj pri druhej činnosti rozvíjala osobnosť ako celok s jej dynamikou a odchýlkami. Skĺznutie do výkonovo orientovanej pedagogiky v praxi je pre pedagóga ľahšie, ale má to negatívne dôsledky v absencii alebo minimalizácii rozvíjania hodnotového systému žiakov, ich citov, autoregulácie, socializácie a tvorivosti. To sa prejavuje práve v symptómoch, ktoré sme naznačili v úvode: nezáujem o učenie sa, nuda, negatívna alebo nejasná životná orientácia, agresia, drogy, nedisciplinovanosť a podobne.

C. R. Rogers z tejto pozície definoval základné predpoklady pozitívnej pedagogiky v týchto tvrdeniach:

- Ľudskému organizmu sa dá principiálne dôverovať (teda aj žiakovi, ktorý sa slabo učí, ktorý sa neprimerane správa, atď.).
- Je potrebné vytvoriť podmienky (minimalizovať bariéry), aby sa každý človek mohol prejaviť. (Koľko pedagóg úprimne a otvorene hovorí so žiakom o jeho problémoch, cítení, prežívaní, myslení?)
- Malé skupiny ľudí sú schopné vytvárať rozumné a konštruktívne medziľudské vzťahy (skupinové vyučovanie, projektová skupinová práca, kooperatívne učenie a i.).
- Každý človek je schopný dospieť vlastnými silami k sebapoznaniu a nadhľadu. (Vedieme žiakov k sebapoznaniu, facilitujeme tento proces, upravujeme, učíme ich samostatnosti, zodpovednosti, autoregulácii?)
- Všetko predchádzajúce sa môže dosiahnuť pomocou osoby, ktorá pomáha vytvoriť atmosféru charakteristickú pravdivosťou, pochopením, vzájomnosťou, empatiou, kongruenciou a akceptáciou.

Niektoré praktické metódy pozitívnej pedagogiky

- Využívať čo najviac **tvorivé schopnosti** každého žiaka, t. j. v praxi každú učebnú látku je možné doplniť o divergentné úlohy, otázky a vyžadovať od žiakov čo najviac flexibilných a originálnych nápadov, riešení. Najmä prospechovo slabší žiaci sú vysoko motivovaní tvorivými úlohami. Ich sila je v tom, že ide o nápady žiakov, nie naučené veci, že svoje nápady majú argumentovať, čím preberajú zodpovednosť za vyslovené, navrhnuté. Učia sa samostatnosti, zodpovednosti, argumentácii, mysleniu, riešeniu konfliktov, socializujú sa. Ako ukazujú naše výskumy, na vyučovaní sa veľmi málo využívajú divergentné úlohy a problémy. Záleží na škole, učiteľoch a predmetoch, ale nie je to viac ako 4 – 5 % otázok a úloh na tvorivosť na „výchovnej“ vyučovacej hodine a len okolo 1 % na prírodovedných predmetoch. Takmer neexistujú ponuky na zdokonalenie sa pedagógov v tvorivom prístupe k vyučovaniu, výchove. Tvorivosť je jednou zo základných oblastí pozitívnej pedagogiky, lebo každý žiak môže byť tvorivý a v každej činnosti na svojej úrovni. Tento obrovský osobnostný (ľudský) potenciál je málo využívaný, cvičený, rozvíjaný.
- Druhou praktickou a zložitou metódou je tvorenie stimulujúcich, pozitívnych **vzťahov medzi učiteľom a žiakom**. Všeobecne sú známe „tri zlaté kľúče“ tvorenia vzťahov medzi pedagógom a žiakom: empatia, kongruencia a akceptácia. Nielen naše výskumy potvrdzujú poznanie, že takmer každý učiteľ o sebe vyhlasuje (sebareflexia), že je empatický. Výpovede žiakov sú však v rozpore s jeho sebavnímaním. Zistilo sa, že empatia je deklarovaná aj realizovaná v edukácii, ale analýza pedagogických incidentov ukázala, že aj empatický pedagóg sa niekedy správa neempaticky, agresívne, hostilne, a to najmä preto, že zlyháva jeho sebakontrola. Zlyhanie sebakontroly je spôsobené vysokou záťažou učiteľa, jeho vyhorením, napätím, únavou, vyčerpaním. Odborníci navrhujú tréningy pre učiteľov v sebaovládaní a sebaregulácii. Kongruentný učiteľ je otvorený žiakom, úprimný, nehanbí sa za svoje pocity a vnímanie. Keď je učiteľ kongruentný, otvorený, úprimný, pravdivý, je to prvý predpoklad, že aj žiaci budú otvorení a úprimní k učiteľovi. Tieto vzťahové, citové väzby sa dajú dobre využiť následne pri motivovaní žiakov („urobil si mi radosť“, „som sklamaná z tvojho správania, ale istotne to bolo len teraz“, atď.). Akceptácia je bezpodmienečné prijatie žiaka ako osobnosti, s jeho chybami, zlými vlastnosťami, kladmi. Prijatie každého žiaka vytvára pedagogické zázraky – najmä keď učiteľ oceňuje, akceptuje, prejaví záujem o žiaka, ktorý má frustrovanú potrebu uznania, ktorého nikto nemá rád, nikto si ho nevšíma, nikto ho neoceňuje. Mať rád zlých žiakov je veľkým umením pedagóga, ale práve cez ocenenie a dôveru sa dá stimulovať motivácia žiakov k učeniu sa, sebazlepšeniu.
- Dobrou praxou pozitívnej pedagogiky je využívanie rozličných **vzťahových rámcov**. Pri vzťahových rámcoch ide vo všeobecnosti o to, že prospechovo slabší žiaci sú denne porovnávaní, konfrontovaní so spolužiakmi, ktorí sa učia lepšie. To ich môže znechucovať, demotivovať alebo vyvolávať u nich agresiu, nedisciplinovanosť. Hovoríme o skupinovom vzťahovom rámci, kde je žiak porovnávaný so spolužiakmi, alebo normatívnom vzťahovom rámci, kde je určené, za aký výkon a koľko chýb aké hodnotenie žiak dostane. Odborníci pozitívnej pedagogiky odporúčajú využívať aj individuálny vzťahový rámec hodnotenia, t. j. porovnávať výkon a správanie konkrétneho žiaka v čase. Táto stratégia edukácie umožňuje zadávať individualizované úlohy, tvoriť so žiakom program jeho sebarozvoja.
- Málo využívanou metódou eliminácie bariér pozitívneho rozvoja žiaka je všímanie si a analýza jeho presvedčení o vlastnej účinnosti a o príčinách svojich neúspechov (aj úspechov). Táto metóda **kauzálnych atribúcií** je o rozprávaní sa pedagóga so žiakom o príčinách jeho úspechov a neúspechov. Pokiaľ má žiak napríklad slabé sebavedomie („nemám na matematiku, ani môj otec nemal na ňu bunky“), je to prekážka, aby vyvinul snahu naučiť sa dané učivo. Podobne dysfunkčnou príčinou je viera v osud, šťastie a podobne. Relokalizácia príčin neúspechov na usilovnosť, snaženie sa, prestavbu spôsobov učenia, vytvorenie režimu dňa a pod. sa ukázala v praxi aj vo výskumoch ako efektívna metóda zlepšenia učenia sa, ale aj správania žiakov. Napr. žiak, ktorý užíva alkohol, pri analýze príčin priznáva, že ho k tomu zviedli jeho spolužiaci, čo bola vhodná príležitosť nielen na aplikáciu asertivity, ale aj tvorby všeobecne nonkonformných postojov.

Ďalšie formy pozitívnej podpory žiakov učiteľom

Na uplatnenie pozitívnej pedagogiky v praxi odporúčame poznať a uplatniť myšlienky C. R. Rogersa a H. J. Freiberga z ich kni-

hy *Sloboda učiť sa* (Modra: Persona 1998). Autori v nej popisujú spôsoby **facilitujúceho učenia**, ktoré umožňujú rozvíjanie pozitívnych stránok osobnosti žiaka. Základné zásady sú tieto:

- Facilitujúci učiteľ sa delí o zodpovednosť za učebný proces s ostatnými ľuďmi – so žiakmi, študentmi, s kolegami, rodičmi.
- Facilitátor zabezpečuje zdroje na učenie; žiada aj od žiakov, aby samostatne hľadali informácie (na internete a pod.).
- Učiteľ sa zameriava na podporu priebežného procesu učenia – ako, kde, koľko, za akých podmienok sa žiak učí, sleduje jeho reflexiu učenia.
- Žiak, študent si vypracúva vlastný program učenia – výber tém projektového vyučovania; definuje svoje slabé miesta a programuje doučovanie, pomoc od spolužiakov, iných; rozvrhuje si denný režim, čas učenia.
- Klíma v triede je silne podporujúca učenie, osobný rast. Dbá sa na sledovanie vzťahov v triede, ich dynamiku. Kooperujúce učenie tvorí vzťahy medzi žiakmi, kde sa akcentuje spoločná práca a individuálna inakosť. Zaznamenali sme skúsenosť, že dvaja žiaci, ktorí sa nemali radi, sa dokázali dohodnúť na spoločnej úlohe a práca na riešení zmenila ich vzájomný vzťah.

V pozitívnej pedagogike je veľmi dôležitá **podpora samostatnosti žiakov, ich komunikácie**, čo súvisí so štýlom práce učiteľa. Pozitívna pedagogika presadzuje nondirektívny štýl vyučovania a súčasne žiada flexibilitu uplatňovaných štýlov. Základnou zásadou je, aby bol učiteľ k žiakom nedirektívny (empatia, kongruencia, akceptácia), ale zároveň uplatňoval vysokú náročnosť! Humanistickej, personalizovanej pedagogike sa často vytýka, že ide iba o „hry" žiakov, o prežívanie (experienciálna pedagogika), čím trpí osvojovanie si vedomostí. Uplatňovanie pozitívnej pedagogiky nemá byť na úkor bazálnych vedomostí. Problémom je kurikulárna transformácia na esenciálny základ obsahov oblastí, predmetov, aby bolo dostatok času na rozvíjanie tvorivého myslenia, kritického myslenia a na zážitkové učenie. Žiaľ, na Slovensku sa dodnes nepodarilo uskutočniť obsahovú reformu učiva na základných a stredných školách, aby sa vytvoril priestor na iniciatívu a aktivitu učiteľov.

N. Flanders, ktorý skúmal direktivitu učiteľov, zistil, že asi 80 % učiteľov je direktívnych viac ako v polovičke interakcií, ktoré predviedli na hodine (podobné zistenia sú aj na Slovensku). Konštatuje, že dve tretiny z času hodiny hovorí učiteľ a dve tretiny z toho času používa direktívny štýl, ktorý neumožňuje žiakom niečo sa pýtať, hovoriť, diskutovať, analyzovať. Nedirektívni učitelia dva- až trikrát viac povzbudzovali žiakov v porovnaní s direktívnymi učiteľmi; päťkrát častejšie akceptovali žiakov a menej im prikazovali a kritizovali ich.

Výskumy aj prax ukázali, že učiteľ nemôže byť celý čas len nedirektívny, láskavý. V závislosti od správania žiakov, od učebnej látky musí používať aj direktívnejšie spôsoby, ale malo by to byť vždy funkčné využitie direktivity. Zmena štýlov učiteľa, jeho flexibilita je jedna z náročných úloh v budovaní kompetencií učiteľa. U nás M. Mešková (*Motivace žáků efektivní komunikací*. Praha: Portál 2013) robila výskum komunikácie a štýlov učiteľa a na základe analýz presadzuje tézu, že učiteľ by mal na žiakov pôsobiť viac „ťahom" ako „tlakom". Pôsobenie „ťahom" predstavuje partnerský vzťah učiteľa a žiaka a pôsobenie „tlakom" je direktívny štýl edukácie. Ako hovorí citát A. Warda: *„Priemerný učiteľ rozpráva. Dobrý učiteľ vysvetľuje. Výborný učiteľ ukazuje. Najlepší učiteľ inšpiruje."*

Citová, hodnotová výchova

Napokon podnetom z pozitívnej psychológie pre pedagogiku je aj zamyslenie sa nad spôsobmi, ako a kedy prezentovať žiakom nosné témy pozitívnej psychológie, ako sú šťastie, pohoda, láska, sloboda, hodnoty, zmysel a význam života, odolnosť, sebariadenie a podobné témy. Hodiny etiky či občianskej výchovy, náuky na to nestačia. Výskumy aj prax ukazujú, že kvalita života sa musí formovať u detí odmalička, a to budovaním štyroch základných komponentov života (Popielski, 1987):

- intelektuálny komponent (presvedčenie, vedomosti, myslenie, múdrosť),
- emocionálno-citový komponent (cítenie sa dobre, prežívanie naplnenia),
- motivačný, vôľovo-snahový komponent (úsilie o ciele, plány, nasadenie psychickej energie, sebariadenie k cieľom),
- existencionálno-činnostný komponent (uvedomovanie si zmyslu života, cieľov, ako aj efekt existencie zmyslu života a napĺňanie čiastkových cieľov).

V pedagogike by to mohlo mať podobu individuálnych vzdelávacích a rozvojových programov iniciovaných pedagógom alebo samotným subjektom.

Absencia citovej, socializačnej, hodnotovej výchovy – teda tém pozitívnej psychológie a pedagogiky, vedie k absencii hodnôt, k neuvedomeniu si noriem, povinností, zodpovednosti a pokory, vedie k ľudskému zlu, deštrukcii a sebadeštrukcii. Hodnotová výchova sa začína už v ranom detstve v rodine cez práva a povinnosti detí, cez disciplínu a tvorivosť, cez cítenie a myslenie. Raz pri návšteve školy pre nadané deti som sa opýtal 6-ročného Adama, ktorý mal IQ 136, či chodí na náboženstvo, alebo na etiku. Odpovedal, že chodí na etiku. Opýtal som sa ho, čo sa tam učia, čo tam robia. Odpovedal: *„Tí, čo chodia na náboženstvo, veria v Boha, my neveríme v nič!"*

V tomto kontexte sa v ostatnom čase sústreďuje pozornosť psychológov aj pedagógov na procesy autoregulácie a výchovu k autoregulácii, sebakontrole, sebatvorbe. Toto hnutie iniciovala monografia *Handbook of Self-regulation* (2001) a na Slovensku a v Čechách je niekoľko stredísk, autorov, ktorí rozpracovávajú teóriu sebariadenia učenia do konkrétnych polôh jeho diagnostikovania a utvárania (D. Kováč, M. Kuruc, zlínska škola a iní).

Na záver

Nevymenovali sme všetky oblasti, kde a ako by mala pozitívna pedagogika zasiahnuť do nášho vzdelávacieho obsahu, do výchovy, metód a vzdelávania pedagógov. To ostáva na rozpracovanie. Pozitívna pedagogika, ako ju tu prezentujeme, je skôr načrtnutím problematiky, jej zakomponovaním do systému edukácie, poukázaním na jej možnosti a význam. Dá sa očakávať, že s narastajúcimi problémami v správaní žiakov sa bude zvyšovať aj záujem odborníkov, výskumníkov, praktických učiteľov, ale aj rodičov a laikov o otázky utvárania činnej, morálnej, tvorivej a pozitívnej osobnosti už od útleho veku.

Na záver uvádzame výpoveď mladej učiteľky, ktorá si osvojila princípy a metódy pozitívnej pedagogiky: *„Som vďačná, že sa ako učiteľka, ktorá chce viesť žiakov a študentov facilitovaním, môžem dotýkať srdc ľudí a oni sa zase na oplátku dotýkajú môjho srdca. Pred mnohými rokmi, pred začiatkom môjho ‚veľkého vyučovania', mi moja veľmi dobrá známa povedala, že nielen ty si učiteľka na hodine, ale aj tvoji žiaci a študenti sú tvojimi učiteľmi. Tejto myšlienky sa pridržiavam dodnes a ku každému žiakovi pristupujem s úctou, rešpektom a dôverou v jeho sily, lebo každý z mojich žiakov je veľká osobnosť, ktorú už len malou, nepatrnou poznámkou plnou dobrých a milých slov môžeme povzbudiť na celý život. Čiže nielen učiť, ale skôr ukázať žiakom cestu, ako sa učiť, a dať im do ruky kúzelnú paličku na celý život, s ktorou dokážu kúzliť – to je to podstatné."*

prof. PhDr. Miron ZELINA, DrSc.
Ilustračné foto Ján SÚKUP

Zamyslenie sa nad poslaním ZUŠ

HUDOBNÁ VÝCHOVA

Reforma školstva je v plnom prúde, ukazujú sa jej klady i nedostatky. O zmenách v školstve sa veľa popísalo, no do rúk sa mi nedostal ani jeden článok týkajúci sa zmien v základných umeleckých školách (ZUŠ). Táto téma ma zaujala po tom, ako už dobré dva roky bojujem s myšlienkou odhlásiť svojho syna z hudobnej školy.

Ale po poriadku. Syn je v 5. ročníku ZUŠ, odbor hudobný – klavír. (Je hudobne nadaný, inak by som ho nikdy nenútila robiť niečo, na čo nemá.) Už pred dvoma rokmi začal strečkovať, že na hudobnú nebude chodiť, vraj načo mu to bude, žiadny jeho spolužiak na hudobnú nechodí, nebaví ho teória a má k nej odpor. Je to pomerne silné slovo, ale, žiaľ, je to tak. Z čoho pramení nechuť k hudobnej náuke u môjho syna, ale aj u mnohých ďalších detí?

Sama som absolvovala ľudovú školu umenia (dnes ZUŠ) a vidím, že vo výučbe hudobnej náuky sa nič nezmenilo. To, čo na teórii pred 35 rokmi trápilo mňa, trápi aj dnešné deti. Písomky, skúšanie, známkovanie, zažívanie strachu zo zlej známky a z trapasov pred tabuľou, drilovanie hudobných poučiek, životopisov hudobných skladateľov a ich diel, intervaly, ktorým deti nerozumejú, ale musia ich vedieť utvoriť, stupnice – lydické a neviem aké ďalšie... Načo im to v živote bude, ak nechcú ďalej študovať hudbu?

Za mojich čias sme až šiesti z jednej triedy chodili na klavír. Dnes musíte v školách deti, ktoré sa učia hrať na hudobnom nástroji, hľadať lupou. Záujem o hudobné vzdelanie klesá. Za mojej 27-ročnej pedagogickej praxe na základnej škole som mala v triede len dve deti, ktoré navštevovali hudobný odbor na ZUŠ. Jedným z nich je môj syn. Najsmutnejšie však je, že aj z toho mála mnoho detí predčasne ukončí hudobnú školu jednak z dôvodu, že stratia záujem a výdrž, alebo, a to je horšie, sú deti, ktorých by hra na nástroji aj bavila, dosahujú v nej dobré výsledky a úspechy aj na koncertoch, ale sú znechutené a demotivované výučbou hudobnej náuky.

A tu sa dostávame k zamysleniu sa nad poslaním hudobnej náuky. Citujem z učebných osnov: „Charakteristickým znakom predmetu hudobná náuka je prevažne jeho činnostný ráz. Podstatou tohto predmetu sú:

- interpretačné činnosti – spevácke a intonačné, rytmicko-pohybové, improvizačné, inštrumentálne,
- percepčné činnosti – počúvanie hudby, sluchová analýza.

Osvojenie si hudobných pojmov treba získať z interpretačných a percepčných činností. Dôraz v prípravnej hudobnej výchove (PHV) a hudobnej náuke (HN) klásť na komplexnosť činností a tvorivý prístup. Nevyhnutnou zásadou pri plnení požiadaviek učebných osnov je nepoužívať a ani nevyžadovať definície. Predmet má poskytovať žiakom základy odborného vzdelania a vychovávať nadšeného poslucháča hudby a aktívneho amatérskeho hudobníka, pre ktorého je hudba životnou potrebou. PHV a HN sú samostatné predmety s vlastnými cieľmi a alternatívnymi formami práce. Diferencovať treba výučbu tých žiakov, ktorí sa pripravujú na ďalšie odborné štúdium." (Učebné osnovy hudobnej náuky, schválilo MŠ SR dňa 14. 8. 1995 ako učebné osnovy pre základné umelecké školy, str. 3)

Ako je to v praxi? Činnostný ráz hudobnej náuky spočíva v takých činnostiach, ako napr.: napíš stupnicu, vyznač poltóny, napíš, čo je klasicizmus, napíš diela Bacha, napíš, čo je legato, atď. Kde je tvorivý prístup a alternatívne formy práce? Kde je spomínané diferencovanie žiakov? Všetci musia vedieť všetko, bez rozdielu, či žiak ide, alebo nejde ďalej študovať hudbu.

V súčasnosti by sa škola mala zaujímať o to, čo od nej zákazníci (rodičia, žiak) očakávajú. Ak rodič chce dať svojmu dieťaťu základné zručnosti v hre na hudobnom nástroji a dieťa prejde prijímacími skúškami, mala by škola vytvárať také podmienky, aby dokázala deti dotiahnuť až do absolventského ročníka. Preto je namieste analýza stavu, zamyslenie sa nad tým, koľko detí a z akého dôvodu sa odhlasuje predčasne. Preto je potrebná komunikácia rodiča s pedagógom. Miesto známkovania slovné hodnotenie o napredovaní a možnostiach dieťaťa zo strany pedagóga, na druhej strane učiteľ má byť informovaný o tom, či má žiak ambície pokračovať v štúdiu na vyššom stupni alebo na konzervatóriu.

A na záver ešte jedna otázka. Je vôbec nevyhnutné učiť hudobnú náuku ako samostatný predmet? Nemohli by deti získavať teoretické poznatky na hodine nástroja? Veď by to bolo aj logické, spojiť teóriu s praxou. Prečo má teóriu len hudobný odbor, prečo ostatné odbory v ZUŠ, ako výtvarný, dramatický a tanečný, ju nemajú? Veď aj maliarstvo a sochárstvo má svoje dejiny, svojich velikánov. Prečo sa deti neučia životopisy a diela významných maliarov a sochárov a nie sú skúšané na známku? Prečo nepíšu písomné práce? Naozaj musia byť deti na hudobnom odbore zaťažované viac ako iné deti?

E. Handlová, Malacky
Ilustračné foto stock.xchng

ETIKA

Desatoro rastu lásky v rodine

„Je lepšie zapáliť sviečku než lamentovať nad tmou."

(staré čínske príslovie)

PhDr. Jiřina Prekopová (✻ 1929) je medzinárodne uznávaná psychologička, ktorá so svojou metódou pevného objatia už desaťročia dosahuje nevídané úspechy v terapeutickej praxi. Stále aktívna 84-ročná dáma dodnes cestuje po celom svete, aby cez zážitkové semináre tlmočila svoje učenie. Rozhovor s ňou vám ponúkneme v ďalšom čísle UN, teraz na krátke zoznámenie sa a zamyslenie prinášame jej desatoro rastu lásky v rodine. Myslíme si, že k téme iných foriem výučby dnes nevyhnutne patrí aj reflexia úlohy a stavu rodiny.

1. Maj neustále na mysli, že najväčšou potrebou, zmyslom a šťastím každého človeka je láska. Tá láska musí byť bezpodmienečná a bezvýhradná.

2. Miluj sám seba napriek všetkým svojim slabostiam a chybám!

3. Miluj alebo si aspoň cti svojich rodičov, aj keď ti ubližovali a chyby, ktoré na tebe spáchali, nenapravili. Podarí sa ti to, ak sa pozrieš na krízy v ich detstve – nie z hľadiska seba ako ich dieťaťa, ale dospelého. Tak sa ti tiež podarí byť skutočne dospelý.

4. Miluj svoje deti, aj keď tzv. hnevajú a nie sú také výkonné, ako si želáš. Majú právo vyvinúť vlastnú osobnosť, byť samy sebou, a nie kópiou niekoho iného.

5. Miluj svojho manžela (manželku) aj s jeho (jej) rodičmi – takých, akí sú, a maj ich v úcte napriek všetkým výhradám! Bez nich by totiž nebola tvoja súčasná rodina.

6. Daj každému v systéme rodiny miesto, ktoré mu patrí podľa pradávnych, dodnes platných poriadkov. (Rodičia majú prvé miesto a deti druhé. Poradie súrodencov sa riadi časovým sledom pôrodu.)

7. Urob všetko pre to, aby bezprostredne po podarenom pôrode mohlo dieťatko pokračovať v láskyplnom spojení s matkou – všetkými zmyslami a vzájomným zrkadlením tak, že bude položené na jej srdce. Takéto objatie potrebuje dieťa aj neskôr, obzvlášť v citovej núdzi.

8. Daj dieťaťu bezpečné teplo hniezda, a keď prichádza čas, daj mu slobodu na vlastný rozlet! Podpor ho v jeho zvedavosti, podnikavosti, tvorivosti, zaťažiteľnosti a vývoji slobodnej vôle!

9. Vytvor iniciatívu, ktorá vedie k prijatiu pravidiel súžitia v rodine. Ako rodič buď so svojím partnerom v jednote a spolu dávajte deťom príklad, ako sa tieto pravidlá dodržiavajú. Jednoznačné pravidlá (áno = áno, nie = nie) umožňujú deťom rozpoznať jasné hranice a orientáciu v hodnotách dobra a zla.

10. Vystríhaj sa udeľovania telesných trestov aj trestov odňatia lásky, ako je vyhodenie za dvere, ignorovanie a podobne. Takéto tresty sú podnietené adrenalínom a zodpovedajú iba zvieracím pudom útoku a úteku, nie ľudskému svedomiu. Nauč sa spracovávať konflikty emočnou konfrontáciou tvárou v tvár, vcítením sa do seba a do toho druhého, a hnev premeniť na lásku, skôr než zapadne slnko. **(tm)**

Aktívna jubilantka

ZUŠ JÁNA ALBRECHTA

Základná umelecká škola (ZUŠ) Jána Albrechta, sídliaca na území bratislavskej Petržalky, oslavuje 25-ročné jubileum. Od začiatku bola zameraná na štyri odbory: hudobný, tanečný, výtvarný a literárno-dramatický. Nedávno pribudol atraktívny obor audiovizuálnej a multimediálnej tvorby.

Vynikajúce výsledky ZUŠ dosiahla zásluhou súčasnej riaditeľky Lucie Celecovej. Do povedomia sa svojou činnosťou presadila nielen v domácom prostredí, ale nadviazala početné kontakty i s umeleckými školami v zahraničí. ZUŠ Jána Albrechta organizuje dve celoslovenské súťaže, ktorých vyhlasovateľom je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR. Súťaž v komornej hre Musica camerata Ján Albrecht zavŕši v novembri jubilejný piaty ročník. Druhá súťaž s názvom Slovenský detský Oskar sa zameriava na detskú audiovizuálnu a multimediálnu tvorbu. Výsledkom sú spravodajské a publicistické príspevky a videoklipy. Z ďalších úspešných projektov sa v uplynulom čase do histórie školy zapísal projekt na motívy rozprávok H. Ch. Andersena nazvaný V záhrade rozprávok. Národný umelec Tibor Bartfay dokonca venoval škole sochu H. Ch. Andersena – miniatúrny model originálu nainštalovaného na bratislavskom Hviezdoslavovom námestí.

Jedinečná reprezentácia všetkých odborov jubilujúcej ZUŠ Jána Albrechta sa uskutočnila v novej budove Slovenského národného divadla 14. apríla za prítomnosti ministra školstva Dušana Čaploviča a ďalších významných osobností kultúrneho a umeleckého života. Pri tejto príležitosti boli udelené a slávnostne odovzdané ceny za 2. ročník súťaže Slovenský detský Oskar v súťažných kategóriách spravodajstvo, publicistika, kamera, strih, réžia, dievčenský výkon pred kamerou, chlapčenský výkon pred kamerou, hudobný dokument – videoklip, krátky hraný film, animovaný film.

Žiaci ZUŠ Jána Albrechta účinkujú pravidelne každoročne v projekte Bratislava pre všetkých – to najlepšie z mesta a i tento rok 26. a 27. apríla na nádvorí i v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca, ako aj na dostihovej dráhe v Petržalke spestrili kultúrne programy a sprievodné atrakcie. Mnohé výmenné zájazdy a účinkovanie žiakov sú zaznamenané v školskej kronike – medzinárodné festivaly hudobných škôl vo Varšave, vo Fínsku, v Maďarsku, Poľsku, Bulharsku, Česku či Rakúsku. Pri príležitosti jubilea uskutočnila petržalská ZUŠ slávnostné podujatia v máji aj júni, napr. 28. mája to bol Slovensko-český večer na Hrade.

PhDr. Božena DLHÁŇOVÁ
Foto Marek SEGÍŇ

V petržalskej ZUŠ nedávno uzrelo svetlo sveta úspešné podujatie zamerané na detskú audiovizuálnu a multimediálnu tvorbu – Slovenský detský Oskar.

Príroda je telocvičňa

ZŠ TVRDOŠÍN

Keď mesto Tvrdošín pozvalo deti zo špeciálnych tried našej Základnej školy Márie Medveckej na otvorenie turisticko-náučného chodníka v prírodnej lokalite Oravice, vyvolalo to veľkú dávku nadšenia. Ten pamätný deň naozaj vyšiel a aj počasie prialo výbornej športovej atmosfére. Pre deti, nielen naše, ale aj poľských kamarátov, sme na turistickom chodníku pripravili rôzne športové súťaže a hry. Jazyková bariéra neexistovala, priestor dostala dobrá nálada a samotná príroda, kde, ako sme zistili, sa dá naozaj dobre si zacvičiť. Príroda je prosto najlepšia telocvičňa. Čerešničkou na torte bol výborný guláš v priestoroch oravických bazénov a všetky maškrty s ním spojené.

Mgr. Mária DANKOVÁ,
Ľubica BRNOVÁ, foto archív školy

Pavol Gyurík so svojím učiteľom Borisom Červeňanským.

Prehliadka sólovej hry žiakov na saxofóne

ZUŠ JOSEPHA HAYDNA

Tridsiateho apríla sa v Starej Ľubovni konala 5. celoslovenská súťažná prehliadka v sólovej hre na saxofóne, ktorej organizátorom je Základná umelecká škola (ZUŠ) Jána Melkoviča Stará Ľubovňa. Súťaže sa zúčastnilo 38 saxofonistov zo súkromných aj štátnych ZUŠ z celého Slovenska, ktorí súťažili v troch vekových kategóriách: do 13 rokov, do 15 rokov a nad 15 rokov. Svoj talent predviedli v dvoch súťažných skladbách (jedna povinná a jedna voľná) a ich výkony posudzovala odborná porota, ktorej členmi boli pedagógovia bratislavského a košického konzervatória.

Z našej ZUŠ Josepha Haydna Galanta sa súťaže zúčastnil žiak Pavol Gyurík z triedy Borisa Červeňanského. Pavol pred porotou interpretoval tri skladby na tenorsaxofóne (G. Fauré: *Kitty Valse* – povinná skladba, A. Piazzola: *Ouverture* – tango, G. Gershwin: *Američan v Paríži*) a za svoj spoľahlivý a muzikálny výkon sa umiestnil v striebornom pásme v kategórii nad 15 rokov. Okrem diplomu a vecných cien získal Pavol účasťou na celoslovenskej súťaži skúsenosti z vystupovania na pódiu, porovnal svoju interpretačnú úroveň s najlepšími saxofonistami z celého Slovenska, spoznal mnoho iných nadšencov peknej hudby i krásu Starej Ľubovne a priateľských ľudí v ZUŠ Jána Melkoviča. A v neposlednom rade úspešne reprezentoval a zviditeľnil ZUŠ Josepha Haydna na súťaži, ktorá mala celoslovenský, nie regionálny význam. Srdečne blahoželáme Pavlovi i jeho triednemu učiteľovi Borisovi Červeňanskému k úspechu a prajeme im veľa tvorivých síl do ďalších rokov strávených s hudbou a so saxofónom.

Mgr. Beáta TOMČÁNYIOVÁ
Foto archív školy

Malí cestovatelia históriou

ZŠ S MŠ ÚĽANY NAD ŽITAVOU

Mesiac apríl bol pre žiakov i učiteľov Základnej školy s materskou školou (ZŠ s MŠ) v Úľanoch nad Žitavou veľmi príjemný a zároveň i poučný. Obuli sme si sedemmíľové čižmy a spoznávanie bližších i vzdialenejších miest sa mohlo začať.

Slovenský Rím

Prostredníctvom projektu *Vlakom do múzeí a galérií* Železničnej spoločnosti Slovensko sme žiakom predstavili 3. apríla Trnavu – slovenský Rím. Výlet predchádzala dôsledná príprava (bezpečnostná i vedomostná), pretože cestovať vlakom a dvakrát pritom prestupovať nie je pre učiteľov zábava. Ráno nás na železničnej stanici v Úľanoch nad Žitavou privítalo slniečko. Všetci sme sa tešili na dobrodružnú cestu a nové zážitky. I keď vlak trochu meškal, na nálade nám to neubralo, cesta do Trnavy bola príjemná. Aj v Trnave nás čakalo slnečné počasie. Naša prvá cesta viedla do Západoslovenského múzea. Patrí medzi najväčšie múzeá na Slovensku. Milo nás prekvapilo svojimi zaujímavými expozíciami o histórii Trnavy, prírode Malých Karpát, o umeleckom remesle v Číne a Japonsku. Ďalej viedla naša cesta do Baziliky sv. Mikuláša. Je charakteristickou dominantou Trnavy, postavená bola v rokoch 1380 – 1421. V barokovej Kaplnke Panny Márie Trnavskej je milostivý obraz, vďaka ktorému je Trnava známym pútnickým miestom. I my sme sa pred obrazom Panny Márie Trnavskej pomodlili, ďakovali i prosili za seba, svojich blízkych. Významnou sakrálnou pamiatkou je Katedrála sv. Jána Krstiteľa, kde tiež viedli naše kroky. Prvá ranobaroková stavba na Slovensku patrí k najkrajším v Európe. Očarila nás bohato zláteným a polychrómovaným oltárom, ktorý zobrazuje scény zo života sv. Jána Krstiteľa. Od roku 1977 je katedrálou Trnavskej arcidiecézy. Roku 2003 ju navštívil Svätý otec Ján Pavol II. Trnave právom hovoríme slovenský Rím. Neopakovateľné čaro majú starobylé ulice s kláštornými komplexmi, meštianskymi domami a v neposlednom rade s monumentálnym areálom budov Trnavskej univerzity. Dominantou námestia i celého mesta je súsošie Najsvätejšej Trojice, renesančná mestská veža, z ktorej sa naskytuje panoramatický výhľad na mesto.

A ani sme sa nenazdali, a už sme sa museli ponáhľať na vlak. Prežili sme však krásny deň. Obohatili sme svoje poznatky i duchovný život. Ale návratom sa výlet ešte nekončil. Žiaci si robili počas výletu poznámky, fotografovali, pretože ich čakala domáca úloha – spracovať poznatky formou powerpointovej prezentácie, výtvarného diela, literárneho diela, videa. Po týždni sme sa všetci stretli a podelili sa o svoje zážitky.

Národné svätyne

Trochu sme si oddýchli, načerpali nové sily a 30. apríla sa vydali na školskú púť do národnej svätyne – Baziliky Sedembolestnej Panny Márie v Šaštíne-Strážach. Pridali sa k nám i staré mamy a členovia Združenia zdravotne postihnutých z Úľan nad Žitavou.

V priestoroch baziliky nás srdečne privítal Mgr. Bc. Ján Čverčko a Mgr. Milan Janák, ktorý nás svojím pútavým odborným výkladom vtiahol do histórie tohto pútnického miesta. Hoci nie sme cirkevná základná škola, čo bolo pre našich hostiteľov prekvapením, je samozrejmosťou, že žiakom vštepujeme základné kresťanské hodnoty – čestnosť, zodpovednosť, úctu k rodičom a rodine vôbec, lásku k blížnemu. Na sv. omši, ktorú celebroval Mgr. Janák, nás potleskom privítali študenti miestneho Gymnázia Jána Bosca, ktorí spríjemnili náš duchovný zážitok hudbou a spevom. Naši žiaci sa taktiež aktívne zapojili do slávenia sv. omše, na ktorú sa pripravovali na hodinách náboženstva, výtvarnej výchovy a triednických hodinách. Každá trieda namaľovala obraz stvárňujúci jednu z bolestí Panny Márie, zhotovovali sa kartičky s osobnými prosbami, ktoré boli súčasťou vyprosovania na sv. omši. Obrazy boli prinesené ako obetné dary spolu s chlebom, vínom, kvetmi, cukríkmi, ovocím i tortou.

Cesta zo Šaštína-Stráží pokračovala na Bradlo, kde sme si krátkym výkladom, kultúrnym programom, spevom piesne *Hoj, vlasť moja* a položením kvetov a sviec pripomenuli 95. výročie smrti Milana Rastislava Štefánika. Žiaci si uvedomili, že aj v ich rodnej obci majú ulicu, ktorá je pomenovaná po tejto významnej osobnosti slovenských dejín.

Učenie v 21. storočí je priestorom, kde sa dá nájsť zážitok a radosť z poznaného, kde možno hľadať súvislosti medzi faktami a kde sa spája teória s praxou. Formy zážitkového učenia sú blízke i vyučujúcim v ZŠ s MŠ v Úľanoch nad Žitavou. Nie nadarmo sa hovorí: „Lepšie je raz vidieť ako stokrát počuť."

Mgr. Monika GARAIOVÁ
Foto archív školy

Aladin a čarovná lampa

ZŠ KURIMA

Súčasné deti málo komunikujú, nevedia sa vyjadriť verbálne alebo pomocou hudby, tanca. Chýbajú im príležitosti na zlepšenie tohto stavu. Práve divadlo ponúka dostatok priestoru na kreativitu. Žiaci si zlepšia komunikačné schopnosti a citlivejšie vnímajú aj hudobné a tanečné umenie. Učia sa prezentovať pred verejnosťou a zvládať s tým spojený stres.

V našej Základnej škole (ZŠ) v Kurime sme sa rozhodli už po niekoľkýkrát takto podporiť žiakov a dať im priestor na sebarealizáciu. Na výchovných predmetoch a počas krúžkov sme sa venovali príprave divadelného projektu. Trval takmer celý školský rok. Bolo doň zapojených viac ako 60 žiakov prvého a druhého stupňa. Za cieľ sme si dali pripraviť a zdramatizovať rozprávku *Aladin a čarovná lampa*, prezentovať sa na verejnosti, dať žiakom priestor na sebarealizáciu, podporiť u nich základné kľúčové kompetencie v oblasti jazyka a umenia, zvýrazniť ich talent a poukázať na ich potenciál. Pred samotnou realizáciou projektu bolo potrebné stretnutie realizačného tímu. Členovia si rozdelili úlohy – režisér, choreograf, technické zabezpečenie predstavenia, výroba pozvánok, plagátov a celková propagácia projektu.

Žiakom sme v rámci motivácie prezentovali audionahrávku rozprávky *Aladinova čarovná lampa* a tiež jej knižnú podobu. Prípravná fáza projektu bola najdlhšia. Počas prvých stretnutí sme žiakom rozdelili úlohy. Vybrali sme hercov do jednotlivých úloh a tanečníkov. Scenár vytvorila Mgr. Marcela Tomková ešte pred začiatkom projektu. Obsahoval 11 scén, ktoré boli doplnené 10 tanečnými číslami. Choreografiu mala na starosti Mgr. Andrea Šaryová. Pred samotným nácvikom sa vybrala vhodná hudba k jednotlivým scénam. Tancovali sa nielen typické orientálne tance, ale aj scénické, tanec predviedli aj africké zvieratá a víly. Potom už nasledovalo množstvo hodín nácviku. Jednotlivé scény a tance sme cvičili s vybranými žiakmi postupne. Mgr. Silvia Poljaková sa starala o výtvarnú stránku predstavenia. Maľovala výzdobu, vyrábala kulisy (palmy, hrady, zámky, slnko, mesiac, hviezdy). Nemenej dôležitú úlohu zohrali kostýmy. Tie sme zabezpečovali priebežne, množstvo kostýmov sme dávali šiť, pomohli nám aj šikovné mamičky. Výhodou bolo, že pomerne dosť kostýmov sme už mali v škole predtým. Prípravná fáza trvala takmer rok, intenzívne sme nacvičovali posledné dva mesiace pred predstavením, posledné týždne takmer každý deň.

Projekt sa realizoval 23. mája. V ten deň sa žiaci predviedli hneď trikrát. Hralo sa pre okolité materské školy, pre našu školu a popoludní pre verejnosť. Počas štyridsiatich minút sa predstavilo viac ako 60 divadelníkov a tanečníkov v nádherných kostýmoch. Boli to žiaci z divadelného a dramatického krúžku pod vedením Mgr. M. Tomkovej a Mgr. A. Šaryovej, druháčky a tretiačky pod vedením Mgr. Ľ. Bezegovej, Mgr. M. Gazdičovej a Mgr. S. Poljakovej. Aby všetko fungovalo, ako má, bolo potrebné zabezpečiť aj technickú stránku predstavenia. Postarali sa o to šikovní deviataci M. Miňo a K. Gmitter.

Vyhodnotenie projektu bolo spojené s drobným občerstvením pre účinkujúcich. Žiaci si mohli posedieť a porozprávať sa o zážitkoch z predstavenia. Okrem rozhovoru sme zvolili aj aktivitu, kde žiaci známkami od 1 do 5 hodnotili svoj výkon, svoj kostým, celkový dojem a občerstvenie. Väčšina žiakov hodnotila najlepšími známkami, no našli sa aj takí, ktorí neboli so svojimi kostýmami a výkonmi veľmi spokojní. Okrem interného hodnotenia sme dostali na realizovaný projekt aj pozitívne hodnotenia od rodičov.

Projekt bol realizovaný aj vďaka podpore projektu Komprax, ktorý realizuje organizácia IUVENTA, a tiež podpore vedenia ZŠ v Kurime a sponzorov. Veríme, že rodičia si odniesli domov pocit hrdosti na svoje šikovné deti a ostatní prítomní príjemný pocit z prežitej atmosféry. Žiaci a my realizátori si odnášame dobrý pocit z odvedenej roboty.

ZŠ Kurima
Foto archív školy

Realizátori vydareného divadelného projektu.

Z týchto chlapcov raz možno vyrastú úspešní hokejisti.

Noc v škole

ZŠ ŽILINA

Aj v noci sa môžu diať v škole zvláštne veci. Inokedy tiché priestory Základnej školy na Ul. V. Javorku ožili zo 16. na 17. mája prítomnosťou budúcich piatakov a šiestakov našej školy, ktorí sa rozhodli navštevovať hokejové triedy. Určite zažili plno zábavy a možno aj trochu strachu, veď vyučujúci jednotlivých tried pre nich pripravili bohatý program až do neskorých nočných hodín. Trojčlenné družstvá si zmerali sily vo vedomostnej súťaži, skúške odvahy a nočnom hľadaní začarovaných „školských pomôcok“.

Najskôr sa deti „ubytovali“ v triedach, rozložili si spacie vaky a vytiahli svojich obľúbených plyšákov. Potom sa presunuli do školskej jedálne, kde na nich čakala chutná večera a teplý čaj. A po výdatnej večeri sa začalo súťažiť. Po celej škole boli pripravené stanovištia, ktoré museli naši budúci piataci a šiestaci úspešne zvládnuť, aby získali indíciu a v závere úspešne vyriešili záhadu. Chlapci aj dievčatá na nich preukázali okrem vedomostí a dôvtipu aj obratnosť, pohotovosť, rýchlosť, postreh a ďalšie zručnosti. Overili si svoje poznatky nielen z geografie, histórie, chémie, anglického jazyka, informatiky, ale aj zo slovenského jazyka a z matematiky. Víťazná skupina, ktorá najrýchlejšie došla do cieľa, získala poklad v podobe sladkej odmeny a školských pomôcok. Aj takto sa deti oboznámili s novými priestormi svojej budúcej školy.

Ako správni hokejisti potom fandili našim v zápase proti Talianom. A aj keď sme nakoniec nepostúpili, atmosféru to nepokazilo a po hokeji sa začalo opäť súťažiť. Vonku sa už zotmelo a deti sa zmenili na pátračov. Čakala ich skúška odvahy. Škola sa ponorila do úplnej tmy a deti len s pomocou bateriek hľadali v jednotlivých triedach starostlivo ukryté „začarované pomôcky“, ktoré predstavovali jednotliví učitelia. Zvíťazilo najšikovnejšie a najnebojácnejšie družstvo. Po večernej hygiene sme spoznali víťazov poslednej súťaže toho večera. Súťažilo sa o najkrajšie pyžamko a najkrajšieho plyšáka. No a potom už deti vhupli do svojich spacích vakov, tí najmenší postupne zaspali a tí starší si ešte vychutnávali nočnú atmosféru priestoru, v ktorom strávia ešte veľa času pri získavaní vedomostí a poznatkov.

Na druhý deň nás čakalo vyhodnotenie akcií a odovzdávanie cien víťazom. Aj keď nie všetci vyhrali, každý si domov odniesol malú pozornosť v podobe sladkosti a školskej pomôcky. Deti odchádzali plné zážitkov. Veríme, že akcia sa im páčila, a už teraz sa tešíme, ako si to zopakujeme!

Aktivita sa uskutočnila v spolupráci so združením Hokejový klub Žilina v rámci projektu *Ice hockey is for me, let´s go girls*.

Mgr. Monika BLAŠKOVÁ
Foto archív školy

Adoptovali si spolužiaka z Afriky

SZŠ NOVÉ ZÁMKY

Stredná zdravotnícka škola (SZŠ) Nové Zámky patrí medzi osem základných a stredných slovenských škôl, ktoré sa v minulom školskom roku ako prvé zapojili do projektu Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR a bratislavskej Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety *Náš spolužiak z...* Projekt je realizovaný v rámci Národnej stratégie pre globálne vzdelávanie, ktorú schválila vláda SR.

Cieľom projektu je adoptovať si na diaľku dieťa z ekonomicky slabšej krajiny a zabezpečiť mu príspevok na školné, cestovné a školské pomôcky na jeden školský rok. A pretože cieľom výchovy a vzdelávania v SZŠ Nové Zámky je formovať aj prosociálne postoje žiakov, je samozrejmosťou, že naši študenti sa s oduševnením zapojili do projektu vlastnými nápadmi a aktivitami na získanie sponzorského príspevku.

V prvom roku realizácie projektu študenti z odboru masér poskytli klasické masáže chrbta a šije pedagogickým i nepedagogickým zamestnancom školy za symbolické jedno euro.

Žiacka školská rada zorganizovala slávnostnú vianočnú akadémiu, kde vystúpili študenti z jednotlivých tried so spevom, s tancom, recitáciou a so scénkami, pričom výťažok z akcie šiel na tento účel. Zaujímavé bolo, že vystupovali celé triedy, čo je obdivuhodné. Vedeli sa spojiť a nacvičiť vystúpenia, ktoré boli vtipné, dôstojné, hravé, vianočné i nevianočné, ale predovšetkým nacvičené zo srdca.

Študenti ubytovaní v školskom internáte prispeli finančnými prostriedkami získanými zo zberu papiera.

V tomto školskom roku nikto nepochyboval, že v projekte sa bude pokračovať. S ešte väčším oduševnením začali členovia žiackej školskej rady (ŽŠR) plánovať aktivity, ktorými by získali sponzorský príspevok. Niektoré aktivity z minulosti zopakovali, ale mali aj ďalšie skvelé nápady.

Tankiso Rantoa z Lesotha, adoptívny spolužiak novozámockých zdravotníkov.

Okrem už spomínaných masáží pomohli aj študenti ubytovaní v školskom internáte. Vlastnoručne vyrobili rôzne darčekové predmety, ktoré predávali za symbolickú cenu počas dňa otvorených dverí našej školy. Ďalšou novou aktivitou bol predaj medovníkov. Medovníky napiekli členovia ŽŠR v spolupráci so žiakmi ubytovanými v školskom internáte. Cenné je to násobne, pretože tomu obetovali svoj voľný čas. Vidieť chlapcov s nadšením gúľať perníkové cesto bol veru zážitok. V predvianočnom čase ich za symbolickú cenu predávali na chodbách školy. Každý, kto sa rozhodol aj takto prispieť na projekt, bol obdarovaný voňavým vianočným punčom.

Aby sa zabezpečila transparentnosť, študenti sú v pravidelnom písomnom kontakte so svojím adoptívnym spolužiakom. Volá sa Tankiso Rantoa a žije v Detskom domove sv. Cecílie v Lesothe. Tohtoročný sponzorský príspevok vo výške 180 € bol odovzdaný, ale pocit, že študenti pomohli niekomu, kto to potreboval, zostáva a nedá sa nahradiť ničím hmotným.

„Komukoľvek môžeš pomôcť, pomôž rád. Veď dávno sa hovorí, že slúžiť a pomáhať sú vlastnosti vznešených ľudí.“ To sú slová J. A. Komenského, ktoré ako motto študenti a zamestnanci našej školy naplnili a ukázali nimi, aké dôležité je pomáhať. Zapojenie SZŠ Nové Zámky do tohto zaujímavého projektu môže byť vhodnou inšpiráciou aj pre iné základné a stredné školy v regióne.

Ing. Mariana FERUSOVÁ,
koordinátorka ŽŠR

Ako preniesť školu do čias starých remesiel?

BESST TRNAVA

Trnavskej anglicko-slovenskej bilingválnej škole BESST sa to podarilo. Dielne, ktorých sa deti zúčastnili, boli zároveň inšpiráciou aj na ďalšie vyučovacie hodiny.

Bábiky vytvorené zo zvyškov látok.

Spoločne s rodičmi a priateľmi si žiaci vyskúšali tradičné remeslá našich starých mám. Od umeleckých čipkárok sa učili základom tvorby čipky a zároveň si vyrobili bábky z rôznych látok. Skúsili tiež prácu košikárov. Košíky, ktoré vytvorili, boli zároveň darčekmi pre mamičky ku Dňu rodiny. Zo šúpolia viazali postavičky a tí najodvážnejší sa pustili do tkania látok na krosnách. Pán včelár názorne ukázal prácu včiel, plásty a porozprával o živote tohto užitočného hmyzu a výrobe medu. Patchworkové vajíčka, keramické srdiečka, moderné náramky z gumičiek a z kože si deti odnášali na pamiatku domov.

Kreativitou sa u detí rozvíjajú komunikačné schopnosti, matematické myslenie, podnecuje sa poznávacia zvedavosť a skúmanie javov a udalostí. Spoznávaním rôznych remesiel sa tiež rozvíja povedomie kultúrnej identity, rešpektovanie a tolerovanie iných kultúr a učí sa chápať význam umenia v živote jednotlivca a spoločnosti. A deti sa naučili, že každý človek je istým spôsobom tvorivý. Na to, aby v sebe objavili tvorivosť, je podstatná odvaha – predstava, ako chcem tvoriť, a vôľa skúsiť to vždy aj za cenu neúspechu. Nakoniec je už len dobrý pocit z vlastnoručne vyrobenej veci.

Deti z BESST okrem zručností na Dni remesiel mohli v poslednom období ukázať aj svoje vedomosti počas testovania žiakov 9. ročníka základných škôl T9-2014. A skončili veľmi dobre. Ako škola sme sa zaradili medzi percento najkvalitnejších škôl na Slovensku. Žiaci boli testovaní zo slovenského jazyka a z matematiky a v rámci Trnavského kraja skončili dokonca prví.

Súkromná bilingválna škola BESST Trnava ma tri zložky. Materská škola poskytuje deťom celodennú starostlivosť a dopĺňa rodinnú výchovu o výchovno-vzdelávaciu činnosť zameranú na rozvoj osobnosti dieťaťa. Základná škola uplatňuje princíp individuálneho a ľudského prístupu ku každému dieťaťu. A gymnázium je prirodzeným pokračovaním vzdelávania nielen žiakov našej školy.

Mgr. Natália KOŠLABOVÁ
Foto archív školy

OECD svojimi testami ohrozuje vzdelávanie

PISA

Začiatkom mája uverejnil aj britský denník The Guardian otvorený list medzinárodnej skupiny sto dvadsiatich odborníkov vo vzdelávaní, učiteľov i pracovníkov školských úradov, určený A. Schleicherovi, riaditeľovi programu Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) PISA. Programu, ktorý zisťuje a hodnotí čitateľskú, matematickú a prírodovednú gramotnosť pätnásťročných žiakov. Autori listu vyjadrujú počudovanie nad často pochybnou interpretáciou výsledkov a upozorňujú na nepriaznivý vplyv zostavovania rôznych rebríčkov štátov podľa výsledkov meraní PISA. Tvrdia, že môžu mať nedobré dôsledky na štátne školské politiky, výkonnosť škôl a vzdelanie žiakov.

Odborníci uvádzajú tieto negatívne dôsledky meraní PISA:

1. Dramatický vzostup pozornosti venovanej kvantitatívnym ukazovateľom výsledkov vzdelávania.
2. Presun pozornosti na krátkodobé ciele vo vzdelávacej politike, napriek tomu, že uskutočňovanie zmysluplných zmien vo vzdelávaní si vyžaduje dlhší čas.
3. Zdôrazňovanie úzkej škály merateľných aspektov vzdelávania. To vedie k zníženiu záujmu o nemerateľné vzdelávacie ciele (napríklad morálny, občiansky či fyzický rozvoj), a deformuje tak nazeranie na poslanie vzdelávania.
4. Zdôrazňovanie ekonomickej úlohy verejného vzdelávania primárne ako prípravy na zamestnanie. OECD, ako organizácia pre hospodársky rozvoj, je prirodzene zaujatá v prospech ekonomickej roly verejných škôl. Ale príprava na zárobkovú činnosť nemôže byť jediným ani hlavným cieľom vzdelávania občanov.
5. OECD nemá legitímny mandát na ovplyvňovanie vzdelávania v jednotlivých štátoch (má ho napríklad UNESCO) a v tomto prípade jej chýbajú demokratické mechanizmy v rozhodovaní.
6. OECD vstúpila do spojenectva s mnohými nadnárodnými súkromnými spoločnosťami ponúkajúcimi v nadväznosti na zistenia PISA platené vzdelávacie služby.
7. Nakoniec to najdôležitejšie: neustále globálneho testovanie PISA škodí deťom a obmedzuje autonómiu učiteľov, ochudobňuje ich vzdelávaciu prácu, posúva na okraj mnohostranný rozvoj osobnosti.

Autori listu pripájajú ku kritike aj podnety, ktoré by podľa ich mienky nedostatky a problémy, ktoré súčasné testovanie PISA prináša, aspoň zmiernili. Svoje návrhy nepovažujú za komplexné riešenie, ktoré odstráni alebo aspoň oslabí súčasné negatívne dôsledky testovaní PISA.

1. Hľadať zmysluplnejšie a menej senzačné spôsoby vykazovania výsledkov testovaní, ako sú súčasné. Vytvárať alternatívne rebríčky, ktoré by brali do úvahy stupeň rozvoja ekonomiky jednotlivých štátov. Porovnávanie rozvojových krajín s hospodársky a kultúrne vyspelými dáva možnosť obviniť OECD zo vzdelávacieho „kolonializmu“.
2. Začať diskusiu na národnej i medzinárodnej úrovni o hodnotení výsledkov vzdelávania s rodičmi, učiteľmi, so žiakmi, zástupcami komunít, školských úradov. Nedávať slovo iba štatistikom, psychometrikom a ekonómom.
3. Na národnej aj medzinárodnej úrovni zahrnúť okrem ekonómov do procesu formulácie metód hodnotenia aj autority, ktoré sa zaoberajú duševným rozvojom detí a ich spokojnosťou a ktorých pohľad presahuje ekonomický aspekt verejného vzdelávania.
4. Zverejniť priame aj nepriame náklady vynaložené na testovania PISA tak, aby daňoví poplatníci v zúčastnených štátoch mohli posúdiť alternatívne využitie miliónov eur (dolárov) na tieto testovania a rozhodnúť sa, či chcú v testovaní PISA pokračovať.
5. Umožniť nezávislý medzinárodný dohľad nad celým procesom, od tvorby testov až po testovanie.
6. Poskytnúť podrobné informácie o zapojení súkromných a komerčných firiem do prípravy a vykonania testovania a o nadväzujúcich aktivitách. Sledovať stret záujmov zúčastnených firiem a organizácií a činnosti PISA.
7. Predĺžiť časový odstup medzi jednotlivými testovaniami. Na získanie času na diskusiu o problémoch testovania PISA zvážiť vynechanie najbližšieho cyklu. *(zdroj: The Guardian, 6. 5. 2014)*

Jozef SMIDA
Ilustračné foto Ján SÚKUP

Dodatok

Uvažovanie o tom, akým rizikám vystavuje svet PISA, bude obsahom knihy profesora Yong Zhaoa z Oregonskej univerzity. Y. Zhao predkladá svoje argumenty a úvahy, prečo považuje testovanie PISA za jednu z najdeštruktívnejších síl vzdelávania. Adaptáciu knihy si už možno prečítať v piatich častiach na jeho blogu.

V časti 1 spochybňuje napríklad interpretáciu výsledkov, podľa ktorých žiaci zo školských systémov s najlepšími výsledkami sa najviac spoliehajú na vlastné úsilie. Takáto interpretácia neberie do úvahy napríklad kultúrne tradície ázijských krajín a v Číne ani vplyv autoritárskeho režimu.

V časti 2 skúma úlohu štandardov, kurikula a rozhodujúcich testov a tvrdí, že vzdelávací systém napríklad v Číne je zameraný predovšetkým na dobré zvládnutie testov a vyučovanie predpísaného obsahu, ale neposkytuje priestor napríklad na kreativitu, podnikavosť, rozvoj samostatného myslenia.

V časti 3 sa zaoberá nedostatkami v metodologických postupoch merania a vyhodnocovania testov PISA a výpovednou hodnotou výsledkov testovania. Ukazuje, že spochybniteľný je samotný model, podľa ktorého sa dáta PISA spracovávajú.

V časti 4 sa poukazuje na chybné závery správ o vzdelávacích výsledkoch žiakov podľa zamestnania ich rodičov a na pochybenia vo výbere vzorky žiakov.

V časti 5 sa tvrdí, že to, aký význam sa prikladá testovaniam PISA, vážne ohrozuje zavádzanie akýchkoľvek zmien vo východoázijských vzdelávacích systémoch, pretože ich utvrdzuje v tom, že ich vzdelávanie je najlepšie. Úspech v meraní PISA tak napríklad v Číne posilňuje význam testov a prípravu na ich zvládnutie, v Japonsku mala PISA vplyv na oslabenie reformy smerujúcej k uvoľneniu rigidných učebných postupov a podpore kreativity. Prvenstvo v úlohách zameraných na riešenie problémov nehovorí nič o tom, či sú žiaci pripravovaní na to, aby vedeli problémy vyhľadávať a formulovať. Vplyv PISA na „západné“ vzdelávacie systémy je obdobne ničivý – vedie školské topmanažmenty k tomu, aby sa snažili za každú cenu zlepšovať výsledky v testovaní PISA, namiesto toho, aby pozornosť venovali hľadaniu novej paradigmy – spôsobom, ako podporiť kreativitu a spoluprácu namiesto súťaženia o lepšie umiestenie v rebríčkoch.

(js, zdroj: ZhaoLearning.com)

Aj o tomto sa hovorí a píše

VEĽKÁ BRITÁNIA

Ponúkame štyri pohľady na dianie a názory, o ktorých sa vo Veľkej Británii diskutovalo a písalo na jar 2014. Nie preto, aby ich náš čitateľ napodobňoval, ale aby ich porovnal s dianím v slovenskom školstve a najmä aby ho viedli k premýšľaniu o vlastnej práci.

Papier lepší ako laptop

Bola publikovaná štúdia, ktorá sledovala, či je na učenie sa efektívnejšie zapisovať si poznámky z výkladu učiteľa, resp. prednášok na papier, alebo do laptopu. Skúmané boli dve skupiny študentov, obidve si zapisovali rovnakú prednášku, jedna do zošitov, druhá do laptopov. Tridsať minút po prednáške boli všetci študenti schopní zopakovať rovnaké množstvo faktov, ale tí, ktorí si zapisovali poznámky do zošitov, si lepšie zapamätali, čoho sa prednáška týkala, čím a ako sa v nej argumentovalo. V teste, vykonanom týždeň po prednáške, boli študenti s poznámkami zapísanými do zošita lepší v zapamätaní si faktov aj v porozumení pojmom. *(zdroj: SecEd, Dedicated exclusively to UK, secondary education)*

Posudzovanie žiakov

Súčasné vzdelávacie prostredie s priveľkým množstvom informácií kladie zvýšené nároky nielen na spôsobilosti žiakov, ale aj na ich správanie. Keď bol jediným zdrojom informácií učiteľ, očakávalo sa od nich, že jeho informácie nebudú spochybňovať a nebudú ho pri ich prezentovaní rušiť. U žiakov sa cenilo, keď potichu sedeli, pozorne načúvali, učili sa naspamäť. Žiaci, ktorí „vyrušovali“, boli trestaní. No v terajšom prostredí bohatom na novoty treba vedieť informácie hľadať, hodnotiť, zaraďovať do systému. Dobrí žiaci dokážu informácie spochybňovať, hľadajú argumenty za i proti, navzájom diskutujú a spolupracujú s ostatnými. Možnosť voľnejšieho pohybu po triede, dohováranie sa, spoločné riešenie úloh by sa už nemali hodnotiť ako rušivé, ale ako prejav produktívneho učenia sa. *(zdroj: Mind/Shift How we will learn)*

V britskom školstve i rodičovskej verejnosti sa udomácnila zhoda v tom, že študijnú úspešnosť žiakov ani efektívnosť práce učiteľov/školy nemožno posudzovať a hodnotiť či dokonca „rebríčkovať“ len na základe vedomostných testov z jednotlivých predmetov. Na zisťovanie osobnostných charakteristík žiakov, ich silných a slabých stránok stále viac škôl využíva psychometrické testy. Žiaci najprv odpovedajú na sériu otázok o sebe a po vyhodnotení odpovedí sa s nimi vy-

koná individuálne hodnotenie, pohovor. Pohovor je podstatnou súčasťou hodnotenia, so žiakmi sa rozpráva nezávislý hodnotiteľ, ktorý im pomôže uvedomiť si vlastné kvality i nedostatky a ukáže možnosti ďalšieho osobnostného rozvoja. Vďaka pohovorom aj „slabší“ žiaci získajú väčšiu motiváciu a inšpiráciu, ako rozvíjať svoje nadanie. Sú už školy, v ktorých psychometrické testovanie absolvujú všetci štrnásťroční a pätnásťroční žiaci. *(zdroj: BBC News – Education & Family)*

Doprajme deťom potešenie zo súbojov

Jedna z prednášok Guya Claxtona z Winchesterskej univerzity pre rodičov Britskej medzinárodnej školy sa začala rozcvičkou: každý z prítomných rodičov mal vymyslieť nový druh hudby a vysvetliť svoj „objav“ susedovi. (Profesor Claxton je odborník na kreativitu vo vzdelávaní a svetová autorita na rozšíriteľnú inteligenciu – *expandable intelligence*. Je konzultantom viacerých ministerstiev školstva.)

V úvode prednášky si položil otázku, ktorá sa kladie od nepamäti: Ako deti čo najlepšie pripraviť na život? Povedal, že škola podporuje rozširovanie vedomostí a zručností a že je to dôležité. Ale nebýva zvykom uvedomiť si, že žiaden jedinec sa nikdy nemôže naučiť všetko a byť pripravený na riešenie akéhokoľvek problému či odpovedať na všetky otázky, ktoré mu niekedy niekto, či on sám, položí. Každý človek sa skôr alebo neskôr stretne s otázkou, na ktorú vopred nepozná odpoveď (nemá ju hotovú a archivovanú). Vtedy môže reagovať dvojako: buď byť prekvapený, pripadať si ako hlupák, cítiť sa neznámou otázkou ohrozený. Tento pocit vlastnej nedostatočnosti až ohrozenia ho ochromuje a spomaľuje jeho učenie sa. Alebo je tu druhá možnosť: dať sa otázkou/problémom zaujať, chcieť sa ňou zaoberať, premýšľať o odpovedi na ňu. Takí žiaci chápu, že nemôžu vedieť všetko, a stretnutie s novou otázkou či problémom prijímajú ako príležitosť naučiť sa (spoznať) niečo nové.

Pri výchove druhého typu žiakov nie je dôležité, aby sme ich trénovali vo zvládaní vopred pripraveného obsahu, ale aby sme ich naučili pristupovať k neznámym zadaniam so zvedavosťou, naučili ich myslieť za pochodu. Tento proces Claxton označuje ako budovanie schopnosti učiť sa (*building learning power*). Jeho súčasťou je pestovanie návykov, ktoré sa zvyknú súhrnne označovať ako osobnostná výchova (*character education*) alebo ako nekognitívne, prípadne mäkké zbehlosti: vytrvalosť, flexibilita, schopnosť spolupracovať, empatia, zvedavosť, schopnosť poradiť si, samostatnosť, schopnosť čeliť prekážkam. Ako jeden z dôležitých návykov Claxton vyzdvihuje práve to, aby sa deti aj tínedžeri učili bojovať, aby objavili potešenie zo zápasu (*the joy of the struggle*), v ktorom musia vyvinúť úsilie na dosiahnutie cieľa. Ako odmena ich čaká pocit uspokojenia a hrdosti, ktorý je zásadným motorom a motiváciou do ďalšieho učenia sa a poznávania.

Slová o tom, že žiaci majú byť vedení k nezávislosti, majú sa naučiť zápasiť s neúspechom a prijímať chyby ako súčasť učenia, nemajú súťažiť s ostatnými, ale najmä sami so sebou, nemajú sa spoliehať na vopred naučené poučky, bola určite významným námetom na zamyslenie sa pre zhromaždených rodičov – v škole, kde približne osemdesiat percent žiakov od piateho ročníka chodí na doučovanie, chyby sa neodpúšťajú a deti sú často obklopované nadmernou rodičovskou starostlivosťou. *(zdroj: Educational Arts presents, Engaged Learning)*

Mgr. Peter SMIDA, Londýn
Ilustračné foto stock.xchng

ŠKOLSTVO ODBORNE

49/2014, 11. jún 2014 | **Príloha UN** | Rozširované bezplatne, Ročník LXI

Centrá odborného vzdelávania alebo Plynutie času

Od roku 1989 uplynulo už skoro 25 rokov. Jedno štvrťstoročie. Za ten čas sa udialo množstvo zásadných zmien. Pozitívnych i negatívnych. Niektoré sú úspešné a prospešné pre všetkých, iné len pre niektorých. Tak to asi pri zmenách býva. Zmenili sa mnohé základné charakteristiky spoločnosti, zmenili sa ľudia, krajina, mestá, obce, ekonomický systém.

Kľúčovým cieľom zmien bolo nahradiť plánovanú ekonomiku a budovanie socializmu ekonomikou trhovou, teda možnosťou vytvárania súťažného prostredia, slobody pohybu, podnikania i myslenia a konania. Idea kolektivizmu bola nahradená ideou individuálnej slobody. Niekto to poňal ako okamžitý priestor na egoizmus a súboj na život a na smrť. Výsledkom je, že mnohí z nás sa ešte stále poriadne nevyznajú v tom, čo sa okolo nich deje. Nevyznajú sa v dobe a pravidlách (písaných i nepísaných), podľa ktorých spoločnosť (ne)funguje. Ešte stále sa stáva, že mnohí ráno vstávajú s tým, že ich niekto príde poprosiť, aby sa zamestnali v jeho firme, že im dá niečo zadarmo, že sa bude starať o ich šťastie, bývanie, atď. v deficite pochopenia doby sa to najviac prejavuje u sociálne najslabších, teda Rómov, ale aj mnohých ďalších, ktorí majú málo vzdelania a rozhľadu.

Všetko je však inak. Už nikto sa o nás nebude starať, už nikto nikomu nič nedá zadarmo, každá pôžička a výpožička vás vyjde poriadne draho a na každej takejto operácii prerábate. Zaplatíte omnoho viac, ako keby ste si tovar či službu kúpili za riadnu cenu. O všetko sa musíme starať sami, a čo je dôležité, treba pritom dodržiavať zákony, konať poctivo, čestne, v súlade s morálkou. Tak to robia vo vyspelých a v kultúrnych krajinách. U nás to však stále nie je samozrejmosťou. Na všetkých úrovniach sa možno stále stretať s tým, ako chce byť niekto „chytrejší“, premúdrelejší, odvážnejší, idúci na hranu zákona a často aj za ňu, majúc presvedčenie, že sa na to nepríde. A opäť platí známe, že všetko sa raz ukáže a na všetko sa raz príde a všetko bude spravodlivo potrestané. V súlade so svetskými či s iracionálnymi zákonitosťami a zákonmi.

Už vyše dvadsať rokov za všetko, čo sa deje okolo nás, v našej spoločnosti, zodpovedáme svojím dielom. O všetko sa musíme zaujímať ako jednotlivci, ako občania, ale aj ako štát a národ. Nikto za nás už nič neurobí. Všetko závisí od našej múdrosti, pracovitosti, čestnosti, spoľahlivosti, morálnych kvalít, ale aj predvídavosti, pevnosti v dodržiavaní zásad a požadovaní dodržiavania pravidiel a zásad fungovania sveta.

Aký podiel na zmene myslenia spoločnosti, ale aj detí a mládeže má rodina a škola? Zaiste kľúčový, ale faktom je, že zmena a jej procesy sa diali a dejú často bez vysvetlenia, bez osvety, bez toho, aby niekto o tom verejnosti porozprával. Každý je odsúdený na to, aby skladal „puzzle“, ku ktorého častiam sa dostane na rôznych miestach. Keď si človek častejšie pozrie napríklad českú verejnoprávnu televíziu, je mu ľúto, že takým štýlom sa nepracuje u nás. Táto ustanovizeň jasne formuluje stav vecí, práva a povinnosti občanov, pomáha

(pokračovanie na strane 10)

Pre učiteľov odborných predmetov zo slovenských stredných odborných škôl so zameraním na dopravu a automobily bolo školenie v bratislavskom závode Volkswagen na tému Elektrické a elektronické systémy v automobiloch vstupnou bránou ku konštrukcii a k obsluhe elektronickej stavebnice určenej na výučbu autodiagnostiky. ***Foto archív SPŠ dopravnej Bratislava***

Krok k modernizácii vyučovania praxe

Koncom minulého roka bol našej Strednej priemyselnej škole dopravnej na Kvačalovej ulici v Bratislave rozhodnutím komisie Nadácie Volkswagen Slovakia schválený projekt Kvalitnejšia príprava absolventov pre trh práce zavedením učebnej pomôcky do odbornej učebne autodiagnostiky. Projekt sme vypracovali v rámci vyhláseného grantového programu Stredné školy a technika - Autoelektronika.

Cieľom projektu, ako je zrejmé už z názvu, je zavedenie novej učebnej pomôcky, tzv. autoelektronickej stavebnice, do vyučovacieho procesu v teoretickej i praktickej príprave žiakov s cieľom zvýšiť ich pripravenosť pre trh práce.

V rámci realizácie projektu sa v bratislavskom závode Volkswagen uskutočnilo školenie na tému *Elektrické a elektronické systémy v automobiloch*. Školenia sa okrem jedného učiteľa z našej školy zúčastnili aj zástupcovia ďalších slovenských stredných odborných škôl so zameraním na dopravu a automobily. Cieľom bolo pomôcť školám zaviesť učebnú pomôcku – stavebnicu, elektronické prístroje a čisto elektronické systémy do výučby odborných a praktických predmetov a vyškoliť v tejto oblasti učiteľov-odborníkov na elektronickú diagnostiku pri oživovaní častí automobilov. Program päťdenného školenia bol pestrý, od základov cez polovodičové prvky, stavebné prvky automobilov až po spracovanie vstupných a výstupných signálov z riadiacich jednotiek pomocou prístrojov a moderného softvéru. Na záver si každý účastník skonštruoval stavebnicu, ktorú bude v škole možné využívať na výučbu autodiagnostiky. V našej škole plánujeme pomôcku využívať najmä v rámci predmetu meranie a diagnostika, ktorý je jedným z profilových predmetov študijného odboru technika a prevádzka dopravy. Jeho absolventi tak získajú lepšie predpoklady zamestnať sa na pozícii kvalifikovaného prijímacieho technika v autoservise.

Na záver si dovolím vyjadriť spokojnosť, že sa nám podarilo zúčastniť sa tohto výnimočného projektu, ktorý spája potreby praxe s prípravou v odborných školách. V súčasnosti sa nájde veľmi málo podnikov a firiem, ktoré prejavujú záujem o spoluprácu so školami, a ešte menej takých, ktoré sponzorsky podporia školy materiálno-technickým vybavením. Školy si nedokážu samy zabezpečiť finančne nákladné pomôcky, prístroje a vybavenie, preto je takáto podpora a pomoc veľmi cenná. Verím, že v budúcnosti bude rásť počet mecenášov, ako je napr. Nadácia Volkswagen Slovakia, a aj vďaka nim sa skvalitní príprava budúcich odborníkov nielen v automobilovom priemysle a doprave.

Ing. Tomáš GALANDÁK

Významný krok pre školy i zamestnávateľov

V priestoroch spoločnosti ZTS – Špeciál Dubnica nad Váhom sa 21. mája uskutočnilo slávnostné podpísanie memoranda o spolupráci v oblasti odborného vzdelávania a prípravy medzi Trenčianskym samosprávnym krajom (TSK), Strednou odbornou školou (SOŠ) Dubnica nad Váhom a Zväzom automobilového priemyslu SR, Trenčianskou regionálnou komorou SOPK a 16 významnými zamestnávateľmi regiónu stredného Považia. Memorandum zahŕňa vzájomnú spoluprácu a podporu s využitím vedomostí a skúseností všetkých účastníkov s cieľom prehĺbiť vzájomnú spoluprácu a väzby v oblasti odborného vzdelávania a prípravy.

Cieľom memoranda je vytvoriť podmienky na prípravu žiadaných a potrebných odborníkov jednak zo strany TSK ako zriaďovateľa školy, ale aj zo strany podnikateľov a subjektov, ktorí žiakom zabezpečia materiálno-technickú podporu, odborne ich pripravia a neskôr zamestnajú vo svojich firmách. Spoločne sa budú tieto subjekty podieľať na identifikácii vzdelávacích programov, nových študijných odborov podľa požiadaviek a potrieb zamestnávateľov, ako aj nábore žiakov základných škôl.

Podpísanie memoranda je prvou lastovičkou. Je snahou TSK pokračovať v takýchto aktivitách a vytvoriť centrá odborného vzdelávania a prípravy aj v ďalších regiónoch kraja a v odboroch, ktoré majú budúcnosť. TSK nadviazal na dobré skúsenosti, ktoré sa už realizujú v praxi (napr. zmluvu medzi spoločnosťou PSL Považská Bystrica a SOŠ strojníckou v tomto meste). Zámerom do budúcnosti je podpísať memorandá aj v Spojenej škole v Novákoch (chemický priemysel) či SOŠ sklárskej v Lednických Rovniach (umelecké a odborné vzdelávanie v sklárskom odbore) a ďalších.

Potrebu memoranda potvrdili aj prítomní zamestnávatelia. Ako sa vyjadril Miroslav Solava, predseda predstavenstva ZVS holding: „V 90. rokoch zmeny v priemysle spôsobili, že takmer 16 500 ľudí prišlo o zamestnanie, čím sa stratil záujem o elektrotechnický a strojársky priemysel. Je preto potrebné postupne vytvárať záujem u detí, žiakov a rodičov. Je na všetkých spoločne, aby sa otvorili odborné krúžky v školách a už deti získavali zručnosti, ktoré využijú v praxi.“ **(jp)**

Deti potrebujú veľa lásky a trpezlivosti

Rozhovor s Mgr. Katarínou Sedmákovou, víťazkou ankety Zlatý Amos

Strany 11 a 12

Konferencia na tému interaktívneho vyučovania

Strana 13

Dáma v najlepších rokoch

50 rokov Strednej zdravotníckej školy v Poprade

Strana 14

Osobnosti slovenskej zeme

Strana 16

Vďaka študentom spríjemňuje areál hurbanovskej stavebnej priemyslovky nový altánok.

Projekty prospeli škole

SPŠS HURBANOVO

Dobrovoľníci z III. A a II. A triedy Strednej priemyselnej školy (SPŠ) stavebnej v Hurbanove sa zapojili do projektu KomPrax pod záštitou IUVENTY Bratislava. Jeho cieľom je naučiť mládež tvoriť a realizovať projekty vrátane správneho rozpočtu a vyúčtovania. Počas dvoch až troch víkendov žiaci absolvovali vzdelávanie, ktorého výstupom boli ich prvé projekty. Najlepšie z nich boli schválené na realizáciu a na každý žiaci dostali finančnú podporu 200 eur.

Úspešný projekt žiačky našej školy Viktórie Hradecsnej z III. A triedy má názov *Rekonštrukcia priestorov redakčnej rady školského časopisu*. Autorka je šéfredaktorkou školského časopisu Juventus a v rámci projektu obnovila miestnosť redakčnej rady. Na odovzdávaní vynovených priestorov sa zúčastnili aj mladí redaktori z TV Konkolka zo susednej základnej školy.

Aj žiaci II. A triedy Patrik Paál, Daniel Hrabovszký, Viktória Laczkóová, Karol Rút a Marek Škuliba získali v rámci národného projektu KomPrax finančnú podporu na uskutočnenie svojich projektov. Spoločným výsledkom ich čiastkových snáh je zastrešený altánok s kozubom, so sedením a skalkou v areáli športového ihriska našej školy. Pri realizácii projektu ich podporili rodičia, odborníci z praxe, ako aj zamestnanci školy. Žiaci okrem praktických zručností získali aj nové teoretické vedomosti o tvorení a realizácii projektov.

Gratulujeme a ďakujeme, že svojou snahou prispeli k spríjemneniu našich školských priestorov.

Mgr. Tímea PEŤKOVSKÁ
Foto archív školy

Zase sme otvárali Bánoš

SOŠ BANSKÁ BYSTRICA

Už druhý rok sa 26. apríla otvárala brána Strednej odbornej školy (SOŠ) Pod Bánošom v Banskej Bystrici pre širokú verejnosť. Napriek nepriazni počasia navštívilo jej farmársky trh vyše tisíc účastníkov. Boli medzi nimi aj významní hostia, napr. Peter Gogola, primátor mesta, Zuzana Gajdošová, vedúca oddelenia vzdelávania a športu Úradu Banskobystrického samosprávneho kraja, Daniel Uhrík, inšpektor Školského inšpekčného centra v Banskej Bystrici, a iní.

Farmári z viacerých kútov Stredoslovenského kraja – z Horehronia, Liptova, Hontu – ponúkali v stánkoch svoje potravinárske výrobky (ovčí syr, parenice, žinčicu, gazdovské mäsové špeciality, kyslú kapustu, bylinkové čaje, orechy, med, oblátky, slovenské vína), ale aj estetické produkty z dreva a kože. Na mieste pripravovali tradičné slovenské jedlá – šúľance, štrúdle, zemiakové placky, demikát, huspeninu, guláš, na ražni sa pieklo jahniatko, opekali klobásky.

Zdobenie medovníkov patrí medzi tradičné remeselné zručnosti.

So svojimi ovečkami a práskajúcim bičom zavítal do areálu školy ľudový kosec z Pohronskej Polhory Lukáš Janoška. Na dobrú náladu vyhrávala ľudová hudba Jána Maka. Usporiadateľská škola predstavila návštevníkom vo svojej školskej včelnici novú metódu liečenia – dýchanie včelieho vzduchu, ktoré sa stretlo s veľkým ohlasom. Deťom sa venovali odborné majsterky a naučili ich zdobiť medovníky.

Poďakovať za vydarené podujatie treba aj spoluorganizátorom podujatia – Petrovi Rusnákovi z Národnej siete rozvoja vidieka SR a Oľge Luptákovej z organizácie Tradičná chuť regiónov Slovenska. Príroda a tradície si opäť našli cestu k obyvateľom Slovenska.

PhDr. Anna IVANOVÁ
Foto archív školy

Honba za pokladmi regiónu

SOŠOaS MICHALOVCE

Košice – zábavne a hravo. Tak sa volal projekt študentov Obchodnej akadémie (OA) na Polárnej ulici v Košiciach, s ktorým zvíťazili na prvom ročníku krajskej súťaže žiakov v oblasti cestovného ruchu nazvanej Honba za pokladmi regiónu. Strieborný projekt *Po stopách Irmy Sztarayovej* pripravili žiaci Strednej odbornej školy (SOŠ) obchodu a služieb Michalovce a bronzový *Cesty rajom* žiaci OA Rožňava.

Súťaž usporiadala SOŠ obchodu a služieb Michalovce v spolupráci s odborom školstva a odborom kultúry a cestovného ruchu Úradu Košického samosprávneho kraja (KSK). Jej cieľom bolo prehĺbiť znalosti a podporiť tvorivosť žiakov pri príprave a spracovaní ponuky v cestovnom ruchu pre cieľovú skupinu rodiny s deťmi a následnej prezentácii. Súťažilo deväť dvojčlenných družstiev zo stredných škôl so zameraním na gastronómiu, hotelierstvo a cestovný ruch: OA z Trebišova, Rožňavy a z Polárnej ulice v Košiciach, SOŠ obchodu a služieb z Rožňavy a Michaloviec, SOŠ železničná a SOŠ J. Bocatia z Košíc, Cirkevná SOŠ sv. Jozafáta Trebišov a Súkromná SOŠ SEZ Krompachy.

„Úlohou súťažiacich bolo vytvoriť a v časovom limite dvadsiatich minút prezentovať komplexnú a ucelenú ponuku cestovného ruchu vo svojom regióne pre rodiny s deťmi. Súťažiaci predstavili viac, ale i menej známu ponuku Košického kraja, ktorú doplnili o svoje návrhy, ako napr. vybudovanie cyklochodníka spájajúceho pamiatky Gotickej cesty na Spiši alebo spestrenie pobytu deťom na Tokaji," poznamenala členka poroty Adriana Šebešová, vedúca referátu cestovného ruchu na Úrade KSK.

Zaujať v prezentácii sa dá aj prispôsobením detailov téme.

V hodnotiacej komisii boli aj zástupcovia odboru školstva Úradu KSK, Krajskej organizácie cestovného ruchu Košický kraj, Slovenskej agentúry pre cestovný ruch a cestovných kancelárií. Sledovali atraktívnosť predstavenej ponuky i dostupnosť turistických cieľov, zabezpečenie služieb vzhľadom na cieľovú skupinu, ale aj cenovú ponuku a kalkuláciu. Dôležitou súčasťou bola aj verbálna a neverbálna úroveň prejavu súťažiacich, presvedčivosť a profesionálnosť vystupovania. Pri hodnotení technickej realizácie prezentácie zavážila aj vkusnosť efektov, kvalita obrázkov, celkový dizajn prezentácie či fotogaléria najzaujímavejších miest.

„Presvedčili sme sa, že žiaci sú otvorení novým myšlienkam a nápady im nechýbajú. Aj keď ponuky boli až na detaily spracované dobre, pod vystúpenie niektorých sa podpísala tréma, prípadne nedostatočná príprava samotného vystúpenia. Táto skutočnosť ovplyvnila aj hodnotenie porotcov," dodala Adriana Šebešová.

Zuzana BOBRIKOVÁ
Foto archív SOŠOaS Michalovce

Netradičné metódy vyučovania matematiky

KONTINUÁLNE VZDELÁVANIE

Matematické vzdelanie je neoddeliteľnou súčasťou vzdelávania. Je potrebné pre plnohodnotný život a uplatnenie sa v spoločnosti a jeho dôležitosť potvrdzujú aj dokumenty Európskeho parlamentu.

Napriek uvedenému sa stretávame s nedostatočným záujmom o matematiku, malý počet študentov sa hlási na technické smery štúdia, ako aj na štúdium učiteľstva, predovšetkým matematiky. Počty študentov hlásiacich sa na vysoké školy teda nie sú v súlade s profesijnými požiadavkami spoločnosti.

S mimoriadnym spoločenským významom matematiky, ako aj s príspevkom k riešeniu spomínaných problémov súvisí dôležitosť kvalitného vyučovania matematiky, ako aj nevyhnutnosť kontinuálneho vzdelávania učiteľov matematiky z praxe. Považujeme za adekvátne upriamiť pozornosť učiteľov na atraktívne, netradičné metódy vyučovania žiakov a študentov.

Realizácia vzdelávacích programov v rámci kontinuálneho vzdelávania prináša učiteľom nemalé časové, ako aj finančné problémy. Preto sme sa zamerali na vytvorenie vzdelávacieho programu, ktorého prínosom je okrem kvalitného obsahového zamerania aj elearningová forma realizácie, ktorá učiteľom pomôže prekonať menované problémy.

V súlade s uvedeným zameraním bol pripravený a je akreditovaný program kontinuálneho vzdelávania s názvom *Netradičné metódy vyučovania matematiky so zameraním na motiváciu, tvorivosť a rozšírenie kľúčových kompetencií učiteľov matematiky na základných a stredných školách*. Bližšie informácie o ňom získate na stránke Fakulty matematiky, fyziky a informatiky (FMFI) UK Bratislava.

doc. RNDr. Viera UHERČÍKOVÁ, CSc.,
Katedra algebry, geometrie
a didaktiky matematiky FMFI UK

Centrá odborného...

(dokončenie zo strany 9)

významne formovať myslenie ľudí, morálku, hodnotový svet, ukazuje príklady fungovania i nefungovania vecí, učí ľudí, ako myslieť, podnikať, atď. Slovenské médiá sa sústreďujú skôr na škandály, hlúposti, často nepodstatné a nezmyselné veci, ktoré ľuďom akoby schválne „vymývali mozgy".

Odborníci hovoria, že i škola mohla urobiť pre zmenu myslenia najmä mladých ľudí oveľa viac. Pravdupovediac neviem, či sa to dá tak jednoznačne formulovať. Mohla i nemohla. Pri tom množstve zmien niekedy ani nie je ľahké posúdiť, či mala na to čas a energiu, podmienky a najmä podporné materiály a vzdelanie. Veď dnes aj mnohí učitelia majú v týchto veciach zmätok. Pravdou však je, že absolventom našich škôl dodnes chýba dostatok informácií o tom, ako prejsť na trh práce, ako sa zamestnať, ako si založiť živnosť, firmu, ako urobiť podnikateľský plán. Pritom je evidentné, že vzhľadom na dlhodobú absenciu tradícií v podnikaní je nevyhnutné, aby mladí ľudia neprichádzali do praxe nepripravení a najmä s tým, že sa to s nimi „už nejako utrasie". Zametanie tejto témy pod koberec je neospravedlniteľné. Pravda, aj učitelia by sa mali pýtať svojich vzdelávacích inštitúcií, prečo im neponúkajú viac informácií práve o tom, ako pomôcť mladým prejsť na trh práce. Vo svete sa čoraz častejšie hovorí o tom, že dobrý učiteľ by mal mať aj skúsenosti z praxe, mal by s ňou byť prepojený a mal by striedať pedagogickú prax s praxou na trhu práce. Skúsme si v pedagogických zboroch položiť otázku, koľkí členovia si skúsili založiť živnosť, podnikať, pohybovať sa na trhu práce v pozícii zamestnávateľa i zamestnanca. Koľkí učitelia by sa mohli o týchto veciach porozprávať so svojimi žiakmi? Dôležité je to najmä na odborných školách. Škola a vzdelávanie je totiž aj o tom, nielen o teoretických poznatkoch a encyklopédiách, nových technológiách či cudzích jazykoch.

Slovenské školstvo, zdá sa, robí ešte jednu vážnu chybu – pripravuje svojho absolventa do praxe dominantne s charakteristikami budúceho zamestnanca, chýba príprava na pozíciu lídra, toho, kto bude zamestnávať, kto bude aktívny, kto bude hýbať vecami a spoločnosťou dopredu. Chýba príprava činorodých, činnostných ľudí, ktorí vedia vyrábať, ale aj napr. tvoriť stratégie, koncepcie a realizovať ich. Akoby sme stále žili v národnej historickej determinácii, keď sme sa naučili vždy iba prispôsobovať iným či jednoducho situácii.

Na Slovensku sa permanentne nachádza v hmotnej núdzi alebo v jej tesnej blízkosti viac ako pol milióna ľudí. V značnej časti ide o rodičov, ktorí vychovávajú deti, žiakov našich škôl. Máme najviac občanov, ktorí sú dlhodobo nezamestnaní. Sú to ľudia s existenčnými problémami, ľudia, ktorí nemajú potrebnú kvalifikáciu pre zamestnávateľov a trh práce, ľudia, ktorým chýba vzdelanie, ktorí majú strach a obavy vôbec pokúsiť sa získať prácu, lebo si už neveria. Potrebujú tréningy, obnovenie pracovných zručností, potrebujú vzdelanie, nadobudnúť kompetencie, o ktoré má niekto na trhu práce záujem. To všetko im môžu poskytnúť pri dobrej vôli a zmene myslenia aj naše školy. Netreba ich rušiť, prepúšťať učiteľov, ale naopak, zvýšiť ich pedagogickú výkonnosť. Dať aj učiteľom viac informácií a vzdelania, aby mohli pracovať aj s takýmito skupinami obyvateľov. Kapacity škôl, ich materiálne, technické, personálne zabezpečenie je dostatočné. Treba len prelomiť administratívne bariéry, zablokované myslenie zriaďovateľov i vedení samotných škôl, ba aj učiteľov.

Pred desiatimi rokmi sme v Bratislavskom kraji skúsili naprojektovať fungovanie takéhoto typu školy. Konštituovali sme návrh na budovanie centier odborného vzdelávania. Ich filozofia ako inštitúcií bola poskytovať vzdelanie všetkým, ktorí to potrebujú. Znamená to, že stredné školy, najmä odborné, by sa otvorili verejnosti, časť svojich aktivít by zameriavali na žiakov v príprave na ich ďalšiu profesionálnu kariéru a osobnostný rozvoj a druhú časť aktivít na vzdelávanie podľa potrieb zamestnávateľov, preškoľovanie zamestnancov firiem podľa nových technológií a výrobných potrieb, ale aj nezamestnaných, ľudí, ktorí potrebujú akékoľvek odborné vedomosti, zručnosti, kompetencie. Model centier sme zakomponovali do koncepcie rozvoja školstva v kraji a odskúšali ako projekt podporený zdrojmi EÚ počas dvoch rokov na šiestich odborných školách v kraji. Výsledok sa javil veľmi sľubne, v kraji sme odskúšali projekt centier odborného vzdelávania v stavebníctve, potravinárstve, elektrotechnike, službách, chemickom priemysle. Vďaka našej aktivite sa myšlienka centier dostala aj do pozornosti ministerstva hospodárstva, ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja, ale najmä do nového zákona o odbornom vzdelávaní a príprave. Osvojili si ju viaceré samosprávne kraje, najmä Košický a Nitriansky, a postupne sa začali na Slovensku vytvárať nové moderné prvky školského systému, ktoré približujú školstvo potrebám praxe, ale súčasne vytvárajú priestor na znižovanie nezamestnanosti a prepájanie potrieb zamestnávateľov s výkonom vzdelávacích inštitúcií. Myšlienka centier odborného vzdelávania sa ujala aj v susednom Česku, kde na tento model v súčasnosti prechádza 325 odborných škôl.

Slovensko musí mať ambíciu robiť špičkové školstvo, musí mať ideu, cieľ dobrého školstva. Na tejto ambícii by mala byť postavená politika všetkých vlád, ale najmä ministerstva, zriaďovateľov škôl a vôbec každej školy, každého riaditeľa a každého jedného učiteľa. Taká je filozofia úspešných. Byť najlepším nielen v strednej, ale v celej Európe, byť najlepším na svete, byť lídrom, udávať tempo a smer. Byť ťahúňom, nie členom vo vleku iných.

Ľubomír PAJTINKA

Katarína hovorí: K žiakom sa treba vedieť priblížiť a nebáť sa s nimi veľa smiať...

Deti potrebujú veľa lásky a trpezlivosti

Rozhovor s osobnosťou

KATARÍNA SEDMÁKOVÁ

V Historickej radnici v centre Košíc sa zišlo v tomto roku 20 finalistov ankety Zlatý Amos, aby zabojovali o titul najobľúbenejšieho slovenského učiteľa. Cieľom projektu je predovšetkým popularizácia učiteľov, ktorí podľa hodnotenia žiakov významne prispievajú k vytváraniu kvalitného vzťahu medzi žiakmi a učiteľmi. Týmto podujatím organizátori prispievajú k tradícii oceňovania učiteľov za aktívnej účasti žiakov. Anketa vyzdvihuje vzťah medzi žiakmi a učiteľmi. Vedie žiakov k tomu, aby ukázali celému Slovensku svojich učiteľov, ktorí im dávajú do života nielen vedomosti, ale aj dobrú výchovu. Žiaci sú vďační svojim učiteľom a organizátori sa snažia ukázať ich vďaku verejnosti a oceniť snaženie učiteľov. Tento rok si titul Zlatý Amos v ôsmom ročníku ankety o najobľúbenejšieho učiteľa vybojovala Mgr. Katarína Sedmáková zo Strednej odbornej školy na Ostrovského ul. v Košiciach. Víťazke zablahoželal aj minister školstva, vedy, výskumu a športu SR Dušan Čaplovič, ktorý v príhovore ocenil prácu všetkých pedagógov na Slovensku. Nová pedagogická kráľovná je hosťom tohto čísla Učiteľských novín.

Ako sa začala vaša cesta medzi obľúbených učiteľov, čím ste si získali svojich žiakov, ktorí vás do súťaže prihlásili?

To by bola, samozrejme, otázka skôr pre moje deti. Robím svoju prácu rada a možno to cítia. Teda dúfam... Zdá sa, že zmes náročnosti, prísnosti, spravodlivosti, korektnosti, empatie, dobrej nálady a humoru na nich dobre vplýva. A pokiaľ je niečoho viac, ako treba, je dobré dať žiakom priestor vyjadriť to, aby sa zase všetko mohlo vrátiť do správnych koľají.

Čo pre vás toto ocenenie znamená?

Dostať takéto prestížne ocenenie je pre mňa veľká pocta, teším sa z neho a veľmi si ho vážim. Je to však výhra najmä mojich detí. Bez nich by som nebola tam, kde dnes som. A ani bez mojich kolegov. Všetkým veľmi ďakujem. Ocenenie je pre mňa zároveň veľmi zaväzujúce. Myslím si, že sa mám ešte veľa čo učiť.

Po finále som mala zmiešané pocity. Samozrejme, radosť na jednej strane, no aj akýsi pocit nespravodlivosti v tom, že vyhrať môže len jeden. Najradšej by som rozdelila ocenenie medzi mnohých ďalších učiteľov, mojich kolegov. Účasťou na ankete Zlatý Amos som mala možnosť spoznať úžasných ľudí – učiteľov, z ktorých každý jeden by si zaslúžil vyhrať, a tiež ich deti. Sála Historickej radnice v Košiciach bola počas tých dvoch májových dní, keď sa odohrávalo semifinále a finále ankety, nabitá emóciami. Priala by som zažiť to každému učiteľovi. Všetky deti bojovali za toho svojho NAJ učiteľa. A keď mi po finále prišli gratulovať osem-, deväťročné deti, ale aj staršie, ktoré, samozrejme, mali svojho kandidáta na titul, až mi zvieralo hrdlo. Hneď by som sa podelila, keby sa to dalo.

„Deti potrebujú vidieť zmysel učenia sa. Pracujeme s rôznymi motivačnými úlohami. Rozprávame sa o zlatom reze a Fibonacciho postupnosti, o tom, či existuje nekonečno. Učíme sa, že ľudstvo nevie odpovedať na všetky otázky. Napriek tomu je dôležité neprestať sa pýtať.“

Súťaž vyzdvihuje prácu učiteľov, i keď v samotnej praxi príliš dobre ohodnotení nie sú... Prečo stratili učitelia svoju spoločenskú prestíž?

Podľa Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OCED) je Slovensko na posledných miestach v rebríčku financovania školstva. Expertná skupina OECD roku 2013 jednoznačne odporúčala zvýšenie platov pedagogických a odborných zamestnancov na Slovensku najmä v regionálnom školstve.

Kedysi boli učiteľ a farár dvaja najváženejší ľudia v obci. Časy sa však menia a ľudia tiež. Každá doba prináša svoje špecifiká, žiaľ, nie vždy len pozitívne. Mohli by sme diskutovať, čo je horšie – či to, že učitelia nie sú primerane finančne ohodnotení, alebo to, že stratili veľkú časť spoločenskej hodnoty a úcty. Je mi veľmi ľúto, že je to tak. Nie preto, že som učiteľka, ale preto, že spoločnosť si neuvedomuje, aké je dôležité, aby dnešné deti a mladí ľudia dostali kvalitné vzdelanie. A to im môže poskytnúť len kvalitný pedagóg a odborník zároveň.

Renátka Vadásyová ako riaditeľka ankety Zlatý Amos a jej občianske združenie ako hlavný organizátor robia touto anketou pre učiteľov veľa. Opäť sa zviditeľňuje naša práca a dôležitosť toho, aby mali naše deti dobrých učiteľov, vychovávateľov, majstrov odborného výcviku.

Mali ste svojho obľúbeného učiteľa aj vy? Akých ste mali učiteľov?

Mala som veľa výborných učiteľov. Mojou najobľúbenejšou učiteľkou bola moja pani triedna Hambeková, ktorá ma učila vo štvrtom ročníku na Základnej škole na Ulici za kasárňou v Bratislave prírodopis a telesnú výchovu. Ako bolo zvykom, aj ona mala u žiakov svoju prezývku – Hambečka. No ja by som jej tak nikdy nepovedala, pre mňa bola vždy pani učiteľkou Hambekovou. Prišlo mi to nedôstojné meno pre takú vynikajúcu učiteľku. Bola prísna, ale rozumela nám. Cítili sme, že nás má rada. Neviem, aké mala vyučovacie a výchovné metódy, bola som dieťa a nevnímala som tieto veci. No fungovalo to.

Mala som veľa dobrých učiteľov, no myslím, že najlepšími učiteľmi mi boli moji rodičia. Sú to úžasní ľudia a veľmi si ich vážim a ľúbim ich. Dali mi do života najviac. Moja mamka mala okrídlenú vetu: „Keď niečo robíš, rob to poriadne.“ A ocko zase hovorieval: „Rozhoduj sa srdcom, ale kontroluj ho rozumom.“ Som im vďačná, že ma naučili nájsť si miesto v živote a byť spokojná a šťastná.

Chceli ste byť vždy učiteľkou?

Asi by ste čakali odpoveď, že som odmalička mala na posteli posadených „plyšákov“, zápisník v ruke, mamkine lodičky na nohách a ockove okuliare na nose a moja najobľúbenejšia hra bola na pani učiteľku. No nepamätám si, že by som mala takéto hry a neskôr ciele. Skôr som behala po vonku, liezla na stromy, v zime hrala s chlapcami hokej a v lete futbal alebo basket.

Ale v škole som sa vždy dobre cítila. Ako dieťa som už po týždni prázdnin sedela doma na schodoch a pýtala sa, kedy sa už skončia prázdniny a ja budem môcť ísť opäť do školy. Vždy som sa na školu veľmi tešila, prvého septembra ma rodičia nemuseli motivovať, aby som tam šla.

Na základnej škole sme so spolužiačkou skákali z lavice a chceli sme byť kozmonautkami. Aj keď – mne je nepríjemne aj na kolotoči. Chodila som aj do požiarnického krúžku, takže chvíľu som chcela byť aj požiarničkou. Priťahovala ma záhradná alebo bytová architektúra, dokonca som zvažovala venovať sa umeleckému sklu... Dnes som rada, že som tie moje krátkodobé sny neuskutočnila. Svoju prácu milujem a nevymenila by som ju za žiadnu inú.

Čo rozhodlo, že ste sa stali učiteľkou?

Plány do života som mala pôvodne iné. Mala som byť stavebnou inžinierkou, no ten odbor ma veľmi nezaujal, a tak som po ukončení prvého ročníka na Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave urobila prijímacie skúšky na Fakultu prírodných vied Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Prijali ma a už ma to nepustilo. Ešte dnes si pamätám na moju prvú hodinu pedagogickej praxe počas štúdia na vysokej škole. Možno sa to niekomu bude zdať čudné, no ja som večer nemohla od toľkej pozitívnej energie zaspať. A bolo rozhodnuté. Tá radosť zo života, ktorú deti a mladí ľudia majú, mi príde krásna a nákazlivá.

Ako vysokoškoláčka som každé leto strávila ako vedúca v detských táboroch a v zime na lyžiarskych kurzoch ako inštruktorka. Popri štúdiu na vysokej škole som trénovala dievčatá basketbal, v soboty sme vstávali ráno pred piatou, aby sme stihli jediný autobus do Istebného alebo iného mesta, kde sme práve hrali vážny zápas žiackej basketbalovej ligy. Keď vidíte to nadšenie detí a zápal, už vás to nepustí... A tak sa to dáko stalo. Zrazu bola zo mňa učiteľka. Bez plánu, no zato s o to väčším nadšením.

Ako dlho učíte?

Mám odučených dvanásť krásnych rokov.

Vyučujete matematiku, ktorá nepatrí v školách k príliš obľúbeným predmetom. Naozaj nie je obľúbená?

Asi máte pravdu. Moja žiačka Pavla mi pred finále Zlatého Amosa povedala: „Pani učiteľka, vy máte len jednu chybu – učíte matematiku!“

Myslím, že žiaci sa matematiky boja. Vidia ju

(pokračovanie rozhovoru na strane 12)

Deti potrebujú veľa...

(dokončenie rozhovoru zo strany 11)

ako veľmi abstraktnú a exaktnú vedu. To ich podľa mňa desí. Tiež majú pocit, že ju nebudú potrebovať v živote. Častá je otázka: „A načo mi to v živote bude?“ Snažím sa im ukázať, že matematika je v živote bez toho, aby sme to my chceli alebo nechceli. Našou úlohou je jej len porozumieť.

Deti potrebujú vidieť zmysel učenia sa. Pracujeme s rôznymi motivačnými úlohami. Rozprávame sa o zlatom reze a Fibonacciho postupnosti, o tom, či existuje nekonečno. Učíme sa, že ľudstvo nevie odpovedať na všetky otázky. Napriek tomu je dôležité neprestať sa pýtať.

Ak sa naučíme správnym úvahám, algoritmom a zručnostiam, budeme v živote ľahšie riešiť problémy, čítať tabuľky a grafy, ktoré nám prídu poštou napríklad z banky alebo poisťovne, budeme lepšie vyhodnocovať fakty a súvislosti, ktoré sa na nás v dnešnej rýchlej dobe valia zo všetkých strán, a najmä sa efektívnejšie presadíme v konkurencii a uplatníme v pracovnom aj súkromnom živote. Matematika nás má naučiť spôsobu myslenia.

Čo vám dáva práca so žiakmi?

Radosť do života. Táto práca ma napĺňa energiou. Tí, ktorí majú to šťastie, že sa tešia do práce, vedia, o čom hovorím. Každý deň sa teším do práce, teším sa na moje deti, na naše rozhovory, na ich nadšenie zo života, na ich zvedavosť, na možnosť ovplyvniť ich a stať sa na krátky čas súčasťou ich životov. Ak na vás nezabudnú ani neskôr, je to len pridaná hodnota. Teším sa, keď vzbudím u žiakov záujem o látku, čo je v matematike niekedy ťažké. Teším sa, keď sa stretnem s bývalými žiakmi a žiačkami a oni neodvrátia hlavu, ale sa pristavia a porozprávajú. Teším sa, keď sa im darí, a v kútiku duše dúfam, že sme sa o to pričinili svojou troškou aj my učitelia. Teším sa, keď sa deti neboja vyjadriť svoj názor, často sa učím aj ja od nich. Nútia ma neustále sa zdokonaľovať vo výchovných a vzdelávacích metódach a formách. Jednoducho, moja práca ma neskutočne napĺňa.

Čo prevládalo vo vašich výchovných metódach, aké ciele ste preferovali a preferujete?

Už sa asi opakujem, no najvýstižnejší sa mi zdá byť citát Jana Amosa Komenského: „Nič žiakovi nedávame, ak mu nedávame seba.“

S mojimi deťmi pracujem, ako to cítim. Myslím, že potrebujú byť vypočuté, vedia oceniť úprimný záujem o ich problémy. Vediem ich k tomu, aby riešili problémy s rozvahou a chladnou hlavou. Snažím sa vychovávať ich k pokore a skromnosti, no zároveň v nich budovať zdravé sebavedomie a schopnosť presadiť sa. Rada so žiakmi diskutujem, učím sa tým aj ja, rozhovory s nimi ma ohromne obohacujú.

Na hodine sa snažím nájsť rovnováhu. Som na nich prísna a kladiem nároky na ich výkony, no zároveň dbám na spravodlivé hodnotenie a rovnaké pravidlá pre všetkých. Pravidlá máme vopred stanovené, potom však vyžadujem, aby sme ich všetci dodržiavali. Tak sa stáva, že dostanú aj zlú známku. Majú však veľa možností získať „lacnú“ jednotku alebo staré známe „veľké bezvýznamné plus“. Musia však pre to niečo urobiť, vysvetliť učivo spolužiakom, vypočítať najrýchlejšie príklad, pohotovo správne odpovedať alebo nájsť učiteľovi na tabuli chybu (to je taká moja finta, aby dávali pozor – *smiech*). Často chodia k tabuli dobrovoľne, hovoríme tomu „na jednotku alebo na nič“. Je to výhodné po vysvetlení nového učiva. Môžu hneď ukázať, ako porozumeli učivu. Spoločne rozoberieme chyby a žiak bude klasifikovaný, len ak chce. Odbúravame takto strach z matematiky a zároveň vychovávame k sebadôvere a odhadnutiu svojich síl. Je dôležité, aby žiaci z hodiny neodchádzali s pocitom krivdy. Preto majú priestor na vyjadrenie svojho názoru. Napríklad po rozdaní opravenej písomnej práce máme chvíľku na „reklamácie“. Aj ja som len človek, a keď spravím chybu, je načase ju priznať.

Na hodinách máme málo priestoru na dlhé rozhovory, preto sa snažím mojim žiakom venovať aj mimo vyučovania. Myslím si, že len vtedy, ak žiaci odchádzajú zo školy s dobrým pocitom, môžeme očakávať, že s rovnakým pocitom na druhý deň aj prídu.

Čo robíte rada, keď práve neučíte?

Aj keď neučím, neodchádzam hneď po poslednej hodine domov. My učitelia máme aj veľa inej práce. Zdá sa mi, že napriek tomu, že žijeme v dobe digitálnych technológií, vypisujeme stále viac papierov (*smiech*). Okrem toho sa venujeme našim žiakom aj mimo vyučovania. Na krúžku nazvanom Školské rádio Ostrov vymýšľame rôzne športové súťaže a kultúrne akcie pre ostatných žiakov školy, na krúžku Maturita z matematiky pripravujem maturantov na maturitnú skúšku a ďalšie štúdium na vysokých školách. Škála záujmových krúžkov v našej škole je skutočne veľká, žiaci si majú z čoho vyberať. Po večeroch opravujem, ako asi každý učiteľ, písomky alebo pripravujem ďalšie vyučovacie hodiny.

Veľmi rada cestujem a športujem – rada chodím plávať a cvičím pilates, prečítam si dobrú knihu. Rada trávim čas s mojím priateľom a rodinou. Rodičov a bratov s rodinami mám v Bratislave, tak keď to čas dovolí, cestujem krížom cez Slovensko, aby sme boli spolu. Milujem chodiť do divadla – na činohru, operu, muzikál, koncert. S kamarátkami sa teraz chystáme na víkend do Vysokých Tatier, veľmi sa teším. Psychická hygiena je pre každého, nielen pre učiteľa, veľmi dôležitá.

Ste už skúsená pedagogička a určite môžete posúdiť, aký je súčasný stav v slovenskom učiteľstve, ako učí školstvo naše deti...

> „Musíme našľapovať veľmi opatrne a starostlivo vážiť každý krok. Prídu k nám deti a odchádzajú od nás dospelí ľudia pripravení na život.“

Súčasťou podpory vzdelanostnej ekonomiky na Slovensku by malo byť aj zabezpečenie dostatku učebníc pre základné a stredné školy. Pokiaľ viem, vysoké školy si odbornú literatúru zabezpečujú povinným publikovaním vlastných pedagógov a odborných zamestnancov.

Do vzdelania ako takého treba investovať oveľa viac finančných prostriedkov, ako je tomu dnes. Učitelia sú síce vynaliezaví, čo sa týka prípravy študijných materiálov a pomôcok, no nie všetko si dokážu zabezpečiť sami. Digitálne technológie, ktoré dnes vládnu, sú nákladné, mnohé školy si prilepšia zapojením sa do projektov financovaných Európskou úniou. Štát by mal nájsť prostriedky na to, aby vzdelanie našej mladej generácie bolo na výrazne vyššej úrovni. Naši mladí budú raz držať v rukách celú našu ekonomiku. Musíme ich na to pripraviť.

Ale na druhej strane – ja problém nedostatku v našom školstve vidím ako pozitívum aspoň v jednom. Učitelia učia naše deti nie pre peniaze, ale preto, že majú svoju prácu radi a venujú jej seba (*smiech*).

Aký význam pripisujete dnes výchove a vzdelávaniu?

Vzťah žiakov základných a stredných škôl k vzdelaniu je, žiaľ, pomerne zlý. Často sa im nechce chodiť do školy, majú malý záujem o vzdelanie...

Rodina a škola by mali pripraviť mladých ľudí na budúci plnohodnotný život. Na deti a mladých ľudí vplývajú vonkajšie aj vnútorné faktory. Formujú ich vzťahy medzi ľuďmi, v ktorých spoločnosti žijú, a tak sa od nich učia rôznym návykom, dobrým aj zlým.

Prostredie školy, a teda aj učitelia a spolužiaci, na nich vplývajú často viac hodín denne ako ich vlastní rodičia, ktorí sú zamestnaní a majú veľa iných povinností. Niekedy sú v tejto „džungli“ vzťahov naše deti stratené. Zrazu nevedia, čo je dobré a čo zlé.

Za kvalitu vzťahov dieťa – rodič alebo žiak – učiteľ zodpovedáme my dospelí. Naše deti potrebujú blízkeho človeka, ktorému môžu dôverovať, ktorý ich vypočuje, a keď treba, poradí. Naše deti potrebujú vzory, veľa sa učia pozorovaním a napodobňovaním. Je veľmi dôležité, aby vzťahy medzi žiakmi a učiteľmi boli pozitívne, plné dôvery. Výrazne ovplyvňujú vzdelávacie výsledky, správanie, vzťah mladých k škole, vzdelaniu, spolužiakom, ovplyvňujú celkovú klímu v škole a v triede. Správna výchova akceptuje žiaka ako osobnosť, rešpektuje jeho potreby, vedie ho k všestrannosti a harmónii, nenásilne tvaruje jeho charakter a hodnoty. Aj dobré vzťahy vytvárajú podmienky na kvalitné vzdelávanie, získavanie vedomostí a zručností takých potrebných pre život.

Čo by ste zmenili v učiteľskej profesii, keby mal Zlatý Amos také kompetencie?

Na učiteľskej profesii ako takej by som asi nemenila nič. Je krásna práve tým, že je pestrá. Každý žiak je iný a každý sa ešte mení v čase. V našej práci teda neexistuje stereotyp. Ako učitelia máme privilégium pôsobiť na budúcu generáciu v jej najcitlivejšom období života. Musíme našľapovať veľmi opatrne a starostlivo vážiť každý krok. Prídu k nám deti a odchádzajú od nás dospelí ľudia pripravení na život.

Skôr by som si dovolila vysloviť želanie za všetkých učiteľov, aby bola atmosféra v škole príjemná, aby sa nám podarilo dosiahnuť, že deti budú chodiť do školy rady, lebo my im ideme oproti s otvorenou náručou.

Veľkou mierou sa môžeme o to pričiniť sami, no bolo by nám ľahšie, keby:

- sme mali menej žiakov v triede a priestor venovať sa individuálne každému z nich,
- sme mali viac času, ktorý by sme venovali skvalitneniu výchovno-vzdelávacieho procesu,
- sme nemuseli „naháňať“ učebné osnovy a mohli prispôsobiť tempo predpokladom žiakov,
- sme mali školy vybavené na lepšej úrovni a mohli poskytnúť žiakom častejšie zážitkové vyučovanie modernými metódami.

Aký je váš recept na úspešnú prácu so žiakmi?

Prácu so žiakmi, či už výchovnú, alebo vzdelávaciu zložku, môžem ako učiteľka výrazne ovplyvniť budovaním dobrého vzťahu s nimi. Samozrejme, naša vzájomná interakcia je ovplyvňovaná aj inými okolnosťami, ako len prístupom učiteľa. Preto je budovanie vzťahu niekedy časovo náročnejší proces.

Myslím si, že žiaci majú k učiteľovi taký vzťah, aký má vzťah učiteľ sám k sebe a svojmu životu. Významnú rolu hrá postoj učiteľa k vlastnej práci, jeho flexibilnosť a ochota prispôsobiť sa individuálnym potrebám žiakov vo výchovno-vzdelávacom procese, jeho spolupráca s rodičmi žiaka a spoločné riešenie prípadných problémov. Ak je učiteľ spokojný a vyrovnaný aj v súkromnom živote, prenáša tento pokoj a harmóniu aj do vzťahu so žiakmi.

Snažím sa dať mojim deťom priestor na vyjadrenie ich názoru, veľa diskutujeme. Učím ich vyjadriť svoj názor tak, aby nikomu neubližovali a zvolili správnu formu jeho prezentácie. Učím ich úcte voči sebe samým, lebo len vtedy môžu očakávať úctu od druhých. Učím ich pokore a skromnosti a zároveň schopnosti presadiť sa so zdravým sebavedomím. Učím ich, že ľahšia cesta k dosiahnutiu cieľa nie je vždy tá správna.

Deti a mladí ľudia majú napriek svojej neskúsenosti úžasnú schopnosť intuitívne rozoznať dobro od zla. Myslím, že na výroku „deti a zvieratá sa rodia dobré“ je veľa pravdy. V každom dieťati je talent, pozitívna energia, vôľa byť úspešný, a je len na našom profesionálnom majstrovstve nájsť to a podporiť. Keď dieťa pochopí, že to s ním učiteľ myslí dobre, otvorí sa a dovolí nám vychovávať ho a vzdelávať. Bez spolupráce s dieťaťom nedokážeme nič.

Hodnotový svet dnešných detí je veľmi komplikovaný. Čo preferujete v jeho budovaní vo svojom pôsobení?

Niekedy počujeme od staršej generácie pohoršujúci povzdych: „Ach, tá dnešná mládež!“ Myslím si, že mládež je obrazom spoločnosti, teda nás starších. Áno, je iná, ako sme boli my. Presne tak, ako sme iní my, ako boli naši rodičia. Nie je to prirodzené? Je predsa iná doba, máme iné tempo života, na naše deti vplývajú iné vonkajšie faktory. Dnešné deti to majú ťažšie ako generácie pred nimi. Rýchly technický a digitálny rozvoj sa stal súčasťou ich života. Je zložitejšie rýchlo sa orientovať a najmä presadiť v konkurencii. Hodnoty každého človeka sa tvoria v istej interakcii. Je úlohou rodičov aj školy pôsobiť na deti tak, aby bol ich rebríček hodnôt v poriadku.

Som si istá, že keď vychováme slušných a čestných ľudí, upevníme charakter našich detí, k čomu patrí aj ich hodnotový svet, ktorý im pomôžeme usporiadať. Pozitívne to ovplyvní aj ich postoj k vzdelaniu a neskôr aj k práci. Veľmi dôležitú úlohu tu zohráva nielen škola, ale aj rodina, v ktorej deti vyrastajú.

Ako ste prijali reformu školstva, oslovila vás svojou filozofiou?

Myšlienku reformy vnímam veľmi pozitívne. Je to pre nás všetkých dlhý proces, ktorý vyžaduje veľa času a práce. Nedá sa však vzdelávať po staročia rovnako. Nová doba prináša so sebou zmeny.

Školská reforma je posun najmä v oblasti cieľov vzdelávania. Namiesto tradičnej frontálnej výučby spojenej s memorovaním odovzdaných poznatkov by sa mal klásť dôraz vo vzdelávaní na zážitkové vyučovanie, experimentovanie a aktívne učenie sa žiakov pri získavaní kompetencií, teda schopnosti využiť nadobudnuté vedomosti, zručnosti a postoje pri riešení problémov a úloh v praxi.

Už sme spomínali, že dnešná škola je iná, ako bola škola vašich rodičov. Ak by ste mohli ovplyvniť pokračovanie školskej reformy, čo by ste odporučili medzi zásadnými rozhodnutiami ako priority?

Určite by som odporučila pýtať sa učiteľov a riaditeľov škôl, zamestnávateľov, ľudí z praxe. Skôr ako budú vznikať nové školy, je potrebné zistiť, aké zameranie by mali mať, akých odborníkov trh potrebuje. Reforma je nutná. Svedčí o tom aj vysoká nezamestnanosť mladých ľudí. V našom školstve mi chýba prepojenosť s praxou.

Na Strednej odbornej škole na Ostrovského ulici v Košiciach učím už deviaty rok. Žiaci po ukončení základnej školy a ich rodičia vyhľadávajú skôr gymnáziá, prípadne študijné odbory na stredných školách. Tu mi chýba previazanosť s praxou a potrebami trhu. Naša škola má momentálne výhradne študijné odbory, teda odbory končiace sa maturitou. Máme tiež študijné odbory s odborným výcvikom. V škole sa snažíme každý rok otvoriť aj remeselné odbory, ako umeleckoremeselné spracovanie dreva, umeleckoremeselné spracovanie kovov, rovnako stavebné odbory. Žiaľ, zo strany našich budúcich žiakov a ich rodičov je o ne veľmi malý záujem a nedarí sa nám naplniť triedu. Pritom je veľa detí, ktoré sú manuálne zručné. Možno až tak nevynikajú v cudzích jazykoch alebo matematike, ale boli by v živote šťastnejšie, keby sa vyučili remeslu, ktoré ich baví. Je to podľa mňa veľká škoda.

Ak by štát vytvoril podmienky na to, aby mali podnikatelia záujem vychovať si svojich budúcich pracovníkov sami, som presvedčená, že by to využili. Podnikateľom by záležalo na tom, aby sa naši žiaci naučili čo najviac. Tým najlepším by mohli dať štipendiá, žiaci by praxovali u svojho budúceho zamestnávateľa a naučili by sa dobre svojmu remeslu. Nehrozila by im nezamestnanosť po ukončení školy, prípadne nekvalifikovaná, zle zaplatená práca.

Keď naša spoločnosť vytvorí kvalitné podmienky pre živnostníkov, stanú sa z absolventov stredných odborných škôl neskôr zamestnávatelia, ľudia, ktorí budú ponúkať prácu a tvoriť hodnoty. Takže v konečnom dôsledku by z toho profitovala aj naša ekonomika.

Máte pred sebou učiteľské sny? Čo by ste v tejto profesii chceli raz dosiahnuť?

Mojím želaním je, aby som mohla vykonávať túto prácu ešte dlho. Keď som v škole, cítim sa ako ryba vo vode. Nemám vysoké méty, želám si, aby som mala možnosť pozitívne ovplyvniť veľa mladých ľudí, naučiť ich nové veci a pripraviť na šťastný a plnohodnotný život, byť tu pre nich, keď to budú potrebovať. Azda sa mi to trochu darí, tak nech to ešte dlho vydrží.

Čo by ste zaželali kolegom-učiteľom na Slovensku?

Želám všetkým kolegom spokojnosť v súkromnom aj služobnom živote, odhodlanie ďalej sa vzdelávať, ochotu meniť sa a rásť, odvahu prinášať nové metódy, správne rozhodnutia, dobré zázemie a klímu v škole a dobré ohodnotenie. Všetkým veľmi držím palce a želám im, aby im práca prinášala každý deň veľa radosti a úsmev na tvári.

Aký máte odkaz pre našich žiakov?

Želám vám, aby sa vám podarilo byť slušnými a čestnými ľuďmi. Buďte vždy sami sebou, nestrácajte humor a odvahu. Žite tak, aby to stálo za to a aby vaši blízki boli na vás hrdí. My, vaši učitelia, sme na vás hrdí už teraz.

Za rozhovor ďakuje Ľubomír PAJTINKA
Foto archív K. S.

Na tému interaktívneho vyučovania

KONFERENCIA

Vzdelávanie v súčasnej digitálnej spoločnosti, ktorá je často charakterizovaná aj ako doba virtuality a internetu, žiada, aby sme si premysleli jeho podstatu a úlohy a na základe nich pristúpili k skonštruovaniu „novodobých“ cieľov, ku ktorým má smerovať. Nové vzdelávacie trendy zdôrazňujú, že tradičné formy by mali ustúpiť a do popredia by sa mali dostávať inovatívne riešenia, ktoré spájajú organizáciu vyučovacieho procesu s potrebou aktivizácie žiaka, a to v čo najväčšom podiele.

Na dnešných pedagógov sú kladené veľké nároky, pretože v snahe o dosiahnutie vytýčených výchovno-vzdelávacích cieľov sa musia prispôsobovať požiadavkám a možnostiam mládeže, ktorá sa v mnohých dimenziách líši od predchádzajúcich generácií. Zmenil sa jej spôsob vnímania sveta, k dosiahnutiu a prežívaniu motivovanosti ju vedú iné podnety, v mnohých situáciách sa správa inak, ako by sme očakávali, a zmenili sa aj učebné štýly a postupy práce, ktoré mladí preferujú. Nie je jednoduché, aby pedagóg porozumel žiackemu mysleniu a tým prislúchajúcemu spôsobu správania sa, ale patrí medzi jeho povinnosti, aby pristúpil k voľbe takých vyučovacích metód, ktoré tieto skutočnosti rešpektujú a zároveň sú schopné dosiahnuť pozitívne efekty aj v oblasti výchovy a vzdelávania. Ako veľmi priaznivé sa javia interaktívne aktivizujúce metódy, ktoré sú schopné využitím moderných prostriedkov informačno-komunikačných technológií vytvárať veľmi priaznivé vzdelávacie prostredie.

Spojená škola Nové Zámky (so zložkami Strednou priemyselnou školou elektrotechnickou Š. A. Jedlíka a Obchodnou akadémiou) prezentovala svoju otvorenosť moderným vzdelávacím stratégiám na medzinárodnej konferencii, ktorá sa uskutočnila na pôde školy. Konferencia s názvom *Interaktívne vyučovanie v našej škole* si vytýčila za hlavné ciele oboznámiť pedagógov s interaktívnym vyučovaním ako novou formou vzdelávania, prezentovať osvedčené aktivizujúce metódy na vyučovacích hodinách našich pedagógov a vymeniť si skúsenosti medzi jednotlivými školami.

Účastníkov konferencie zaujalo aj hlasovacie zariadenie, ktoré na hodinách používa učiteľ odborných predmetov školy Ing. Štefan Švarc.

Štyria prednášajúci

Ako prvý predniesol svoj príspevok učiteľ odborných predmetov v našej škole Ing. Štefan Švarc, PhD. Uznávaný pedagóg s dlhoročnými skúsenosťami v oblasti interaktívneho vyučovania prezentoval svoju vlastnú vzdelávaciu stratégiu, ktorá sa zakladá na aktivizácii žiakov a dokáže ponúknuť omnoho viac ako len holé odovzdávanie poznatkov. Štefan Švarc pri svojej práci so žiakmi používa špeciálne hlasovacie systémy, využíva interaktívnu tabuľu a dbá aj o to, aby na svojich hodinách vzdelával z úzadia, a nie z pozície jediného prednášateľa. Vo svojom prejave zdôraznil potrebu pochvaly ako podstatnej motivujúcej sily a vyzdvihoval aj potrebu okamžitej (rýchlej) spätnej väzby. Jeho bohaté skúsenosti z interaktívneho vzdelávania, ktoré spoluvytvárali aj jeho „svojskú“ predstavu o vyučovaní, ho bezpochyby radia k didaktickým novátorom.

Doc. RNDr. Miroslava Ožvoldová, CSc., vedúca Katedry fyziky Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity, vo svojom príspevku zdôraznila, že je mimoriadne dôležité, aby sme žiakov vzdelávali v prostredí bohatom na možnosti sebarealizácie a získavanie vlastných skúseností. A to na základe experimentovania alebo vykonávania iných praktických činností a cvičení. V praxi a živote využiteľné vedomosti a zručnosti totiž žiaci získajú až vtedy, keď sa budú aktívne spolupodieľať na vzdelávaní. S veľkým nadšením a zanietenosťou prezentovala (a odporúčala) prvé slovenské on-line laboratórium fyziky, ktoré zriadili na jej katedre v spolupráci s Univerzitou Karlovou v Prahe. Do svojej prezentácie, obohatenej o praktické ukážky, bezprostredným spôsobom vťahovala otázkami aj zúčastnených pedagógov.

Doc. Dr. Miklós Berta, jadrový fyzik zo Széchenyiho univerzity v Győri, predstavil konkrétnu možnosť tvorby interaktívnych vzdelávacích materiálov. Znázornil spôsob, akým je možné veľmi jednoducho vytvoriť z dokumentov interaktívny vzdelávací obsah. Berta v závere svojej prednášky vyzdvihol, že je mimoriadne pyšný na to, že je absolventom novozámockej školy, ktorá mu poskytla veľmi dobré základy na ďalší profesijný rast, a zároveň podnietil učiteľský kolektív, aby pokračoval v začatej ceste a podpísal sa pod úspechy ďalších budúcich absolventov.

Konferenciu svojím vystúpením uzavrel prof. RNDr. Július Krempaský, DrSc., osobnosť slovenskej vedy uznávaná doma i v zahraničí. Tí, čo poznajú jeho tvorbu, sú si vedomí, že jeho prednášky boli vždy späté s veľkým záujmom odbornej i laickej verejnosti. Do našej školy zavítal s prednáškou *Fyzikálne rekordy vo vesmíre*, v ktorej veľmi často poukázal na javy, ktoré príroda okolo nás produkuje a ktoré je veľmi ťažké a niekedy aj nemožné si predstaviť. Na základe jednoduchých príkladov a porovnaní, v ktorých sa preukázal aj jeho výborný zmysel pre humor, sa mu podarilo priblížiť publiku tieto skutočnosti. Hlboko vážený profesor nás upozornil, že si nemôžeme dovoliť, aby sa žiaci na hodinách nudili, tie musia byť zaujímavé a vzrušujúce. Zdôraznil, že vzdelávanie musí byť vždy interaktívne a vždy späté so žiakom.

Otvorené hodiny a diskusie

V druhej časti konferencie sa prezentovali vybrané otvorené hodiny. Naši pedagógovia v rámci deviatich otvorených hodín ukázali záujemcom, ako si predstavujú aktivizáciu žiakov na svojich vlastných vyučovacích hodinách. Mnohokrát sa zdôrazňovalo, že ich cieľom nebolo predstaviť možnosti interaktívnej tabule, ale skôr poukázať na spôsoby, pomocou ktorých dokážu zamestnať žiaka v čo najväčšej miere, a to vďaka rôznym interaktívnym prostriedkom, akými sú tabule alebo hlasovacie zariadenia. Praktické ukážky zožali pochvalu aj odbornej verejnosti a vytvorili možnosť začať odbornú diskusiu nápomocnú a prospešnú pre všetkých zúčastnených. Neskrytým cieľom konferencie totiž bolo, ako som spomenul v úvode, vytvoriť priestor na vzájomnú komunikáciu medzi školami rôznych úrovní a zameraní, na podelenie sa o dobré pedagogické skúsenosti zaužívané v tej-ktorej vzdelávacej inštitúcii.

Prvá konferencia o interaktívnom vyučovaní, ktorú realizovala Spojená škola Nové Zámky, bola mimoriadne úspešná, čoho dôkazom je nielen veľký záujem verejnosti, ale aj pozitívna spätná väzba, ktorú škola získala z rôznych fór. Interaktívne vyučovanie sa pomaly stáva našou vizitkou a určite si nájde ďalších prívržencov a nasledovateľov medzi pedagógmi našej, ale i inej školy. Interaktivita a vzájomná spätosť so žiakom totiž vytvára nespochybniteľné predpoklady a možnosti na rešpektovanie osobnosti a individuality vzdelávaných, na rozvoj ich kreativity a osobnosti, čo predpokladá dosiahnutie úspechov v ďalšom živote, či už odbornom, alebo osobnom. Pevne veríme, že v budúcnosti sa nám podarí znovu privítať predstaviteľov rôznych škôl a spoločnými silami, vecnou rozpravou a užitočne stráveným časom prispejeme k vytvoreniu ešte lepšieho a vhodnejšieho vzdelávacieho prostredia, ktoré sa stane inšpiráciou pre učiteľov, čo napokon ocenenia aj žiaci.

Ing. Norbert BETÁK
Foto archív SŠ Nové Zámky

Úspešné ukončenie projektu zdravotníkov

LEONARDO DA VINCI

Potreba človeka byť v kontakte s inými ľuďmi, vymieňať si s nimi informácie, myšlienky, názory a postoje je jedným z najdôležitejších predpokladov našej existencie. K rozvoju kompetencií v oblasti komunikácie – základnej interakcie medzi ľuďmi – pristupujeme aj v stredných zdravotníckych školách, aby ju raz ich absolventi, budúci zdravotníci, vedeli adekvátne využiť vo svojej praxi nielen v materinskom, ale aj cudzom jazyku.

Nadväzovať kontakty s ľuďmi a rozvíjať pritom jazykové spôsobilosti bol jeden z cieľov projektu, ktorý realizovala Stredná zdravotnícka škola (SZŠ) Skalica s európskymi partnermi v rámci Programu celoživotného vzdelávania, podprogram Leonardo da Vinci, v rokoch 2013 – 2014. Na poslednú odbornú stáž projektu v čase 11. – 24. mája vycestovala skupina piatich žiakov denného štúdia odboru zdravotnícky asistent v sprievode pedagóga do zariadenia Barbaraheim v dolnorakúskom Gänserndorfe. Ďalšími cieľmi projektu bolo nadobudnúť odborné kompetencie, rozvíjať sebavedomie žiakov, zapojiť ich do práce v cudzom kolektíve, prostredí a krajine, umožniť im nadviazať kontakty s ľuďmi z odlišných kultúr.

Stáže žiakov sa realizovali v Dome liečby bolesti s hospicom sv. Jakuba v Rajhrade pri Brne, v siedmich súkromných domoch opatrovateľskej starostlivosti v severozápadnej časti Londýna a v spomínanom Barbaraheime. O stážach v Anglicku, Českej republike a pobyte prvej skupinky piatich praktikantov v Gänserndorfe boli čitatelia Učiteľských novín informovaní v čísle 26/2013.

Oprávnená hrdosť

O zavŕšení dvojročného projektu v Barbaraheime môžem ako sprievodkyňa našich piatich študentiek vo všeobecnosti povedať, že dievčatá mali v rámci pobytu vynikajúcu možnosť spoznať zariadenie, mentalitu ľudí a kolektív, skúsiť pracovať s najmodernejšou prístrojovou technikou, vidieť vybavenie oddelení a oboznámiť sa s režimom dňa na pracovisku. Po prekonaní prvotných obáv z konverzácie v nemeckom jazyku pracovali ako usilovné včeličky, čo personál zariadenia mimoriadne ocenil. Rýchle nasadenie v činnostiach nevyžadujúcich prítomnosť klientov, pomaly a s láskou pri ošetrovateľskej starostlivosti pri lôžku seniorov, slušne v kontakte s personálom oddelení – takto sa môj pobyt po pár dňoch premenil na radosť z dobre odvedenej práce nášho kolektívu učiteľov. Žiačky rovnako verbalizovali svoju spokojnosť počas celého pobytu. Poukázali na pekné vzťahy multinárodnostného kolektívu, do ktorého patrili osoby z Poľska, Čiech, zo Slovenska, z Ukrajiny, Rumunska, Turecka, ba dokonca až z Filipín. Všetci navzájom komunikovali v nemeckom jazyku, a tak si dievčatá mohli uvedomiť nevyhnutnosť aktívneho ovládania cudzích jazykov a vzdelania vôbec. Vo voľnom čase sme veľa cestovali, spoznávali mesto, jeho okolie a predovšetkým pamätihodnosti hlavného mesta Rakúska Viedne. Tam dievčatá očaril zámok Schönbrunn a jeho záhrady, nádherný výhľad na mesto od impozantnej stavby Gloriette. Navštívili sme spolu aj medicínsko-historické múzeum inštitútu dejín medicíny Josephinum. Cez centrum Viedne sme absolvovali okružnú jazdu električkou, kde za pomoci elektronického systému mohli žiačky počúvať výklad v nemčine o jednotlivých historických budovách a s nimi spojených udalostiach. Adrenalín si zvýšili jazdami na niektorých atrakciách jedného z najznámejších európskych zábavných parkov Prater. A neodmysliteľnou súčasťou pohybu žien vo veľkomeste je nákup – a tak sme nevynechali ani túto možnosť. Po večeroch bolo možné relaxovať v saune alebo plavárni vzdialenej približne 50 metrov od nášho ubytovacieho zariadenia.

Výchovné zamestnávanie obyvateľov v Barbaraheime.

Ako sme už spomenuli, nadväzovať kontakty s ľuďmi a rozvíjať pritom jazykové spôsobilosti bolo jedným z cieľov nášho projektu. Práve popri konverzácii, ktorá je spojená s ošetrovateľskou starostlivosťou, naše žiačky zistili, že jedným z klientov zariadenia je svetoznáma osobnosť hudby Lothar Steup. Dnes už osemdesiattriročný klavirista, komponista a producent, stále veľmi vitálny pán, žije v Barbaraheime, kde svojím príjemným vystupovaním a pekným slovom obohacuje spoluobyvateľov a ostatných pracovníkov. Lotschi, ako ho volali kamaráti, študoval klavír a bicie. Hudbe sa venoval od svojich trinástich rokov a precestoval s ňou celý svet. „Niet krajiny, v ktorej som nebol,“ vyjadril sa pri rozhovore s nami. Skomponoval viac ako 3 000 piesní, nahral 400 hudobných nosičov. Kontakt s ním bol pre žiačky našej školy veľkým obohatením.

Pred rokom nám novinár z Učiteľských novín položil otázku, či zahraničnými stážami nejde zo strany školy o medvediu službu pre slovenské zdravotníctvo, či našich absolventov po skončení školy neláka práve práca v zahraničí. Nemyslím si to. Spolu s kolegami robíme všetko pre to, aby každý žiak z našej školy opúšťal jej brány stopercentne pripravený. Väčšina z nich sa uplatňuje na trhu práce v podmienkach Slovenska. A je už na žiakovi samom, ako sa rozhodne. Či bude pracovať doma, či v zahraničí. Aj Slovensko potrebuje v rôznych sektoroch a na rozličných pozíciách odborníkov so skúsenosťami zo zahraničia. Dajme aj my žiakom našich škôl možnosť kvalitného vzdelávania, pomôžme im pochopiť jeho dôležitosť, rozšírujme im obzor aj prostredníctvom podobných projektov, aby raz preukázali schopnosť uplatniť nadobudnuté vedomosti či už doma, alebo v zahraničí.

Mgr. Zuzana MACKOVÁ
Foto archív SZŠ Skalica

Dáma v najlepších rokoch

JUBILEUM ŠKOLY

Ak máte po prečítaní nadpisu pocit, že v nasledujúcich riadkoch budem rozprávať o konkrétnej žene, mýlite sa. Celý článok venujem škole – našej „zdravotke“, teda Strednej zdravotníckej škole v Poprade. Dámy nerady zverejňujú svoj skutočný vek, ale ja to bez obáv urobím. Naša škola oslávila roku 2013 krásnych päťdesiat rokov a stále ju zdobí energia, entuziazmus, nadšenie a chuť ďalej rásť a napredovať. Určite za tieto prednosti vďačí nášmu skvelému tímu všeobecnovzdelávacích a odborných učiteľov a jeho kolektívnemu duchu, ako aj vedeniu školy.

Všetko má svoj začiatok

Prvé zvonenie ohlasujúce vyučovanie sa ozvalo v septembri 1963 a opraty vedenia školy držal vo svojich rukách Pavol Nipča; po ňom školu od roku 1980 riadila Ing. Edita Hudečková. Revolučný vietor roku 1990 privial do vedenia Mgr. Karola Alföldiho a následnou personálnou zmenou bol chod školy zverený PhDr. Eve Teplickej.

„Priemerný učiteľ rozpráva, dobrý učiteľ vysvetľuje, výborný učiteľ ukazuje a najlepší učiteľ inšpiruje.“

William Arthur Ward

Prvou domovskou budovou školy bola historická budova na Ulici Popradskej brigády; 2. júla 1979 boli škole poskytnuté nové, modernejšie priestory na Levočskej ulici. A tu sídli dodnes. Práve skutočnosť, že budova školy nie je priestorovo rozľahlá, ale pôsobí veľmi útulným dojmom, ju predurčuje na označenie škola rodinného typu. Cítime spolupatričnosť ako členovia veľkej rodiny, všetci sa navzájom poznáme, stretáme a sme v blízkom kontakte. Túto skutočnosť si pochvaľujú nielen žiaci, učitelia, ale aj rodičia a iní návštevníci školy. Rodinný duch našej „zdravotky“ je doslova hmatateľný.

Zmena je život

Ak sa prestaneš meniť, prestaneš žiť. Určite to platí aj pre taký dynamický a rozvíjajúci sa organizmus, akým škola nepochybne je. V priebehu ubiehajúcich rokov sa menil nielen jej exteriér a interiér. Škola generovala stovky čerstvých absolventov a do jej lavíc zasadli každým rokom desiatky nových študentov – nielen dievčat, ale v posledných rokoch aj chlapcov v dennej forme štúdia, ako aj žien a mužov vo večerných formách štúdia. Omladol a zdynamizoval sa aj pedagogický zbor príchodom mladých učiteľov, poväčšine našich bývalých žiakov, dnes už plnohodnotných kolegov.

Počas existencie školy sme vychovali a do praxe vyslali detské sestry, zdravotné sestry, zdravotníckych laborantov, pestúnky, ošetrovateľky, rehabilitačných pracovníkov, kozmetologické sestry, všeobecné sestry, diplomované všeobecné sestry, sanitárov, zdravotníckych asistentov. Dobré meno školy šírili sami naši absolventi kvalitnou prácou v zdravotníckej praxi, ale aj úspešnými študijnými výsledkami vo vysokoškolskom štúdiu.

Nemocnica je náš druhý domov

Pri zmienke o zdravotníckej praxi mi nedá neoceniť úspešnú dlhodobú spoluprácu pri realizácii praktického vyučovania na výučbových pracoviskách popradskej nemocnice. Naša veľká vďaka patrí nielen vedeniu nemocnice, ale všetkým zdravotníkom z jednotlivých oddelení. Prichádzajúc tam v pozícii hostí, cítime sa v nej ako doma. A verím, že aj zamestnanci nemocnice a predovšetkým pacienti oceňujú našu pomoc pri poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti, ktorú realizujú naši žiaci v reálnych podmienkach zdravotníckeho zariadenia. A verte, snažíme sa pracovať tak, aby sme odchádzali z oddelenia s pocitom, že sme hádam viac ako jednému pacientovi odňali z pliec tiaž trápenia, strachu a bolesti.

Projekty a my

Ale prekročme opäť prah našej „zdravotky“ a venujme sa dianiu v nej. Naša škola žije nielen teoretickým a praktickým vyučovaním, ale je povestná aj bohatými mimoškolskými aktivitami. Punc kvality nám dáva naša projektová činnosť, ktorú realizujeme od roku 2003. Projekty otvorili žiakom cesty do nových krajín, umožnili im zdokonaliť sa v jazykových zručnostiach a nepochybne získať nové skúsenosti a rozšíriť si osobné aj vedomostné obzory. Za posledných 11 rokov sme zrealizovali nespočetné množstvo projektových aktivít, a to nielen v domácom, ale aj medzinárodnom rozmere.

V rámci európskeho programu Socrates smerovali cesty našich žiakov do Španielska a Dánska, projekt *S.E.R.P.E.N.T.* viedol kroky zúčastnených do Holandska, Španielska, Turecka a Nórska. Projekt *Galícijský trojuholník* zastrešil spoluprácu s gymnáziom v Novom Sonči v blízkom Poľsku.

Pod hlavičkou európskeho programu Leonardo absolvovali naši žiaci odbornú stáž v hospici Citadela vo Valašskom Meziříčí a skrížili sme tiež cesty spolupráce a pevného priateľstva so Strednou zdravotníckou školou v Mladej Boleslavi. Stáž v tomto meste a jej modernej nemocnici absolvovali naši žiaci a učitelia. Recipročne navštívili našu školu a praxovali v popradskej nemocnici žiaci a učitelia z Mladej Boleslavi. Iskierku prvého kontaktu s mladoboleslavskou školou zapálil etwinningový projekt *Ošetrovateľstvo v 21. storočí*.

Foto pedagogického zboru ešte z čias, keď bol svet čiernobiely...

Vďaka projektom Jazykové laboratórium a Elektronizácia školských knižníc sme uskutočnili modernizáciu knižnice a doplnili jej fond o študijnú literatúru nielen v rodnom, ale aj anglickom a nemeckom jazyku, a vybudovali sme jazykové laboratórium.

Projekt v grantovom programe Konta Orange umožnil prehĺbenie kontaktov medzi učiteľmi, rodičmi a žiakmi, poskytovanie prvej pomoci získalo odrazu jasné rysy, stalo sa pre nás samozrejmosťou, čo sme preukázali návštevnou službou našich študentov u osamelých ľudí v Poprade a blízkych obciach. Projektový deň *W.Š.E.V.E.D. v akcii* nám odkryl tvár netradičného vyučovania a taktiež priniesol *Vedeckú šou na zdravotke*, v rámci ktorej naši žiaci bádali a riešili problémové úlohy ako mladí vedci.

S projektom *Zdravie v školách* k nám zavítal Obelix, Bobor s veľkým úsmevom a priletela aj včielka Maja; hoc to môže znieť rozprávkovo, šlo o projekty, ktoré

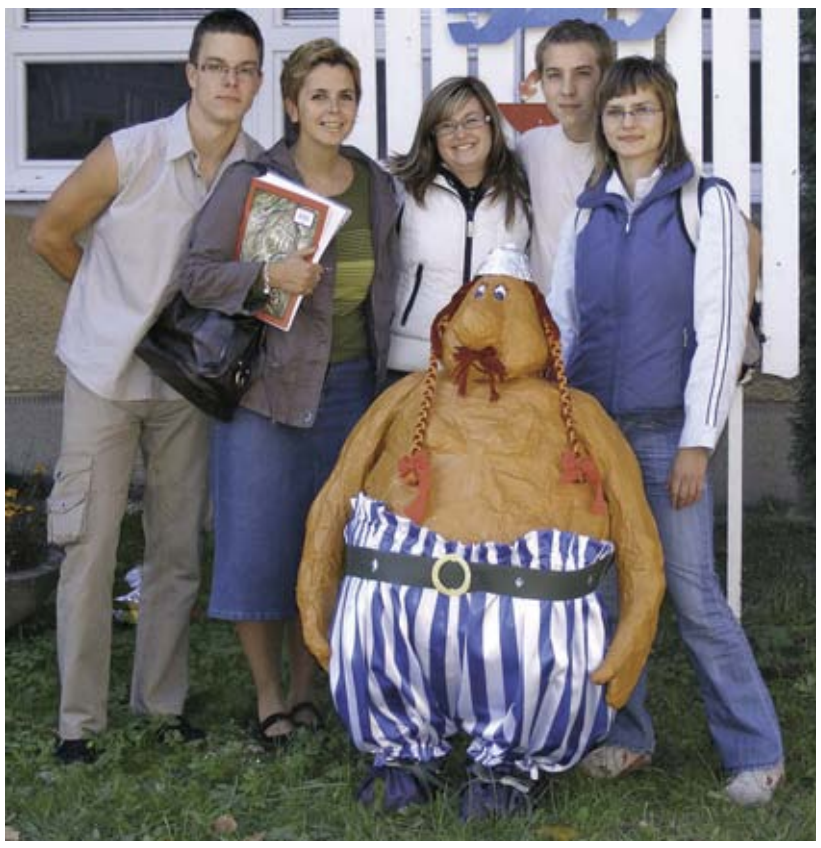

Projekt Zdravie v školách šíril zdravotnícku osvetu medzi žiakmi základných škôl.

šírili zdravotnícku osvetu medzi žiakmi základných škôl.

Projekt Nadácie Slovenskej sporiteľne umožnil implementáciu úzko špecializovaného zdravotníckeho softvéru do vyučovacieho procesu.

S projektom *Otvorená škola* naša „zdravotka“ otvorila dokorán dvere rodičom aj zdravotníckemu personálu nemocnice. Dala opäť signál, že sme prístupní a máme otvorenú náruč.

Každý projekt si vyžaduje dôkladnú prípravu, veľa administratívnych procedúr; každý učiteľ, ktorý sa podujme na projektovú dráhu, absolvuje dlhú predprojektovú cestu a vlastná realizácia projektu si vyžaduje nemálo úsilia, osobného vkladu aj mimoškolskej práce. Poprojektové dozvuky sú tiež náročné. Vo firmách pripravujú projekty špecializované projektové tímy a oblasťou ich pôsobenia je len projektová činnosť. Učiteľ popri projektovej práci nesmie zanedbať vyučovací proces a všetky s ním súvisiace činnosti. Preto klobúk dole pred každým učiteľom, v ktorom horí plamienok a vnútorný zápal pre projektovú činnosť, so snahou priniesť svojej škole prepotrebné financie a zatraktívniť školský život žiakov.

Škola hrou

K tradíciám našej školy patria aj imatrikulácie, počas ktorých prijímajú naši tretiaci do študentského cechu prvákov. Neodmysliteľnou súčasťou života školy sú aj každoročné vianočné akadémie, keď sa zídu všetci učitelia a žiaci školy a pod stromček si uložia spoločný dar v podobe programu podfarbeného vianočnou atmosférou.

Jedinečne chutil tiež program s názvom *Miss sestrička*, v ktorom sme volili našu miss. A kritériom bola nielen fyzická krása, ale aj talent, zručnosť, pohotovosť a vtip.

Top tradíciou môžeme nazvať rozlúčku so štvrtákmi v závere štúdia. Lúčenie prináša zmiešané pocity. V nás pedagógoch sa zlieva pocit smútku, nostalgie, spomienok, ale aj hrdosti, že školu opúšťajú úspešní, jedineční mladí ľudia, ktorí môžu realizovať svoje sny.

K ojedinelým akciám patrila aj tá s názvom *Ako chutí Európa, ako chutí Prešovský kraj*, uskutočnili sme ju roku 2009. Naši žiaci, my učitelia, ale predovšetkým návštevníci ochutnali tradičné európske, ale aj slovenské regionálne jedlá a špeciality, v rámci podujatia sa uskutočnilo hlasovanie o víťaznú chuť nášho regiónu.

K obľúbeným žiackym akciám patria exkurzie, ktoré určite pomáhajú našim žiakom k rozšíreniu vlastného odborného horizontu. Cieľom našich exkurzií sú zdravotnícke a sociálne zariadenia, spomeniem napríklad Hospic sv. Alžbety v Ľubici, Inštitút Krista Veľkňaza v Žakovciach, Odborný liečebný ústav psychiatrický na Prednej Hore, Národné rehabilitačné centrum v Kováčovej.

Žiaci s radosťou vítajú pravidelné návštevy divadelných a kultúrnych podujatí, veľmi často navštevujeme divadelné stánky v Prešove a Košiciach.

Mimoškolský život v našej škole je naozaj bohatý, neodmysliteľne k nemu patrí krúžková činnosť, žiak si môže vybrať podľa vlastného záujmu a schopností.

A zabudnúť na pôsobenie našich žiakov v mládežníckej organizácii Slovenského Červeného kríža pri našej „zdravotke“ by bolo neodpustiteľné. V rámci jej aktivít sa žiaci podieľajú na verejných finančných zbierkach, činnostiach, ktoré sa týkajú propagácie zdravého životného štýlu. V rámci zdravotníckych hliadok poskytujú prvú pomoc na športových a kultúrnych akciách mesta Popradu, v jeho okolí, ako aj na popradských základných školách.

Obrovské úspechy zapísala škola do svojich análov v súťaži v poskytovaní prvej pomoci Asistent v akcii, ktorá sa konáva v júni v Prešove na Zlatej Bani. Vlani sa naši žiaci umiestnili na treťom mieste, v predošlých troch ročníkoch skončili vždy na prvom mieste.

A opäť tá päťdesiatka

Čože je to päťdesiatka, spieva sa v jednej pesničke. Škola za päťdesiat rokov svojej existencie prejde kus cesty, zoderie pár desiatok párov topánok. Niekedy kráča ľahko, ako v časoch mladosti, niekedy je jej krok ťažký, ale nikdy nevypadne z rytmu. Koľkokrát počas polstoročia zazvonil školský zvonček? Koľko vysvedčení bolo odovzdaných? Koľko známok rozdaných?

Päťdesiatročné jubileum je dôvodom na oslavy, na pohľad späť – na tok uplynulých rokov, na ocenenie práce pešiakov – učiteľov, na rekapituláciu a spomalenie kroku.

Prvým naším zastavením bola slávnostná akadémia k tomuto jubileu, ktorá sa uskutočnila v novembri minulého roku. Jej súčasťou bolo divadelné predstavenie v podaní našich žiakov *Teen Angel*, ktoré sa stretlo s úžasným ohlasom a naši žiaci v ňom predviedli takmer profesionálne herecké výkony. Oslavy pokračovali slávnostným programom a ocenením dlhoročných pedagogických aj nepedagogických pracovníkov, ako aj lekárov-odborníkov z praxe, ktorí sú takí prepotrební pre kvalitný vyučovací proces.

Druhým zastavením bola celoslovenská konferencia stredných zdravotníckych škôl pod patronátom našej školy a Asociácie stredných zdravotníckych škôl SR v dňoch 23. a 24. apríla tohto roku, ktorá sa stretla s pozitívnym ohlasom všetkých zúčastnených – učiteľov odborných predmetov, riaditeľov slovenských zdravotníckych škôl, hostí zo zahraničia, predsedov asociácií našich a českých zdravotníckych škôl, našich momentálnych, ale aj potenciálnych priateľov. Priebeh slávnostnej akadémie aj konferencie zachytili kamery regionálnej Televízie Poprad a oba záznamy nájdete v prípade záujmu v jej archíve.

V rámci osláv bola vydaná tiež spomienková brožúra *50 rokov Strednej zdravotníckej školy v Poprade*.

Všetko má svoj koniec a napriek nemu pokračovanie

Stredná zdravotnícka škola v Poprade napriek oslavám svojho jubilea dýcha svojím školským stereotypom, pulzuje bežnými školskými činnosťami a udalosťami. Kiežby jej pulz bol počuteľný aj pri oslavách jej zrelej šesťdesiatky. Prajem mojej a našej škole veľa vitality, svižnosti, flexibility, ale aj optimizmu a viery. Nech je táto viera vierou v naše vlastné sily a schopnosti, vierou v šikovnosť a snahu našich žiakov, vierou v ťah na bránu nášho hlavného kouča – skvelého pána riaditeľa Mgr. Miroslava Bednára.

Mgr. Zuzana MIČUNDOVÁ
Foto archív školy

Ihlárstvo

REMESLÁ

Ihlárstvo bolo neveľmi rozšíreným kovospracujúcim remeslom. Jeho predstavitelia vyrábali rozmanité druhy ihiel, ďalej špendlíky a ihlice, ale aj náprstky a háčiky, a to najčastejšie z ocele a mosadze. Hlavnými strediskami ihlárstva na Slovensku boli Bratislava a Kežmarok, pričom ihlárske cechy boli iba dva, a to so širšou oblastnou pôsobnosťou: v Levoči vznikol dakedy pred rokom 1678 a v Bratislave oficiálne od roku 1731.

Bratislavský ihlársky cech dostal štatút roku 1731 od cisára Karola VI. Tunajší ihlári boli však zaiste združení už skôr, ako na to poukazuje kniha tovarišov, kde sa zápisy začínajú rokom 1689. Možno sa domnievať, že bratislavskí ihlárski majstri boli pred rokom 1731 azda filiálnou organizáciou viedenského cechu tohto remesla.

V článku o učňoch sa požadovalo, aby učeň nebol nevoľníckeho pôvodu, čo inak bola celkom ojedinelá požiadavka. Jeho zákonití zástupcovia zaplatili kauciu 20 zlatých, zápisné 4 zlaté a poplatok do cechovej pokladnice jeden zlatý. Učenie trvalo štyri roky, pričom za každý útek alebo svojvoľné opustenie majstra zaplatil učeň pokutu 3 zlaté. Ak to urobil z viny majstra alebo z dôvodu surového zaobchádzania, platil pokutu majster, takisto vo výške 3 zlaté, pričom učňa preradili k inému majstrovi.

Šetrní tovariši

Po vyučení sa dotyčný mládenec – tak ako vo väčšine ostatných cechov – dostal do kategórie mladších tovarišov (*Lohnjung*) s týždenným platom 30 grajciarov, starší tovariš dostával 45 grajciarov. Preradenie sa uskutočnilo po dvoch rokoch práce a bolo podmienené skúškou, ktorá spočívala v zhotovení 500 kusov ihiel za 14 dní. Okrem toho sa požadovalo zaplatiť 10 toliarov v hotovosti. Takéto požiadavky sa v nijakom inom cechu v Bratislave neuplatňovali. Tovariši zbierali do svojej pokladnice každý mesiac po 4 grajciare, z čoho bol jeden grajciar určený pre chudobných a chorých druhov.

Majstrovský výrobok spočíval v zhotovení 500 obuvníckych, 500 mieškarských a 500 krajčírskych ihiel v priebehu štyroch týždňov. Žiaden majster nesmel mať na trhu dva stánky alebo predajné búdy, a to pod pokutou jeden zlatý. Tovariš, ktorý privandroval do mesta, dostával z tovarišskej pokladnice 60 denárov, mladší tovariš 40 denárov. Majstri si na jarmokoch navzájom prezerali kvalitu výrobkov. Ihlárski majstri mali právo kontrolovať a dozerať na tovar a výrobky, ktoré na trhoch a jarmokoch predávali kramári a Židia. Ak by na trhoch našli fušerské a nekvalitné výrobky, mali to nahlásiť vrchnosti.

Bratislavskí ihlári ašpirovali na pozíciu cechu s celouhorskou pôsobnosťou, čo odráža ustanovenie, že doň majú vstúpiť všetci ihlári z celej krajiny. Nijaký tovariš nemohol dostať dovolenku ani sa vzdialiť z cechu 14 dní pred veľkými sviatkami a výročnými jarmokmi, a to pod pokutou jeden zlatý. V prípade úmrtia majstra, majstrovej, ich detí alebo tovariša dal cechmajster každému vedieť, kedy bude pohreb, na ktorom sa museli zúčastniť všetci príslušníci cechu. Kto na pohreb neprišiel a nemal na to vážny dôvod, platil pokutu 25 uhorských denárov.

Úctyhodná produkcia

Členmi bratislavského ihlárskeho cechu – ako to vyplýva zo záznamov v jeho cechových knihách uložených v Archíve mesta Bratislavy – boli aj majstri z Banskej Bystrice, Banskej Štiavnice, Nitry, Pezinka, zo Šamorína, z Trenčína, Trnavy i z viacerých mestečiek v Zadunajsku. Roku 1767 aj roku 1773 bolo v Bratislave zhodne 8 majstrov, ktorí podľa výkazu predloženého Uhorskej miestodržiteľskej rade dokázali vyrobiť za mesiac okolo 10-tisíc tuctov ihiel v celkovej sume približne 2 700 zlatých, takže hodnota celoročnej výroby jedného majstra bola okolo 4 000 zlatých, čo vysoko prevyšovalo priemernú hodnotu produkcie ostatných bratislavských remeselníkov. Roku 1770 pôsobili štyria ihlárski majstri v Bardejove a traja v Levoči.

Okolo roku 1820 evidovali v Bratislave 10 ihlárov, v Podhradí jedného, roku 1828 pracovalo v bratislavskom ihlárskom cechu 7 majstrov a 13 tovarišov. V rovnakom čase bolo vtedy v Kežmarku 6 ihlárov, v Trnave a Tuhári mali po dvoch majstroch a po jednom ihlárovi v Pezinku, Banskej Bystrici, Gelnici a Rožňave.

Ihlárska dielňa na rytine Josta Ammana z roku 1568.

doc. PhDr. Vladimír SEGEŠ, PhD.
Foto archív autora

Ing. Mária Ortutayová, ktorá oboch chlapcov na súťaž pripravovala, s ocenením pre školu.

Inovatívni strojári

SPŠ SNINA

Štrnásteho mája v Košiciach obhajovali študenti Strednej priemyselnej školy (SPŠ) Snina v náročnej konkurencii súťažiacich zo stredných škôl z celého Slovenska svoje technické nápady a inovatívne riešenia. A darilo sa im nadmieru.

Dávid Šimon a Dominik Kohut, študenti tretieho ročníka študijného odboru elektrotechnika, pracujúci pod odborným vedením vyučujúcej Ing. Márie Ortutayovej, sa rozhodli reagovať na výzvu Strojníckej fakulty Technickej univerzity Košice a presne v súlade s propozíciami súťaže Strojár-inovátor „preukázali svoj inovačný talent pri tvorbe a realizácii projektov na základe strojárskych riešení“. Dávid Šimon prihlásil do kategórie *Konštrukcie strojov a zariadení, automobily, biomedicínske inžinierstvo* model *Robotický odhŕňač snehu* a Dominik Kohut predstavil svoj *HHO generátor* v kategórii *Strojárske technológie a manažment technických a environmentálnych systémov*. Každý projekt prijatý do súťaže bol zaradený aj do verejného hlasovania.

Motivácia súťažiť bola silná. Nielen v tom, aby každý obhájil inovatívnosť navrhovaného riešenia, ale zaujímavá bola i komisia či súperi, lákavé boli ceny. Po náročnej obhajobe a nekompromisných otázkach poroty, ktoré zasahovali do detailov konštrukčného riešenia, sme dosiahli úspech, na ktorý sme všetci právom hrdí.

Dávid Šimon získal vo svojej kategórii 1. miesto a balíček v hodnote 300 eur a Dominik Kohut 3. miesto a balíček v hodnote 100 eur. Navyše Dávid Šimon zvíťazil aj v kategórii *Cena verejnosti* – internetovom hlasovaní na Facebooku. Škole navyše obaja ocenení študenti zabezpečili darovaciu zmluvu v celkovej výške 1 300 eur na nákup vybavenia, učebných pomôcok a zariadenia potrebného na ďalší tvorivý proces v škole.

Opäť sme to teda dokázali – nielen sa zúčastniť, ale aj obhájiť farby školy, jej značku a dôstojne ju reprezentovať. Ukázali sme, že odbornosť je jej silnou stránkou, v posledných mesiacoch sme dosiahli popredné umiestnenia na viacerých celoslovenských odborných súťažiach. Poďakovanie patrí zúčastneným žiakom a pedagógom, ktorí ich viedli a pripravovali. Veríme, že kooperácia medzi školou a kreatívnymi študentmi bude aj naďalej pevná, lebo len tak sa môžu posúvať hranice poznania. A o to usiluje každá dobrá škola.

PaedDr. Alena ROMANOVÁ
Foto archív školy

Prijímačky v našej škole

SOŠIT BANSKÁ BYSTRICA

Druhý májový týždeň sa začal pre našich žiakov zaujímavo. Niektorí štvrtáci mali akademické voľno pred ústnymi maturitnými skúškami, tretiaci začali vykonávať súvislú odbornú prax na externých pracoviskách a ostatných čakalo športové dopoludnie v neďalekej Laskomerskej doline. Aj napriek tomu neboli priestory našej Strednej odbornej školy informačných technológií v Banskej Bystrici prázdne. Naopak, vládol tu čulý ruch. Už od skorých ranných hodín prichádzali deviataci z rôznych kútov Slovenska v sprievode svojich rodičov, niektorí aj mladších súrodencov. Dvanásty máj bol totiž dňom, keď sa na všetkých stredných školách konalo prvé kolo prijímacích skúšok. Z 383 prihlásených žiakov prišlo do našej školy na prvý termín 166.

Bolo zaujímavé sledovať ich tváre, skôr ako zasadli do lavíc učební. Niektorí boli veselí, iným sa v tvári zračilo napätie a možno aj strach. No cieľom všetkých bolo čo najlepšie urobiť prijímacie skúšky zo slovenského jazyka a z matematiky a dostať sa na našu školu. My sme túto chvíľu využili a spýtali sa ich na pocity. Prvou oslovenou bola mama Erika Wagnera, ktorý by chcel byť mechanikom počítačových sietí. „Chodí sem aj dcéra a on o inej škole nechcel ani počuť. Bavia ho počítače, učí sa dobre a som si istá, že prijímačky spraví dobre.“ Ani Matúš Mesík zo Základnej školy na Triede SNP v Banskej Bystrici, ktorý sa rozhodol pre grafika digitálnych médií alebo pracovníka marketingu mobilného operátora, nemal strach a bol odhodlaný dosiahnuť svoj cieľ.

Po prijímacích skúškach zo slovenského jazyka zastavujeme skupinku dievčat. Eva z Oravskej Lesnej, Milka z Telgártu a Anka z Polomky chcú byť poštovými manipulantkami alebo pracovníčkami marketingu. „Slovenčina sa dala,“ smejú sa. O našej škole sa dozvedeli na burzách stredných škôl a odvtedy pre ne iná voľba neexistovala. Aj Bystričania Miro Černák a Marek Homola mali úsmev na perách: „Slovenčinu sme zvládli a nebojíme sa ani matematiky.“

Kým žiaci preukazujú svoje vedomosti, ich rodičia majú možnosť pozrieť si výstavu prác našich grafikov, absolvovať prehliadku školy alebo počkať na svoje ratolesti v školskom bufete. Oslovili sme aj ich. Rodičia Maroša Gazára z Turčianskych Teplíc nám prezradili, že ich syn sa rozhodol na burze povolaní v Martine a už sa na štúdium v našej škole teší. Výstavku prác grafikov si prezeral aj otecko zo Zvolena, ktorý bol v škole so synom Ľubošom. Povedal nám, že syn si vybral školu sám, chce byť mechanik počítačových sietí a on to rešpektuje.

Z budovy školy začínajú vychádzať žiaci. Aj matematika je za nimi. Zastavujeme Kristínku Michálekovú zo Zvolena spolu s jej mamou. „Na burze povolaní som sa len utvrdila v tom, že odbor poštový manipulant je pre mňa správnym rozhodnutím. Vyštudovala ho tu aj moja mama. Ale ak by sa mi to nepodarilo, pôjdem na obchodnú akadémiu. Myslím, že skúšky som zvládla dobre. Aj z matematiky.“ Aj keď škola otvára iba päť tried a môže prijať len 150 žiakov, všetkým sme držali palce a priali, aby sa im podarilo nabrať správny smer a dosiahnuť svoj cieľ.

Bc. Vlasta VILHANOVÁ
Foto archív školy

Nechal za sebou aj vysokoškolákov

SOŠ HANDLOVÁ

Dve prvé, dve druhé, dve šieste, dve siedme a jedno desiate miesto získali študenti Strednej odbornej školy (SOŠ) Handlová v národnom kole sieťarskej súťaže Networking Academy Games 2014. Mimoriadnym úspechom a veľkým prekvapením aj pre technické univerzity je absolútne víťazstvo stredoškoláka z Handlovej Martina Tonhauzera v kategórii *UNI*, v ktorej súťažili vysokoškoláci aj stredoškoláci do 26 rokov. Za tento výkon môže Martin už teraz počítať s prijatím na Fakultu informatiky a informačných technológií Slovenskej technickej univerzity Bratislava, ktorá je dnes vlajkovou loďou slovenskej informatiky.

V poradí už 9. ročník národného kola tejto súťaže sa konal 30. apríla v priestoroch Technickej univerzity Košice. Študenti SOŠ Handlová bodovali vo všetkých kategóriách. Jakub Pullmann postupuje do medzinárodného kola súťaže stredoškolákov NetRiders CCNA z prvého miesta a v ďalšom kole má šancu získať stáž v centrále firmy Cisco v USA. V kategórii *HS3* trojčlenných stredoškolských tímov obsadili striebornú priečku Samuel Krausko, Adrián Tomašov a Martin Tonhauzer a siedme miesto na Slovensku patrí tímu Peter Václavík, Irena Balátová a Patrik Kollár. Krásne druhé miesto získala SOŠ Handlová aj v kategórii *Video*, kde prácu širšieho tímu prezentovala Mária Kováčiková.

Druhák z handlovskej Strednej odbornej školy Martin Tonhauzer porazil na prestížnej súťaži aj vysokoškolských sieťarov.

Oficiálne vyhodnotenie súťaže a oceňovanie víťazov sa uskutoční v rámci medzinárodnej konferencie vzdelávacieho programu Cisco NetAcad 20. júna na Technickej univerzite v Košiciach.

Ing. Ján KRAUSKO
Foto archív školy

Osobnosti slovenskej zeme

VLASTIVEDA

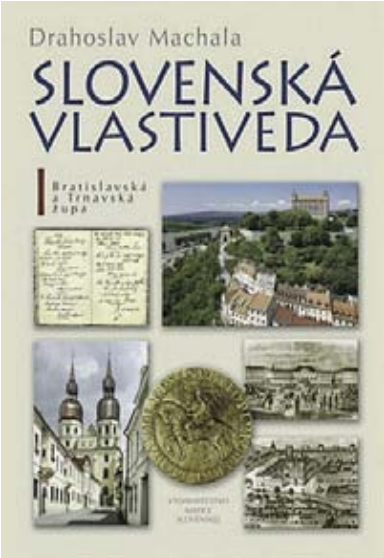

Spisovateľ a publicista Drahoslav Machala (1947) začal pred piatimi rokmi potvrdzovať svoj trvalý záujem o Slovensko ojedinelou autorskou koncepciou, ktorou vykonáva prácu hodnú autorského kolektívu. Vydavateľstvo Matice slovenskej ju publikuje pod názvom *Slovenská vlastiveda* v samostatných knihách. Nateraz vyšli knižne štyri objemné zväzky. V prvom venuje pozornosť Bratislavskému a Trnavskému samosprávnemu kraju (podľa novodobého členenia Slovenskej republiky), po ňom Žilinskému, Košickému a najnovšie Nitrianskemu kraju. Na ďalších vytrvalo pracuje, dokončieva knihu o Banskobystrickom aj Prešovskom kraji. Kniha o jeho rodnom Trenčianskom kraji by mala vyjsť už v tomto roku.

Za jedno z nosných autorských a tvorivých východísk možno označiť jeho presvedčenie, že ľudia v regiónoch sú soľou slovenskej zeme a slovenskej kultúry. „Rozhodnutie pustiť sa do písania encyklopedického diela, akým *Slovenská vlastiveda* je, dozrievalo vo mne postupne," povedal v rozhovore pre posledné číslo časopisu Slovensko. „Ako som sa blížil k šesťdesiatke, viac a viac som pociťoval vnútornú potrebu podeliť sa o vlastné poznanie, čo som sa ako reportér v novinárčine za roky naučil, aj o to, čo som objavil. Desiatky osobností sa narodili ako Slováci, ale veľmi radi si ich prisvojovali susední Maďari, Rakúšania, Česi či Poliaci. Usiloval som sa ich vrátiť do slovenského kultúrneho dedičstva. Lebo slovenské sebavedomie možno sústavne budovať iba tak, ak si osobnosti a dejinné udalosti prisvojíme."

Zámerne vyzdvihuje osobnosti vedcov, spisovateľov, umelcov, ktoré stáli pri zrode slovenskej štátnosti. Nezabúda ani na osobnosti, ktoré sa presadili v zahraničí, na našich krajanov. „Bolo mojou ambíciou, aby som práve neraz vedome zabúdaných vlastencov ukázal vo vlastivede ako ľudí nezničiteľnej energie, ako nezištné osobnosti, ktoré si slovenskú vlasť zastali práve vtedy, keď sa lámali dejiny."

Zo súčasnosti má na zreteli najmä skutky

ľudí v rokoch 1990 až 1992, keď sa formovala novodobá štátnosť Slovenska.

Vo svojich vlastivedách publikuje Drahoslav Machala fakty o bohatých vykopávkach slovenských archeológov, ktorí výrazne zdvihli sebavedomie o historickosti slovenského národa, o skutkoch starých Slovákov a Slovenov. Píše o období, keď Slovensko bolo súčasťou Uhorského kráľovstva, ktorého dejiny považuje za súčasť slovenských dejín. „Najvzrušujúcejšie bolo, ako som hľadal prístupy, ako som si ujasňoval koncepciu tejto encyklopédie. Chcel som napísať dielo o slovenských osobnostiach a historických udalostiach ako dobrodružstvo poznávania. Na začiatku som chcel každú župu charakterizovať, aby tam boli informácie o každej slovenskej dedine, o každej osade, mestečku aj meste."

V tom mu výdatne pomáhal *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku*, informácie dopĺňal štúdiom monografií o obciach. Nenahraditeľné boli zdroje zo *Slovenskej encyklopédie* z roku 1976, *Slovenský bibliografický slovník* z Matice slovenskej, veľká štvordielna encyklopédia

Slovensko z vydavateľstva Obzor, terajšia encyklopédia *Beliana*, ktorú rediguje Peter Červeňanský so spolupracovníkmi vo vydavateľstve Veda.

Potom prišli na rad návštevy archívov a štúdium dokumentov. „Boli to túlačky po knižniciach a prehrabávanie sa v archívoch," dokresľuje svoju prácu Drahoslav Machala. „Poznám, ako vonia prach archívov v Ivanke pri Dunaji, Levoči, v Evanjelickej lyceálnej knižnici v Bratislave aj v Kežmarku, v archíve v Bytči či Mestskom múzeu v Banskej Bystrici. Držal som v rukách unikátne dokumenty. Takže stačí sa vzdelávať a hneď sa Slováci zbavia pocitu, že sú plebejský národ. Mali sme knieža Pribinu, Rastislava, Mojmíra aj veľkého kráľa Svätopluka a mali sme aj vlastnú nižšiu, strednú a vysokú šľachtu! Keďže som napísal knihy *Majstri slova* a *Šľachtické rody*, usiloval som sa zaľudniť dejiny aj slovenskou šľachtou. To bola moja prioritná ambícia, aby som

Slovákom ukázal, aké staré šľachtické rody majú od rodu Hunt-Poznanovcov z 9. storočia z čias Nitrianskeho vojvodstva cez Mariášovcov, Radvanskovcov, Rakovskovcov, Zmeškalovcov, Podhradskovcov, Podmanickovcov, Ostrolúckovcov a ďalšie rody. Každý z nich sa nádhernými skutkami zapísal do dejín slovenskej vlasti."

Vlastiveda Drahoslava Machalu je dielo jedného muža. Ponechajme preto bokom otázku, či sa po vydaní posledného zväzku stane povedzme doplnkovým čítaním žiakov a študentov. Myslím si, že väčšmi ako od oficiálneho úradného rozhodnutia to bude závisieť priamo od učiteľov. Vytvorila by sa tak potrebná protiváha k čiastkovým informáciám zverejňovaným na internetových stránkach, práve zo strany študujúcich stále častejšie považovaným za priam „všetko obsažné". Napokon, splnilo by sa tak výsostné želanie autora, ktorý dodáva: „Odkazujem toto dielo najmä mladým ľuďom, aby hľadali istoty, že na taký málopočetný národ sme dodali svetu osobnosti, ktoré sa stali súčasťou európskeho kultúrneho dedičstva. Malý je iba ten, kto si dal malý cieľ."

O zázračnostiach Slovenska

DIVY NIELEN PRE DETI

V dlhoročnom šéfredaktorovi pôvodne matičného časopisu *Slniečko* Ondrejovi Sliackom (1941) má slovenská literatúra pre deti a mládež – povedzme po predčasne zosnulom Jánovi Poliakovi (1929 – 1977) – zanieteného a vytrvalého tvorcu, hodnotiteľa i propagátora. Na adresu dnešných adolescentných dievčat a chlapcov konštatuje, že literatúra ani národná história nie sú pre nich zvlášť lákavé. Nepovažuje to za ich najlepšiu vizitku, no namiesto mentorovania vyjadruje úfnosť, že „ich tradične mladistvé znížené porozumenie pre vlastné dejiny našťastie s rokmi zájde".

Zároveň sa diskusne pýta, či jednou z príčin tejto averzie nie je samotná literatúra (dodajme: alebo didaktika výučby a samotné osnovy dejepisu). Svoju predstavu o literárnej tvorbe a popularizácii dejín, kultúry, poznania či zemepisu konkretizuje v najnovšej knihe *Divy Slovenska nielen pre deti alebo Vlastiveda ako lusk*. Žánrovo má charakter vlastivedy, autorsky sa opiera o overené prvky epického rozprávania, cestopisnej prózy, reportáže, čerpá z povestí, rozprávok či iných foriem majúcich na zreteli predovšetkým mladých čitateľov. Ako glosátor vie, že vnímanie súčasníka je usmerňované vyhľadávaním niečoho výnimočného, nevšedného. Usiluje sa preto upútať pozornosť mladých čitateľov netradičnou formou a usporiadaním informácií, aktualizovanými príbehmi a udalosťami. Obsah knihy je o Slovensku, jej geografický rozsah možno nazvať európskym, čo dokladá významom postavenia obyvateľov nášho územia v historických súvislostiach alebo konkretizuje tvorivými prepojeniami so súčasnou Európou. V tradičnom slovníku sa tomu hovorí aj osobné vlastenectvo, v globalizačnom smerovaní sveta

je to upriamenie pozornosti na ľudské a materiálne podstaty v priestore, v ktorom sa rodíme a vyrastáme. Dielo je žánrovo charakterizované priamo v podtitule. Prívlastok „ako lusk" vyjadruje snahu autora sústrediť poznatky vlastivedného charakteru do 27 kapitol, ktoré formuje na spôsob literárnej koláže prechádzajúcej z reportáže do rozhovoru, využíva historické zdroje, svoj priestor má dobrá súčasná báseň. Ako sa uvádza v anotácii, Sliacky popri „dobrodružnom rozprávaní" neraz fotograficky (a často aj s prispením fotografií a ilustrácií) ukazuje súčasný stav „divu" a ku každému pridáva príbeh človeka.

Keďže matičná kniha *Divy Slovenska nielen pre deti* vyšla s vlaňajším vročením, zákonite (a rovnako oddávna nadčasovo) sa začína misiou slovenského slova a kresťanského písma od byzantského cisára Michala III., s ktorou z Carihradu na územie dnešného Slovenska putovali vierozvestovia Cyril a Metod. Práve putovanie je z nosných tém autorského rozprávania. Rímske vojská sa roku 172 dostali až na rieku Hron, o čom zaznamenal trvalé svedectvo sám cisár Marcus Aurelius v knihe *Hovory k sebe*, na skale pod Trenčianskym hradom sa zachoval zase nápis z roku 179. Rudné sloje zlata, striebra, železa a iných kovov lákali na územie Slovenska baníkov zo západoeurópskych oblastí, spoločne s domorodými obyvateľmi prispeli k budovaniu Kremnice a ďalších miest s banským prívlastkom v názve na strednom Slovensku či v rudohorí východného Slovenska. Pred takmer piatimi storočiami sa na Záhorí začali usádzať švajčiarski remeselníci nazývaní habáni. Vedeli z hliny vyrábať úžitkové nádoby, a keď ich vymaľovali a vypálili v peci, domácim prechádzal zrak nad príťažlivou krásou. Napokon, trvá to dodnes, zo západných oblastí Slovenska sa keramika s habánskymi koreňmi ujala v mestách pod Malými Karpatmi. Z chudobného domova na severozápade Slovenska (podjavorníčka oblasť Kysúc, Bytče s okolitými obcami) a sčasti zo Spiša sa zase do sveta zberali remeselníci so skromnou výbavou a jednoduchými činnosťami. Boli to drotári a ich mladí pomocníci nazývaní džarkovia. Mnohí boli šikovní i tvoriví a ich potomkovia sa na prelome 19. a 20. storočia stali úspešnými podnikateľmi na viacerých kontinentoch sveta. Domasedmi neboli ani pltníci, miestni drevorubači a svojskí dopravcovia dreva po bystrých tokoch z horských oblastí nadol na južné rieky.

A čo ešte? Príroda s krajinnými panorámami, zvláštnymi útvarmi, zvieratá v nej, sakrálna, šľachtická a iná architektúra s výtvarnou výzdobou, ľudová hudba z kraja neodmysliteľne spojeného s Jurajom Jánošíkom, regionálne jedlá. Až po *Včelku*, matičný detský časopis, ktorý začal vychádzať roku 1925 na podnet vtedajšieho tajomníka Matice slovenskej a spisovateľa Štefana Krčméryho. Aby o dva roky neskôr Rudolf Kľačko predložil koncepciu časopisu Slniečko, ktorého redigovania sa ďalší rok ujal Jozef Cíger Hronský. Ten sa hneď od začiatku svojimi textami zapisoval nezabudnuteľne do vedomia viacerých generácií začínajúcich čitateľov. Ako sme spomenuli v úvode, Ondrej Sliacky je vytrvalým „slniečkovým" pokračovateľom.

KALENDÁRIUM

Jozef Filip
(✻ 2. august 1900 Rybná nad Zdobnicí, ČR – † 20. máj 1982 Bratislava) – pedagóg a matematik. Na Univerzite Karlovej v Prahe získal aprobáciu na vyučovanie matematiky a deskriptívnej geometrie. V rokoch 1923 – 1955 učil na Gymnáziu v Martine, kde viedol aj spevokol. Na Katedre matematiky a deskriptívnej geometrie SVŠT v Bratislave pôsobil ako odborný asistent. Je autorom viacerých veľmi dôkladne prepracovaných učebníc, príručiek či zbierok príkladov z geometrie.

Koloman Novacký
(✻ 24. máj 1897 Tvrdošín – † 22. november 1969 Prievidza) – právnik, prírodovedec, entomológ, včelár. Právo študoval v Bratislave na Alžbetínskej univerzite a na Právnickej fakulte UK. Od roku 1930 pracoval ako zodpovedný redaktor, neskôr hlavný redaktor časopisu Slovenský včelár. Šíril včelársku osvetu, organizoval včelárske vzdelávanie. Napísal knihu *Včelárstvo* a s Jánom Zemaníkom prácu *Kočovanie so včelstvami*. Zostavoval slovenské včelárske kalendáre. Propagoval progresívne zmeny v chove včelstva, pričinil sa o rozvoj plemenného chovu včiel na Slovensku, organizoval kurzy chovu včelích matiek. Od roku 1929 sa usiloval o založenie výskumného ústavu včelárskeho na Slovensku. Vo vojnových rokoch, keď Spolková paseka v Kráľovej pri Senci ostala na území okupovanom Maďarskom, budoval novú včelársku paseku na Púšti pri Prievidzi. Tam sa konali aj známe kurzy pre učiteľov včelárstva z celého Slovenska. Roku 1949 sa stal predsedom Spolku včelárov Slovenska. V Prievidzi zariadil jeho ústredie a predajňu včelárskych potrieb. V Prievidzi-Necpaloch vybudoval včelárske výrobné družstvo, ktoré produkovalo včelárske potreby a včelárom ich predávalo za režijné ceny. Vtedajšia socializácia však celú včelársku výrobu zlikvidovala. Navyše včelárstvo na hornej Nitre začali ničiť exhaláty z elektrárne Nováky spaľujúcej uhlie, na jej náveternej strane uhynulo až 90 % včelstiev.

Ján Bušniak
(✻ 26. máj 1919 Horná Lehota – † 1. november 1988 Praha) – ekonóm, diplomat. Študoval na Gymnáziu v Banskej Štiavnici, na lýceu vo francúzskom Nîmes, na Vysokej škole ekonomickej v Prahe, v Záhrebe, vo Viedni, promoval v Bratislave. Po vojne bol pri organizácii významných stavieb Slovenska (Oravská priehrada, Bučina Zvolen, Cementáreň Banská Bystrica, Mostáreň Brezno). Zastával významné štátne funkcie v oblasti hospodárstva a obchodu. Bol členom i vedúcim československej delegácie na Valnom zhromaždení OSN. Ako veľvyslanec pôsobil v Číne a Taliansku, viedol oddelenie rozvojových krajín v Ústave medzinárodných vzťahov v Prahe.

Vladimír Dedeček
(✻ 26. máj 1929 Turčiansky Svätý Martin) – funkcionalistický architekt. Po absolvovaní Fakulty architektúry SVŠT v Bratislave sa venoval prevažne školským stavbám. Navrhol komplex Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre, pracoval na projekte Vysokej školy lesníckej a drevárskej vo Zvolene, internátov v bratislavskej Mlynskej doline, Slovenského národného archívu, prístavby Slovenskej národnej galérie, Krajskej politickej školy v Modre-Harmónii. V Bratislave je autorom budov Prírodovedeckej i Matematicko-fyzikálnej fakulty UK, strednej školy knihovníckej v Krasňanoch, ekonomickej na Račianskej ulici, niekoľkých základných škôl, stredných poľnohospodárskych škôl v Ivanke pri Dunaji, Piešťanoch, základných škôl v Barci, vo Východnej.

Viliam Marčok
(✻ 28. máj 1935 Dubová, dnes časť Nemeckej – † 7. máj 2013 Bratislava) – literárny vedec, kritik, editor, básnik. Študoval na Vysokej škole pedagogickej v Bratislave. Pôsobil ako stredoškolský učiteľ v Považskej Bystrici, vysokoškolský pedagóg na Pedagogickej fakulte v Banskej Bystrici, v čase normalizácie mal zákaz učiť. Po roku 1989 prednášal na Katedre slovenského jazyka a literatúry Filozofickej fakulty UK a Katedre slovenskej literatúry Pedagogickej fakulty UK v Bratislave. Po básnických začiatkoch sa sústredil na literárnovedný výskum a folkloristiku, najmä rozvíjanie folklórnej tradície v tvorbe pre deti a mládež. Publikoval odborné štúdie z oblasti literárnej histórie, komparatistiky, historickej poetiky a súčasnej literatúry, napr. *Počiatky slovenskej novodobej prózy*, *O ľudovej próze*, *Estetika a poetika ľudovej poézie*, monografiu *Milan Rúfus*, *Dejiny slovenskej literatúry III.*, *Autori a ich svety*.

Stranu pripravil Dušan MIKOLAJ
Foto archív